

FLUTURIMI PAPRITUR

BSH7-32

Kl 90

novela | **DHIMITER
KONOMI**

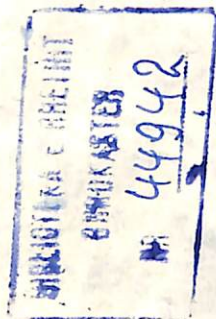
BSHF-32
K 90

BIBLIOTEKA E PIONIERIT

DHIMITËR
KONOMI

**FLUTURIM
I PAPRITUR**

Novela

SHTËPIA BOTUESE
«NAIM FRASHËRI»

NJË KTHIM I VËSHTIRË

1

Troku i kuajve të egër drithëroi gjethet e pluhurosura të shkurnajës. Zvarranikët u fshehën nxitimthi në barin e lartë, duke lënë pas gjurmë gjarpëruese. Kurrillat sqepëgjata brofën të trembura në fluturim për të formuar gjerdanin e zakonshëm.

Këtë zgjim të beftë shoqëroi me muskujt e tendosur Sydielli, pjesëtar i Eisit të Kallamave, që-deri atë çast qëndronte shtirë pranë dy trungjeve, duke përtypur me kënaqësi një rrënjë të shijshme. Herë-herë kujtohej të pastronte thonjtë nga balta e zezë pa ia ndarë sytë kopësë. Ishte mësuar tashmë me këto vrapime të bujshme, që vinin në lëvizje gjithë gjallesat e pyllit.

Kur kali i fundit humbi mes pluhurit, djaloshi u ngrit, peshoi biskun e hollë ku varreshin disa ngjala, dhe buzëqeshi. Dielli pasqyrohej në lëkurën e argjendtë të ngjalës më të madhe, mes një perëndimi të kuqërremtë. Pas pak ky mysafir madhështor do të fshihej pas Malit të Thinjur për t'u çlodhur në shtratin e vet të trëndafiltë. Të nesërmen do të

zgjohej po aq i bukur, me kurorën e artë në krye.

Kuajt tashmë ishin larguar, megjithatë, në veshë i kumbonte trokëllitja e thundrave, ndërsa në flegra shija e keqe e pluhurit. Shikoi rreth e rrotull zhdukjen e hijeve dhe shpejtoi hapin. Edhe gjallesat e vogla ishin qetësuar. Jeta e pyllit regëtinte me ritmin e zakonshëm, fërshëllima nanuritëse e kallamave ndanë kënetës prishej aty-këtu nga zukatja e insekteve dhe klithmat e vidrave.

Megjithëse larg vendbanimit, djali vendosi të ecte më në thellësi. Shtrengoi fort heshtën e shkurtër me gur stralli të mprehtë dhe, i përkulur, rrëshqiti mes shkurrnajës. Në lirishtet ndanë ishujve me drurë të dendur kullotnin lopët e egra. Dy dema të fuqishëm këputnin fijet e barit me buzët e trasha e në të njëjtën kohë përgjonin shtigjet me sytë e kuq.

Për fisanakun e ri gjuetia e lopëve të egra ishte gati e pamundur, por, sipas forcës së zakonit. Sydielli ngeli i ngujuar në pritë! Heshta e tij e brishtë do të thyhej si kashtë në lëkurën e fortë të këtyre barngrënësve, që bëheshin të tmerrshëm kur plagoseshin.

Djaloshi nuk ishte shumë i giatë. Pjesa më e madhe e trupit mbulohej nga një lesh i shkurtër e i shpupuritur mbi një lëkurë ngjyrë pishe. Në krahët e hollë muskujt jo shumë të zhvilluar lëvrinin si degë kulprash!

Sytë e gjelbër, pak të futur në zgavra, e ndihmonin të zgjidhte rrugën e përshtatshme më shpejt së çakalli. Djersa pikëlonte në ballin e ngushtë, rrëshqiste në nofullat e shtrënguara, deri në gjuhën e ashpër. Athë-tirën e saj e shijonte shpesh duke pulitur sytë nga kënaqësia.

Jo larg, të gjitha shtigjet të çonin në thellësi të Pyllit të Madh. Atje sundonte e panjohura, ishte ariu i përhimë, kopetë e çakajve dhe qenve të egër, ishin Njerezit e Pyllit.

Befas djali u platit përtokë. Fare pranë i kaloi duke turfulluar një derr me kokë petashuqe e dhëmbë të dalë jashtë nofullave. Kjo kafshë e shëmtuar ishte shpesh më e rrezikshme edhe së mamuthi për njeriun e vetëm. Ndryshonte puna kur gjahtarët e fisit ndodheshin së toku, atëherë vetë mamuthi gjigant dridhej nga frika, vetë kopeja e demave sykuq ikte nga sytë këmbët.

I fshehuri e shoqëroi me një britmë të mbytur largimin e derrit. Së shpejti muskujt do t'i forcoheshin, goja do të fliste fjale të matura e heshta do të qëllonte në shenjë. Vetëm atëherë do të quhej i madh për t'u pranuar në grupin e gjahtarëve të fisit. Në moshën e tij gjuanin kafshë të vogla, rosa e peshq të kënetës.

Veç nuk arriti të ngrihej për të vazhduar rrugën. Qenien ia pushtoi një frikë

e madhe. S'po shikonte as mamuth, as bizon,
Dioka tjetër më të frikshme. Sa mirë që derri
e kishte detyruar të bëhej njësh me tokën!
... Ndjeu një djersë të ftohtë në ballë
e zemrën t'i përpëlitej në thellësi të kraharorit.

Njëzet hapa më tej ecte i përkulur një
njeri. Çdo dyshim për këtë ishte i kotë. Ja
trupit muskuloz, hunda e shtypur sipër bu-
zëve të trasha e të përveshura. Ja çomangia
e rëndë në dorë dhe sëpata e gurit lidhur me
fije kulpre pas mesit.

Sydiellit i kaluan mornica në të gjithë
trupin. Njeriu shikonte me ngulm në drejtim
të vendbanimit të tyre. Ky duhej të ishte
Njeriu i Pyllit. Aq i panjohur, sa dhe ariu
i përhimë, aq armik, sa dhe ujku i dëborës.
Djali nuk kishte parë njerëz të tjerë përveç
fisit, prandaj ndihej i trembur. Çfarë kë-
konte Njeriu i Pyllit kaq afër shpellës së
tyre!?

Ngjeshi veshët pas barit e nga çasti në
çast priste sulmin e njeriut të panjohur. He-
shta dridhej lehtë në duart e shtrënguara,
kurse gjaku i vërshoi në damarë e fytyra iu
përskuq si zjarri në shpellë... A mund ta
vriste ky mëzdrak i vogël Njeriun e Pyllit?!

Një rrapëllimë krahësh oshëtiu e u
shpërnda në thellësi të tundrës, por njeriu
leshtor nuk lëvizi. Pra, ai s'kishte ardhur
për gjah! Ai shikonte në drejtim të kënetës,

rrezë kodrës ku ndodhej shpella e tyre. Pëjzat e trupit iu mpinë si kallama të tharë e afshi i zjarrtë luftarak u shkri dalëngadalë për t'ia lënë vendin një pasigurie të ftohtë akull. Gati nuk po merrte frymë ashtu i platur për tokë me veshët pipëz.

Leshataku filloi të ecte drejt tij. Edhe mund ta kishte parë. Instinktivisht dora shtrëngoi më fort armën prej guri në pritje të një përleshjeje të pabarabartë. Por... asgjë nuk ndodhi. Njeriu kaloi bri djalit pa e vënë re, pasi gjithë vëmendjen e kishte përqendruar te kallamishtja dhe kodra shkëmbore. Pastaj nuhati dy-tri herë rreth e rrotull, mbështeti çomangen në supin lakuriq dhe u largua.

Fisanaku i ri vetëm pasi u bind mirë që rreziku kaloi, kërceu si këlysh ujku, tundi dy-tri herë heshtën në drejtim të armikut e sokëlliu:

— Sydielli pa Njeriun e Pyllit!... Sydielli lajmëron shpejt fisin!

Ky kushtrim i shqetësoi mjaft demat sykuq. Lopët e tufës pushuan së kulloturi, sytë e tyre të lotuar tregonin pakëz habi: Pse turfullonin e rrëmihnin tokën meshkujt e tyre?! Mos vallë kishin frikë nga një njeri i vetëm!

Sydielli sikur e kuptoi këtë mendim. Sokëlliu për herë të dytë më fort. Oshëtima

ngrohta shpellat përdoreshin vetëm për grumbullimin e ushqimit. Fisanakët bridhnin si era, vritnin kafshë e hanin mish të papjekur, ashtu siç ishin dhe vetë për e bishave të mëdha, e kopëve të egërsuara dhe e thatësirës së gjatë.

Në shpellë shtriheshin e flinin mbi lëkurë dreri. Në boshllëqet e zgavrat e vogla vendosej mish i freskët, frutat e egra, lëkurët dhe armët e gjuetisë. Nënat e Mëdha — kështu qubeshin gratë që grumbullonin më shumë fëmijë rreth vetes — kujdeseshin për ruajtjen dhe ndarjen e gjahut, sepse atyre u dëgjohej shumë fjala në fis. Kryegjaktari mblihte çdo mbrëmje gjahtarët e së bashku me ta bente planet e së nesërmes.

...Djaloshi Sydiell vrapoi me sa i hanin këmbët. Shputat, megjithëse të kalitura nga ecjet e shumta në tokë të fortë, iu copëtuan keqas. Afër shpellës ndeshi një grup fëmijësh rreth dy Nënave të Mëdha, por nuk qëndroi t'u merrte erë për të parë çfarë kishin ngrënë në mungesë të tij, as t'u tregonte gjahun, madje rrëshqiti dinakërisht, që Nëna e Madhe e cila pastronte nga rrodhet e papastërtitë disa vëllezër e motra, të mos e shikonte.

Ndali fare pak në hyrje sa për të marrë frymë thellë. Çudi! Pse gratë dhe fëmijët ishin jashtë shpellës? Me siguri që kryegjaktari po vizatonte kafshë për magjinë e gjuetisë. Gratë dhe fëmijët nuk kynin në ceremoni të tilla.

lib duhet të lëpijë kockat! Përse hyn Sydielli këtu? — Në atë ai pas një heshtjeje, duke tundur gjerdarin e guaskave. — Pritja e oftohtë dhe jodashmirëse e impaku djalin Goja iu mor. Luftëtarët e fisit e shikonin vëngër.

— Djali ka parë kopenë e mamuthëve, — qe i ndihmoi i Kallamangrënësi, një gjahtar i shkathët, i me trup të vogël, por dinak, si shqarthe, i lodur nga një këllëqje e rëndë. — Sydielli mori zemër. Ata që dikur rronin pranë Nënës së Madhe, pra vellezërit e tij të mëdhenj, e pyesnin me sy Sigurisht, e qortonin për këto fjalë të pamatura dhe frikacake. — Jo, — Nuk pa kopenë e mamuthëve, pa Njeriun e Pyllit! — përsëriti me një frymë djali.

Prijësi nuk e fshehu habinë. Njeriun e Pyllit vetëm të vjetrit e mbanin mend, sepse nuk shtyhej jashtë pyjeve. Jetonte me kafshë të pyllit e shuante etjen me fruta po të pyllit.

Sydielli e ka vështtrimin me re. Ka parë ariun e përhimë, që i ngjet shumë Njeriut të Pyllit, — qeshi papritur prijësi.

Të tjerët qeshën fort. Shpella e përcolli të geshurën valë-valë.

Kallamangrënësi i shkathët, për habi të të gjithëve, nuk qeshi, por iu afrua djalit ngadalë. Heshtja sundoi përsëri shpellën. Pri-

jësi qëndronte madhështor me fytyrë ngjajzarri që po shuhej.

— Djali i ka shputat të copëtuara! — tregoi Kallamngrenësi.

— Ka vrapuar, — thirrën të tjerët. — Djali i rreh zemra si kafshë e goditur me mëzdrak! — vazhdoi Kallamngrenësi me të njëjtin ton.

— Është trembur, — pasuan të tjerët. — Kallamngrenësi mbështeti mollëzat e gishtërinjve në gjoksin leshtor, përcerroi sytë dhe tha:

— Sydielli nuk është trembur! Sydielli nuk gënjen! Ai e pa Njeriun e Pyllit.

Pjesa më e madhe e burrave briten me kënaqësi. Si kështu! Ata kishin dalë përditë në gjueti, kishin ecur dhe deri në pyll. Mos vallë nuk i besonin ata hundës së tyre të mprehtë?! .. T'u ishin dobësuar sytë?! .. Këtë kërkonte të thoshte ky djalë, që ende nuk ishte pranuar gjahtar?!

Kallamngrenësi e kuptoi fare mirë mendimin e fisanakëve. Atij aq i bente. Nënqeshjet e Ujkvrasësit, Leshatakut dhe Hundëtrashit ishin kërcënuese, pak mund të mateshin me ta në fis. Veç njihnin dhe dinakërinë e shkathtësinë e tij, të cilat prijësi i merrte parasysht kurdoherë.

Sydiellit ndërkohë i erdhi disi fytyra. Përkrashja e një gjahtari të madh, vetë Ka-

bishat e shumta. Me gjithë besimin që kishin në zgjuarsinë e tij, pjesa më e madhe e vlerësonte këtë udhëtim si kuturisje lavdie. Të tjerët gjykonin më shtruar. Rreziku sado i vogël nuk duhej marrë lehtë; jeta u kishte treguar që sulmet nga fiset armike mund t'u vinin nga çasti në çast... Pse të mos zbulohet qëllimi i këtij fisi që rronte në pyjet e thella?... Këtu i puqej mendimi dhe prijësit.

— Kallamngrenësi të niset matanë, drejt pyllit, — tha hijerëndë Shtatfieri, duke tundur maskën dhe gjerdanin e guaskave, — bashkë me të të nisen dhe dy gjahtarë të tjerë!

— Kallamngrenësi dëshiron të marrë me vete Sydiellin, — u hodh papritur fisnaku i shkathët.

Këto fjalë e dyfishuan habinë. Çfarë bluante në kokë Kallamngrenësi?... A mërraj me vete ai djalosh, që ende nuk ishte pranuar gjahtar?! Nata do të ishte e gjatë, koha e shirave të rrëmbyera gati po trokiste në dyert e qiellit. Në pyllin e madh errësira dhe befasia të kafshonin më keq se ujku.

Leshataku nuk e përmbajti të qeshurën.

— Sydielli është sa një këlysh ariu! Do të ngelet mes rrënjëve.

Dialoshit iu prenë gjunjët. Përbuzja e të mëdhenjve e preku shumë. Ai tashmë

nuk ishte i ri, pse nuk kishin besim?!.. Muskujt i ishin forcuar mjaft, dinte të rrëshqiste në bar pa u ndier, duronte dy dalje dielli pa ujë. Vallë nuk mjaftonin këto?

— Ne po shkojmë për të parë afrimin e fisit armik, — vazhdoi Kallamngrënësi me fytyrë drejt prijësit. — Kopeja e mamuthëve nuk zbulohet nga gjithë gjahtarët. Thundrat e tre kuajve të mëdhenj bëjnë më shumë zhurmë në pyll, se zhurma e një kali dhe një mëzi.

Shtatfieri kryqëzoi duart. Në këto çaste duhej të merrte një vendim. Në ditë të vështira mendimi i prijësit ishte ligj.

Gjykimi në heshtje zgjati për disa minuta. Djali duhej të kishte parë diçka dhe kjo nuk ishte shenjë e mirë... Mendimi i urtë i Kallamngrënësit peshonte shumë; fiset e pyllit kërkonin shpella dhe kjo prapë nuk ishte shenjë e mirë. Fisanaku i shkathtët duhej të shkonte për zbulim.

Prijësi uli duart, i kryqëzoi tri herë dhe tha:

— Kur të dalë Dielli i Natës sa gjysmat e gishtave të dorës sime, Kallamngrënësi të jetë pranë fisit. Sydielli le të shkojë me të!

Sydielli klithi nga gëzimi. Madje iu duk se edhe Leshataku i ashpër e vështronte me admirim.

Vëllezërit e goditën jo lehtë në kurriz si shenjë miqësie, kurse Kallamngrënësi

vazhdoi të heshtte. Ë ndiente shumë për-gjegjësinë e këtij udhëtimi.

3

Turma zhurmëmadhe e gjahtarëve të fisit i përcolli pranë kufirit të zakonshëm të gjuetisë.

Të dy ishin armatosur lehtë. Kallamngrenësi mbante një sëpatë të mprehtë guri dhe një heshtë të shkurtër, kurse Sydielli një topuz të vogël me eshtra bizoni.

— Ne do të kthehemi! — tha në vend të përshëndetjes Kallamngrenësi e së bashku me djalin humbi në thellësi të shkurr-najës.

Koha nuk premtonte asgjë të mirë. Tisi i hollë i reve të mëngjesit u shndërrua pak nga pak nga era e lagësht në shtëllunga të dendura resh ngarkuar me rrebesh. Degët e pemëve dhe filizat e shkurreve fërshëllenin një këngë monotone, ndërsa bari i harlisur përkulte shpinën e gjelbër e dukej sikur i lutej tokës, që priste e vrenjtur pikat e shiut.

Dy fisanakët kishin kohë që nuhatnin lagështirë. Shiu do t'i pengonte shumë në rrugë.

Kallamngrenësi kontrollonte me kuj-

des çdo gëmushë e shteg, i ndjekur hap pas hapi nga djaloshi, që tashmë kishte mposhtur frikën e njeriut kur largohet nga trevat e njohura.

Fisi i Kallamave ndodhej në drejtim të Yllit Mëngjesor. Asnjëherë nuk duhej harruar rruga, e vetmja shpresë për t'u kthyer. Përvoja e gjatë i kishte mësuar gjahtarët të mbanin mend mirë gëmushat e veçuara, ndonjë sop të ngritur, trungjet e rrëzuara, hijet e mbrëmjes, të cilat të ndihmonin mjaft për gjetjen e saj.

Duke çarë me vështirësi gruroret e egra, pellgjet me gjineshtra, gjembaçët e lartë, Kallamngrenësi herë pas here kthente kokën e kënaqej me ecjen e djaloshit. Sydielli e kishte syrin pishë e s'lejonte të zmadhohej largësia e ndjekjes. Sa mirë që zgjodhi këtë djalë të shkathët... Trupat e rëndë do të lodheshin gjatë vrapimit në rast rreziku.

Sipër drurëve zhurmonin mjaft shpendë. Çafka, kurrilla, bajza e piska flatraverdha lodronin majë degëve dhe në qiellin ngjyrë çeliku. Këtyre anëve gjahu ishte i shumëllojshëm dhe më i pasur, por dy njerëzit që ecnin lehtë si mace të egra kishin tjetër detyrë. Çdo veprim i shkujdesur, një zhurmë e kotë mund të sillte pasoja të pakëndshme.

Vendosën të pushojnë pranë një liris-

teje me tërfil të kuq. Tufat e bajukave që kërkonin qetësisht ushqim, kërcyen të trembura duke lëshuar klithma të çjerra pakënaqësie. Tej, në shqopat e dendura, u ndien hungërima të ndërprera dhe një erë kërmë.

— Hienat! — u ngrit gati për luftim Sydielli.

— Nuk kemi kohë për to! — qeshi Kallamngrënësi, pa lëvizur fare nga vendi. Gjahtari i vërtetë nuk trembej kurrë nga hienat.

Djaloshi u qetësua. Duhej të tregohej më i matur në të tilla raste. Shoku do të mendonte keq për të. Së shpejti do të pranohej gjahtar, frikacaku nuk pranohej në radhët e tyre.

Kapërdinë në heshtje një copë mish dreri të ftohtë. Mungesa e një zjarri u kujtoi vendbanimin. A i pritnin?... Tashmë ata ishin larg, por zemrat e njerëzve i bashkon kujtimi, i bashkon qëllimi i përbashkët, lufta për jetën...

Sydielli lëpiu mirë e mirë gishtat, madje edhe thonjtë e gjatë. Kallamngrënësi shikonte me vëmendje qiellin e rënduar me re. Ç'fshihej në thellësi të asaj mase të vrenjtur?!

— Qielli së shpejti do të sulmojë tokën!

Gjahtari shënoi me gishtin tregues tri hardhucka të verdha që gërmonin me nxitim. Puna e këtyre zvarranikëve të vegjël

s'ishte e zakon të. Dukeshin të shqetësuar, të trembura.

Shpejtuan dhe ca hapin. Përpara hasën trungje të rralla, pra Pylli i Madh nuk duhej të ishte larg. Dëgjuan ulërimat e një tufe drerësh që vraponin, por askush nuk u interesua për to. Kafshët nuhatnin ajrin e lagësht me sytë drejt qiellit.

Vendi ku ecnim tani ulej, toka bëhej më e lagët, më rrëshqitëse.

Kallamngrenësi ndali fare papritur me dorën drejt një bërryli, ku dallohej qartë një masë ujore, që shungëllonte frikshëm.

— Përroi si Mamuth! — belbëzoi ai i tronditur.

Sydiellit i kaluan të ngjethura emocioni në gjithë trupin. S'kishte parë asnjëherë masë kaq të madhe uji. Sa i gjerë ishte! Si shkumëzonte vende-vende, duke tërhequr me vete gurë e copa trungjesh! Djali qëndronte i heshtur përpara këtij misteri të natyrës, por sytë i shkëlqenin nga kërshtëria. Befas u vrenjt dhe pyeti me shqetësim shokun:

— Si do të kalojmë?

Tjetri ngriti supet. Përderisa Njeriun e Pyllit e kishin parë fare afër vendbanimit, Përroi si Mamuth kalohej.

Bregun e kontrolluan me kujdes. Nuk hasën asnjë vend të cekët. Kudo shtrihej uji që lëvizte. Dy fisanakët u lodhën duke

baritur anës lumit. Kjo pengesë ujore sikur ua veniti shpresat për të takuar Njeriun e Pyllit. Të kishte gabuar Sydielli?! Dyshimet e Leshatakut po vërtetoheshin. Si mund të kalonin njerëzit Përroin si Mamuth?

Diku duhej të kalohej, shfrynte Kallamngrënësi, që nuk dorëzohej lehtë. Çdo kafshë ka dobësitë e veta, arsyetonte ai.

Do të kishin qëndruar gjatë pranë bregut, sikur të mos u kishte tërhequr vëmendjen një trokëllimë e mbytur, që shpesh shkrihej në lëkundje si tërmet. Të tillë ecje, një vrapim i çmendur i shoqëruar me pluhur e pallje të frikshme, bënin vetëm urusët.

Lëkundja sa vinte e shtoej. Kopeja, sipas të gjitha gjasave, i afrohej lumit. Gjetet e drurëve filluan të fëshfërinin lehtë, ndërsa buburrecët e insektet e tjera të tokës e shpejtuan më shumë punën për të hyrë thellë në tokë.

— Largohemi!... Kopeja mund të na shtypë... — tha Kallamngrënësi.

Vendi ku u fshehën, një lis i trashë, të cilin e ngjiten me vështirësi, kontrollonte gjithë bregun e lumit. Prej andej dalluan shtëllungën e pluhurit e pas një çasti kopenë e urusëve. Fisanakët nuk e fshehën habinë. Askush nuk po i ndiqte. As tufa e qenve

të egër ose e ujqve, as leopardi që i sulmonte zakonisht.

Sytë duheshin bërë katër... Njeriu shpesh sulmon fshehur mes barit... Por asgjë!... Kopeja vraponte si e tërbuar, pa asnjë shkak.

— Urusët janë trembur. — Sydielli vështronte shpinën leshtore me dy gunga, kokën kaçurrele e mjekëroshe, sytë me bebëza të palëvizshme të këtyre thundrakëve të mëdhenj.

Gjahtari i vjetër përgjonte pëllitjet e mbytyra. Urusët parandienin diçka më të frikshme se sulmi i bishave ose i njeriut. Gjithë tufa ishte përfshirë në një panik të madh. Kafsha që rrëzohej, shtypej pa mëshirë nga kafshët që vinin më pas. Britmat e agonisë shpërndaheshin në pyll si një këngë e përvajshme.

Ndodhte që tufa kapërdinte barin e keq, mbase i ndiqte miza e tmerrshme e pyllit, ose prijësi kërkonte të tregonte fuqinë e vet. Raste të tilla kishte parë dhe dëgjuar shumë, megjithatë, ky vrapim kishte diçka të veçantë.

Barngrënësit e fuqishëm ndaluan papritur në breg të lumit. Përçori, një dem i lartë që dallohej nga të tjerët, nuhati dy-tri herë ajrin, pastaj ktheu në të majtë. Kopeja e ndoqi e bindur. Tashmë pëllitjet u dobësuan. Kafshët shikonin ujin e turbullt dhe rrëmihnin dheun.

Të fshehurit pritnin me padurim. Një shpresë e vakët ua ngrohu trupin. Si dukej kafshët kërkonin të kalonin lumin me çdo kusht. Do të dëshironin me gjithë shpirt të mësonin dhe ata vaun.

— Urusët po kalojnë Përroin si Mamuth! — s'e përmbajti gëzimin Kallamngrënësi.

Uji u vinte kafshëve deri në gjunjë. Pra në atë vend lumi kalohej kollaj. Dy fisanakët pritnin me trupat ngjeshur rrëzë trungut.

Kur urusi i fundit kaloi matanë, Kallamngrënësi brofi dhe, gjysmë i përkulur, i bëri me shenjë djalit ta ndiqte pas me kujdes. Uji ishte i ftohtë dhe këmbët u rrëshqitnin në zallin veshur me llum e lesh-terikë të gjelbër. Po kështu, nuk duhej ndarë vështrimi nga shtigjet e pyllit, ku rreziku përgjonte vazhdimisht.

Vau i priu drejt Pyllit të Madh, që zhurmonte nga jeta e kafshëve, e shpendëve e insekteve të ndryshme. Bimësia harlisej në trungjet e veshura me myshk të dendur e pliksej në kulprat kacavjerrëse. Dendësia e madhe të merrte frymën. Ajri i lagësht përzihej me aromat e luleve petalemëdha, hynte në fytnin e dy njerëzve, duke i detyruar të teshtinin vazhdimisht.

U ulën të çlodheshin, por shpejt dëgjuan një zhurmë të dyshimtë:

Kallamngrënësi drejtoi shtatin. Kopeja e urusëve tashmë ishte larguar. Trupat e rëndë të kafshëve hapën një shteg të gjerë mes bimësisë së dendur, që kullonte gjak nga gërvishtjet. Kjo rrugë nuk duhej ndjekur kursesi. Më mirë të çanin me vështirësi në drejtim të pashkelur. Zhurma që dëgjuan pak kohë më parë, nuk ishte shenjë e mirë.

— Sydielli të mos largohet shumë! — porositi djaloshin Kallamngrënësi me gjysmë zëri.

Zhurma u përsërit, tashmë shumë afër. Ecje katërkëmbëshe, lehje të ndërprera dhe dihatje.

— Ujq! — skërmiti dhëmbët Sydielli.

Tjetri mohoi me një të tundur të kokës. S'i dukeshin ujë. Këta mishngrënës të shka-thët e të fuqishëm nuk ecin shpejt, as nuk lehin gjatë... Ishin qen të egër.

Kopeja e uritur nuhaste gjahun e dobët. Qentë e egër shpesh sulmonin edhe njeriun, sidomos kur i pengonte në pre. Kishin dhëmbë të mprehtë dhe kur bashkoheshin, bëheshin tepër të rrezikshëm. Një armik i tillë asnjëherë nuk duhej përbuzur.

Fisanakët u përgatitën për luftë. Qentë me siguri ndiqnin gjurmët e freskëta, të cilat nuk mund të fshiheshin lehtë. Rreth e rrotull sundonte bimësia e kreshpëruar, që do t'u vështirësonte vrapimin.

Sydielli shtrëngoi topuzin e lehtë. Ndo-

nëse ishte përleshja e parë me të tillë mishnegrënës, frikë nuk kishte. Njerëzit janë më të fortë se qentë e egër, flisnin sytë e ndezur. Zemër i jepte edhe gjakftohtësia e gjahtarit të vjetër.

Sulmi nuk vonoi. Përpara tyre kërcyen papritmas trupa laramanë me gojën plot jargë të bardhë. Gjuha e kuqe lëvizte lart e poshtë nga dihatja. Prej grykës dilte një gërvërimë e frikshme, e pasuar nga lehje të zgjatura.

Kallamngrënësi fluturoi mëzdrakun e mprehtë pa as më të voglin ngurrim. Njëri prej qenve u plandos përtokë barkçarë. Britma e përvejshme, përpëlitjet e agonisë në barin e thatë i detyruan qentë e tjerë të zbytheshin ngadalë. Gjahtari kërcëu pranë mëzdrakut, duke lëshuar një piskamë të hollë. Qentë vrapuan pas shkurreve.

Djaloshit i erdhi pakëz keq që nuk e përdori i pari topuzin me dhëmbë të mprehtë. Dora nuk do t'i gabonte në shenjë. Sa mirë që nuk sulmoi gjithë zogoria... Pjesa tjetër si dukej ishte sulur mbi ndonjë gjah më të majmë; në tokë shtriheshin urusë të shtypur e të dërrmuar nga vrapimi i çuditshëm. Numëroi vetëm sa gishtat e dorës dhe ngeli i kënaqur. Le të afroreshin po të mundnin!

— Sydielli duhet të qëllojë me topuz në kokën e qenit! — porositi fisanaku i vjetër.

Gatishmëria dhe dëshira e djalit për luftë i pëlqente. Nuk kishte gabuar në zgjedhjen e vet; Sydielli do të bëhej një gjahtar i zoti.

Ndërkohë qentë e egër mësynë edhe një herë. Kësaj here u dëgjuan goditje të përpikta dhe një angullimë e dyfishtë. Në tokë përpëliteshin dy kafshë të plagosura rëndë. Edhe topuzi i lehtë kishte goditur në shenjë. Preja e tij, një qen i shëndoshë, dridhej nga dhimbjet. Sydielli kërceu përsëri, rrëmbeu topuzin dhe qëlloi së dyti, pastaj qetë-qetë hoqi thonjtë e qenit si trofe fitoreje.

Kallamngrënësi shoqëroi me admirim veprimet e luftëtarit të ri.

— Sydielli u dha dërrmën grabitqarëve!... Sydielli nuk është më fëmijë, ai është gjahtar! — tha me zë të vendosur.

Dita e shumëpritur. Sydielli mbërtheu rëndë-rëndë thonjtë e kafshës në brezin e gëzofit dhe vështroi gjatë qiellin e rënduar me re.

Kjo fitore, ndonëse e lehtë, u dha krahëta vazhdonin rrugën më shpejt. Tashmë ecnin krah për krah, duke çarë me vështirësi degët e ndërthurura.

Sëpata prej guri e priste me vështirësi bimësinë e virgjër të Pyllit të Madh, por krahët e fortë dhe vullneti për të çarë përpara bënë të pamundurën.

Një bigë druri e porsathyer vetëm pesë

hapa përpara këmbëve i tërhoqi vëmendjen Kallamngrenësit. Kështu mund ta thyenin drurin vetëm njerëzit.

— Njerëzit e Pyllit! — pëshpëriti trupngjethur, duke i bërë shenjë djalit të ndalonte.

Kërraba e zakonshme shtrihej pa lëvizur në barin e shkurtër të pyllit. Çdo dyshim ishte i kotë.

— Sydielli do ta njohë Njeriun e Pyllit! — u përgjigj me një zë të dridhur nga emocioni djali.

Fisanaku i vjetër vazhdoi të nuhaste rreth e rrotull shtigjet pa bërë asnjë hap përpara. Njerëzit e Pyllit nuk ishin larg. Tanimë duhej të ecnin më lehtë se dhelpra, t'i bënin sytë më të mprehtë se skifteri, në qoftë se donin të ishin gjallë.

Më vonë rrëshqitën nën disa trungje të rrëzuara nga rrufetë e kaluan matanë shtegut që patën hapur urusët e fuqishëm. Në këto anë dalluan dhe shenja të tjera, goditje sëpatash, gjurmë në barin e shkelur dhe mbeturina hiri.

I pari që nuhati erën e tymit ishte Sydielli. Era karakteristike, aq e njohur për njeriun, përzihej me erën e mishit të pjekur.

Vendosën të afroheshin me kujdes në atë drejtim. Kureshtja e njeriut të asaj kohe për të panjohurën ishte e madhe. Si do të ishin njerëzit që i ishin afruar kaq afër

vendbanimit të tyre? Ç'plane kishin? A qe-
në më të fortë se fisi i tyre?...

— A vrapon Sydielli si dreri? — pyeti
Kallamngrënësi, duke rrëshqitur këmbado-
ras. Njerëzit e Pyllit kishin mundësi të nu-
hatnin erën e panjohur afro tri të hedhura
mëzdraku larg.

— Vrapon më shpejt se dreri! — ia
ktheu djali me trupin që i fërgëllonte nga
kureshtja, padurimi dhe lagështia. Po sikur
të pengohej në rrënjët e drurëve? Megjithë-
se më të rëndë, ndjekësit e egër do ta arrinin
shpejt. Sydielli u shkund si për të hequr
këto mendime ogurzeza nga koka.

Fisanaku i zgjuar bënte të tjera plane.
Nuk kishte asnjë dyshim në vullnetin dhe
shpejtësinë e djaloshit. Ata do t'i linin shu-
më prapa ndjekësit po qe se arrinin t'u af-
roheshin, madje t'u rrëmbenin diçka si she-
një. Njerëzit e fisit s'bindeshin lehtë me fja-
lë, shenja ishte ndryshe. Të ktheheshin në
vendbanim e të tregonin për çfarë kishin
parë ishte e kotë; asnjë nuk do t'i besonte.
E vetmja mënyrë ishte rrëmbimi i një ar-
me. Dihej edhe vështirësia: asnjëherë nuk e
lëshonin armën pa luftë dhe pa përpjekje
njerëzit e lashtë.

Këtu duhej pak dinakëri. Afrimi i kotë,
i pamenduar, era që lëshonin trupat e djer-
situr, do t'i alarmonte ata më shpejt, kështu
që rrëmbimi i shenjës do të dështonte...

Papritur Kallamngrenësit iu kujtua gjahu i bizonit. Luftëtari lyhej nga koka në këmbë me një bar që lëshonte aromë të fortë, pastaj avitej lehtë pranë tufës që kullos-te qetësisht. Bizonët e ndiejnë shpejt rrezikun, por era e barit i tradhtonte. Ata nuk mund ta merrnin kurrë me mend marifetin e njerëzve. Afrimi në një largësi të përshtatshme shoqërohej nga një kërcim i shpejtë, heshta e gurtë ngulej në trupin e bizonit më të afërm. Luftëtarët e fisit ngriheshin ndërkohë me sokëllima të zgjatura si një trup i vetëm e me çomanget e rënda thyenin shpinën e fortë të kafshës. Tufa largohej e trembur nga ky sulm i papritur, e sidomos nga triumfi i gjahtarëve.

Bimën aromëlëshuese e njihte mirë Kallamngrenësi dhe e gjetën pa vështirësi. U lyen mirë e mirë me lëngun e saj dhe vazhduan rrugën gjithmonë të përkulur. Era e barit, që i mbronte nga nuhatjet, përhapej kudo. Dy fisanakët ecnin me sytë katër. Gjurmët e kopesë dredhonin përmes një zone pylli të përzhitur nga zjarret e rrufeve. Trungjet e nxira dhe bari i shkurtuar si prej një kose gjigante vende-vende të shtinte frikën. Zonës ku dallohej tymi dhe mendonin se do të ishin Njerëzit e Pyllit, iu afruan me kujdes.

Sydielli nuk kishte gabuar.
Me mënjanimin e disa shkurreve panë

një grumbull njerëzish, shtatmëdhën timer, pak të përkulur e leshtorë. Ndanë zjarrit piquej një kofshë urusi. Rreth e rrotull qenë shpërndarë heshta të rënda, me një majë të mprehtë guri të thyer, çomange me gunga të palatuara mirë dhe copa gëzofësh.

Sydielli shtrëngoi fort krahun e shokut. Njerëzit e Pyllit!... Njeriu që kishte parë ishte midis tyre. Sytë e gjelbër të djaloshtit nuk mund të gabonin. Po ajo ecje, po ajo lëvizje koke, po ajo shprehje e fytyrës.

Kallamngrenësi i buzëqeshi për t'i dhënë zemër. Edhe vetë ishte i lumtur; besimi që kishte pasur te djali nuk kishte shkuar dëm.

Njerëzit e panjohur rrinin të qetë. Si dukej nuk ishin shqetësuar aspak nga afrimi i fisanakëve të tjerë; era e barit po e bënte punën më së miri. Njëri prej tyre, më i shëndoshi, me krahë të gjatë e muskulozë iu afrua zjarrit, nguli një copë shkop në mishin e pjekur, i mori erë për një kohë të gjatë, pastaj turfulloi i pakënaqur.

Fisanakët e fshehur gati nuk po merrnin frymë. Numëruan sa gishtat e dy duarve Njerëz të Pyllit, megjithëse s'po vendosnin ende të rrëmbenin diçka. Një çomange shtrihet vetëm pesëmbëdhjetë hapa larg vendit ku ishin ngujuar.

Shiu i fortë që filloi papritur, i shqetësoi tepër njerëzit rreth zjarrit. U dëgjuan

thirrje ankimi, frike, përpjekje për të mbrojtur zjarrin nga shuarja. Rrufetë çanë ajrin duke prishur atë qetësi të rreme që sundonte pak çaste më parë. Të gjithë diskutonin për një strehë pa lagështi, pa frikën e rrufeve. Sigurisht që lëshonin pak tinguj dhe copa fjalësh, megjithatë, shenjat kuptoeshin mirë. Kërkonin shpella, kërkonin gufa të përshtatshme. Këto përpjekje tregonin më së miri edhe afrimin e tyre kaq afër kodrave shkëmbore, rrëzë Malit të Thinjur.

Kallamngrënësi bluante në kokë planin e rrëmbimit të çomanges. Njerëzit e Pyllit do ta kishin vështirë ta ndiqnin mes shtigjeve të pyllit, kështu që do të kishin kohë të largoheshin e të humbitnin mes tundrës së pafund. Gjahtari i zgjuar mbante mend mirë edhe vaun, pastaj fisin e kishin afër. Bashkë me luftëtarët e tjerë do t'u bënin më mirë ballë ndjekësve.

— Sydielli të vrapojë në shtigjet e ngushta. Kallamngrënësi do të rrëmbejë çomangen e do ta ndjekë pas, — i pëshpëriti planin djalit, që mezi priste. Uji i ftohtë rrëshqiste nga flokët e gjatë në shpinë. Shiu po e shtonte furinë. Një goditje rrufeje u dëgjua me tërsëllimë fare afër, shoqëruar nga klithmat e njerëzve të trembur, që shikonin qiellin e zi.

Gjahtari i shkathët këtë priste; kërceu si panterë pranë çomanges më të afërt, duke

e shtrënguar fort. Njerëzit e Pyllit shtangën nga kjo e papritur. Asnjë nuk lëvizi. Kallamngrënësi sokëlliu triumfator dhe çau me gjithë shpejtësinë drejt shtegut ku tashmë vraponte Sydielli. Dy fisanakët nxituan si zogu, duke i lënë njerëzit leshtorë gojëhapur.

Papritur turma lëshoi një «hua» të egër. Hutimi i çasteve të para i la vendin një tërbimi të madh. I kishin grabitur në mes të ditës vetëm dy qenie të panjohura, por që ngjasonin shumë me ta. Harruan shiun e madh dhe shkëlqimin verbues të rrufeve, harruan mishin e pjekur që s'e shijuan. U turrën drejt shtegut me thirrje luftarake.

Kërcitja e degëve të thyera dhe llokoçitja e këmbëve në pellgjet e ujit u ndien për një kohë të gjatë.

4

Koha e keqe i ndihmoi. Të thirrurat e ndjekësve, që vazhdonin me këmbëngulje vrapin, dalëngadalë u dobësuan. Këmbët e shpejta krijuan një largësi të madhe, që sa vinte e zmadhohej. Rruga ishte mjaft e vështirë; duhej të çaje bimësinë e pleksur si rrjetë që të kapërceje me një frymë trungjet e rrëzuara; shpeshherë të zhyteshe deri në gjoks në gropa të thella mbushur me ujë.

Sigurisht, këto pengesa i lodhën fort të dyja palët, të ndjekurit dhe ata që ndiqnin.

Dy fisanakët as guxonin të kthenin kokën pas. Nga goja u dilte një avull i dendur dhe kraharori gati sa nuk u çahej nga lodhja e madhe. Rreth e rrotull nuk pipëtinte asgjë e gjallë. Një heshtje e keqe, që prishej vetëm nga pikat e shiut dhe krismat e rrufeve, sundonte kudo. Uji rridhte sikur të ishin shpuar gjithë hambarët e qiellit, që ishte bërë një me tokën.

Kallamngrënësi ndaloi më shumë i shqetësuar nga kjo heshtje që të kallte datën. Çomangen e Njerëzve të Pyllit e kishte në duar; ky send i çuditshëm mbante ende erën e armiqve. Me gjithë lodhjen dërrmuese, filloi të shqyrtonte me kureshtje armën e Njerëzve të Pyllit. Asgjë e veçantë... Pak më e gjatë se ato të fisit të vet, me një gdhendje të ashpër dhe pa rrumbullakim. Kjo ishte prova më e mirë e afrimit dhe vllente shumë. Pranë iu afrua edhe Sydielli, i dërrmuar nga vrapi i shpejtë, por edhe i gëzuar nga fitorja.

— Kallamngrënësi është trim!... Ai ua hodhi Njerëzve të Pyllit.

— Sydielli është i shkathët... Shtatfieri do ta pranojë me gjahtarët, — ia ktheu Kallamngrënësi i kënaqur.

Pas kësaj vazhduan rrugën duke ngadalësuar hapin, jo vetëm se u bindën që

ishin larguar shumë nga ndjekësit, por edhe se ecnin pa asnjë drejtim, të penguar nga rrebeshi. Moti u egërsua. Qielli u nxi më tepër. Rrëketë e ujit shpërthenin si përrenj të vegjël kudo. Në të tillë kohë ishte shumë vështirë të ndiqeshë. Tashmë fisanakët kërkonin andej-këtej ndonjë strehë të sigurt.

Toka gulçonte e mbytur nga stuhia. Asnjë ndriçim. Asnjë zë kafshe. Era fërshëllente e thyente pa mëshirë degët e pemëve, që ankoheshin me kërkëllimë të dhimbshme.

— Duhet të fshihemi, — tha me zë të shuar Kallamngrenësi. Shprehja e fytyrës tregonte një pasiguri të dukshme. Forcat e natyrës, këto forca të errëta për njeriun e asaj kohe, ishin të frikshme e misterioze. Askush nuk i kuptonte. Të gjithë tulateshin në gufa e shpella kur zemërohej moti, kur shungëllonte e dridhej toka nga dora e panjohur që kishte çelësat e qiellit. Secili pëshpëriste fjalë të shkëputura, lutje e shenja në pritje të fatit.

Sydielli dridhej nga të ftohtët. Shkelte në gjurmët e gjahtarit më të vjetër, pa ditur ku shkonte. Pak ditë më parë qielli ndriste e kaltëronte, zogjtë cicëronin, ndërsa insektet gëlonin mes gjelbërimit të dendur.

Nevoja për një strehë u bë e fuqishme. Poshtë degëve të pemëve s'qëndroje dot. Era e fortë rrëmbente në krahët e saj gjithçka. Litarët e pandërprerë të shiut shembnin

edhe strehëzat më të forta me gjethe që mundoheshin të ngrinin aty-këtu... Dëshira për jetën, kjo ndjenjë e fuqishme njerëzore, nuk i la në baltë; poshtë një rrëpire vunë re disa trungje tepër të trasha, që dalloheshin mirë. Degët e gjata përkuleshin deri në tokë, po nuk thyheshin. Trungu i vjetër krijonte disa zgërbonja të gjera e të thella.

— Ja, atje duhet të fshihemi, — tregoi i gëzuar Kallamngrënësi.

Njerëzit u drejtuan menjëherë për atje. Veç dikush tjetër ishte strehuar në zgërbonjen që gjykuan më të përshtatshme. Afri-mi i njerëzve e shqetësoi të strehuarin, që filloi të krakariste e të godiste trungun me sqep; siç dukej, ky banues s'donte kurrsesi të dilte jashtë në këtë kohë.

I pari vendosi të ngjitej deri në zgërbonjë Kallamngrënësi. Trungu i lagur e vësh-tirësonte shumë ngjitjen, megjithëse gjah-tari përpiqej me të gjitha forcat. Thonjtë e mprehtë e ndihmuan të kapej pas ndonjë plase e kështu, metër pas metri i afrohej zgavrës. Sydielli vëzhgonte hyrjen, i gat-shëm për të lajmëruar shokun. Brenda zgav-rës tashmë dëgjoheshin fëshfëritje krahësh, kurse në tokë binin copa lëmshqesh e lë-vozhga druri.

Kallamngrënësi ngjitej me kujdes. He-rë-herë me sëpatën e tij të mprehtë formonte të thelluara për të vendosur këmbët. Në të

njëjtën kohë kujdesej të çlodhej; e dinte që shpendi i strehuar në zgavër s'do ta lëshonte pa luftë vendin e ngrohtë.

Zgavra në trungun e trashë mjaftonte për të dy. Këtë gjë e vuri re menjëherë gjah-tari i vjetër. Një strehim të sigurt do ta kishte zili kushdo në këtë rrebesh, edhe pse ndodhej në një lartësi të madhe nga toka. Kur iu afrua mirë folesë, luftëtari u zbraps i trembur. Shpendi nuk ishte aq i vogël sa kujtonte, kishte dy krahë të fuqishëm, që llapashiteshin, duke krijuar një rrymë të fortë ajri, një sqep të përkulur nën gushë dhe thonj të tmerrshëm në këmbët musku-lozë. Ky kundërshtar mund të copëtonte lehtë edhe trupin e njeriut.

Stepi për një çast i mbërthyer në degët e pemës gjigante. Mendoi të mos sulmonte vetë i pari, që për çdo rast të mos humbiste drejtpeshimin. Asyeja njerëzore triumfoi mbi instinktin. Shpendi, i zemëruar, sulmoi duke përplasur krahët me furi. Thonjtë e mprehtë do ta kishin rrëzuar përtokë luftëtarin po qe se ky nuk do të përkulej me shkathhtësi nën degë. Shpendi u përplas pas trungut ndërkohë që luftëtari kacavirrej nëpër degë pa e humbur toruan.

Sydielli poshtë lëshoi një britmë paralajmërimi. Shoku ndodhej në rrezik, pasi shpendi i fuqishëm do të sulmonte prapë. Si ta ndihmonte?!... S'bëhej fjalë të hipte dhe

vetë në trung; do të vonohej shumë dhe ndihma nuk do të vlente fare. Kështu që djalit i ngeli të shikojë me gjak të ngrirë veprimet e mëtejshme.

Kallamngrënësi i shkathët u rrotullua si ketër majë degës ku mbahej, pa lëshuar armën nga dora. Shpendi i përplasur keq pas trungut, e humbi drejtpeshimin. Gjaktari e priste këtë çast; i dha një goditje të shpejtë me sëpatën e gurtë në njërin krah, që u var si degë e thatë. Shpendi tani nuk mund të fluturonte, por përpiquej të mbahej me thonjtë e fortë dhe krahun e padëmtuar në trungun e lagur. Goditja e dytë, tanimë në kokë, e mundi krejtësisht shpendin, që u rrëzua në tokë mes përpëlitjeve të fundit.

Sydielli vrapoi menjëherë pranë me topuzin ngritur lart. Sytë e shpendit të madh koteshin në agoni. Djaloshi u kthye i sigurt, i shoqëruar nga vështrimi i Kallamngrënësit, që e priste lart në pemë.

Zgërbonja ishte e thatë. Dy fisanakët u shtrinë të mbështetur në supet e njëri-tjetrit, pa shkëmbyer asnjë fjalë. Pranë kishin çomangen, që e rrëmbyen me aq mund e djersë. Jashtë era tërbohej, duke shoqëruar me një piskamë të fortë zhurmën monotone të shiut të furishëm. Një gjëmim i mbytur, si zë kafshe kapur në kurth, vinte diku nga thellësia deri në veshët e tyre. Ky gjëmim i llahtarshëm i shqetësoi shumë njerëzit e

lashtë. As kopeja më e madhe nuk zhur-
monte kështu. Rrufetë shungëllonin ndry-
she... Ç'të ishte?!

Me gjithë lodhjen e madhe, dëgjuan
për një kohë të gjatë me veshët ngrehur kë-
të gjësim të dyshimtë. Por gjumi ua mbylli
sytë vetiu dhe trupat u shkrinë në një preh-
je, që ta jep vetëm ky mysafir i përditshëm.

5

Drita e mëngjesit hyri pak me vonesë
në gufën e drunjtë, përkëdheli fytyrat e fi-
sanakëve, që u zgjuan duke u dridhur. Tru-
pi u ishte bërë akull. Kallamngrënësi vuri
re se ana e brendshme e lëvores kishte futur
ujë. Në fillim nuk u besoi syve dhe vendosi
ta prekte me dorë pjesën e qullur. Ç'po ndo-
dhte kështu,... Kaq shi kishte rënë!

Largoi me kujdes shkarpat dhe gjethet
me të cilat kishin maskuar hyrjen, dhe ngeli
i shtangur. Pamja që vërente jashtë ishte
e pazakontë. Kudo ujë, vetëm ujë... Uturi-
ma vazhdonte të dëgjohej pandërprerë, ndo-
nëse shiu kishte pushuar. Degë të thyëra,
trungje të rrëzuar nga era e fortë lundronin
andej-këtej në masën e ujit. Shumë prej
tyre përplaseshin me një kërkëllimë të mby-
tur pas pemëve që ishin ende në këmbë.

— Përroi si Mamuth ka ardhur te ne!
— tha ai gojëhapur.

Sydielli ngeli edhe më i habitur. Shkulmet e ujit të shkumëzuar, që gati po përpinin gjithçka, të shtinin frikën. Mendimi se ishin në mëshirën e kësaj mase të stërmadhe uji i hutoi. Ku të zbritnin?... Ku të mbaheshin?!... Uji do t'i rrëmbente si fije kashte në gjirin e tij dhe ishin të humbur. Dy fisanakët u shikuan sy më sy. Një pengesë e madhe u kishte dalë përpara. Kthimi do të ishte i vështirë.

Këputën me shumë mundime një degë të gjatë për të provuar thellësinë. Dega u zhyt thuajse e gjitha. E vërteta i hidhëroi pa masë. Po që se nuk do të largohej uji, ata do të vdisnin me siguri nga uria në këtë zgërbonjë druri.

Pas disa orësh pushoi edhe era e rrëmbyer, por uji vërshonte kudo. Dy të ngujuarve në trung u duhej të luftonin edhe me milingonat e mëdha, të cilat, të trembura nga kjo përmbytje, kërkonin shpëtim ku të mundnin. Ushtria e tyre s'u tërhoq aspak para njerëzve. Insektet u kërcenin në qafë, nëpër gjymtyrë, duke i pickuar me egërsi. Fisanakët mundoheshin t'i shtypnin trupat e pështirë, por ato ishin mizëri.

Kallamngrënësit, që i pille mendja, befasi u kujtua një marifet i vjetër. Me tym insektet largoheshin menjëherë. Gurët e zjarrit i mbante gjithmonë me vete; i përplasi disa herë me njëri-tjetrin dhe ndezi disa lë-

myshqe të thata që tymosnin. Le të duronin pak djegien e syve, insektet e bezdisshme do të ngjiteshin më lart në pemë, ata mund ta nxirrnin pakëz kokën jashtë dhe të merrnin frymë lirisht.

Tymi i dendur përfshiu gjithë zgavrën, por dy njerëzit duronin duke dihatur rëndë. Pas pak milingonat u zhdukën si me magji. Tani mund të merrnin frymë lirisht e të mendonin për fatin e tyre. Uji nuk kishte zbritur nga niveli i mëparshëm. Mund ta prekje lehtë me dorë ose me thembrat e këmbëve. Edhe uria bënte punën e saj. Zorrët u kërcitnin dhe s'kishin asgjë për të vënë në gojë. Mishin e shpendëve e kishin mbaruar. Rreth e rrotull nuk kishte as fruta të egra. Trupi u kërkonte me këmbëngulje ushqim të freskët. Sytë filluan të kapiteshin, ndërsa gjymtyrët dridheshin nga të ftohtët e dobësia.

Më e keqja ishte se nuk dinin aspak sa ishin larguar nga vendbanimi dhe në ç'drejtim ishte fisi i tyre. Qielli i vrenjtur s'të tregonte asgjë. Asnjë shenjë s'mund të dalloje në këtë përmbytje. Kafshët ishin zhdukur. Zogjtë nuk ndiheshin. Vetëm ajo zhurma ngjethëse zotëronte kudo.

Shumë kohë kaluan me përpjekje të dëshpëruara për të shpëtuar nga ky kurth i natyrës. Provuan të kapeshin nëpër degë e të kalonin nga pema në pemë, por edhe

më tej sundonte uji. Asnjëherë s'u kishte shkuar ndër mend se kishte armiq kaq të fuqishëm. Njerëzve të Pyllit u ikën paq, madje edhe me një trofe. Kundër qenve të egër fituan. Po tani?

Dy fisanakët, mbështetur sup më sup duke u dridhur nga të ftohtët dhe frika, pritnin vdekjen.

— Shiko!... — klithi papritur Sydielli me gishtin tregues përpara.

Ç'të kishte parë djali?!... Pse i shkëlqenin sytë dhe i mbahej goja?... Kallamngrënësi ndjeu një të dridhur të lehtë në krahun ku ishte mbështetur djali...

Mbi ujë lundronte një lëvore e trashë trangu, gati dy hapa e gjerë dhe katër e gjatë. Sipër saj mbahej sa mundej një kafshë leshtore, që herë pas here lloçoçiste putrat në ujë. Për çudinë e tyre të madhe copa e trungut zhytej pakëz, por nuk përmbytej e as kthehej, por notonte me kafshën në kurriz drejt rrymës.

— Është ari! — tha Kallamngrënësi.

Lëvorja tashmë notonte fare afër pemës, ariu i pa njerëzit, por nuk hungëroi siç mund të ndodhte në rastet e tjera. Gjithë vëmendjen e kishte përqendruar te lëvorja e trashë që po i shpëtonte jetën. Si kishte hipur ariu mbi trung?! Këtë ende s'po e kuptonin fisanakët, veç kjo mënyrë notimi u tërhoqi vëmendjen.

Dy njerëzit shkëmbyen vështrime në heshtje. Druri i lehtë po e mbante për bukuri ariun e rëndë, madje edhe mbi ujë!.. E pse të mos i mbante dhe ata?!.. Ky do të ishte shpëtimi!.. Mjaftonte që pranë tyre të kalonte një lëvore e tillë dhe...

Shpresat u ringjallën. Kallamngrënësi, që për asnjë çast s'e kishte lëshuar çomangen e rrëmbyer nga duart, filloi ta rrotullonte në ajër me klithma luftarake. Ariu ktheu dy-tri herë kokën i shqetësuar, pastaj trangu lundruës humbi mes pyllit të përmbytur.

Vetëm tani e kishin të qartë rrugën e shpëtimit. Trupa lundruës kishin parë mjaft gjatë kohës që, të ngujuar lart në pemë, pritnin fare pa shpresa. Duhej të afronin trungun më të gjerë, të hipnin mbi të dhe të notonin njësoj si ariu.

Kështu vepruan.

Pranë tyre kaluan disa lëvore, por gjah-tari i vjetër s'po vendoste, i dukeshin të vogla Trupat e tyre ishin të rëndë, madje atyre u duhej që trungu të kishte edhe ndonjë thellim ku të mbaheshin. Durimi fitoi. Që larg u duk një trung i goditur nga rrufeja. Kallamngrënësi këputi një bigë të gjatë dhe me përpjekje të mëdha arriti ta afronte në pemën ku qëndronin.

Uji i ftohtë nuk do t'i pengonte fisanakët të braktisnin strehën e përmbytur; ishin mësuar me të; gjetkë qëndronte vështirësia.

A do të rezistonte lëvorja mes shkulmeve të rrymës?!

Kallamngrënësit i takonte të shkelte i pari. Trungu u zhyt **disi**, u mënjanua goxha, por nuk u fundos. Iu duk se nga çasti në çast do të rrëzohej në ujin e turbullt. Një pavendosmëri e akullt e pushtoi të gjithin. Dorën s'e lëshonte ende nga pema shpëtimtare. Por duhej provuar. Kur i shkëputi duart nga degët, gjunjët iu drodhën... Lëvorja e trashë u zhyt edhe më... E për çudi, Kallamngrënësi qëndronte mbi të pa asnjë rrezik. Gjahtari fshiu djersën dhe buzëqeshi fitimtar. Asaj kohe njerëzit buzëqeshnin rrallë. Paskëtaj, me fjalë qetësuese e ftoi edhe Sydiellin të ndiqte shembullin e tij. Djaloshi shikoi pak me mëdyshje, por pastaj u shkëput me vendosmëri.

Për njëfarë kohe trungu me njerëzit në shpinë notoi pa drejtim, sipas rrymës, që ndryshonte shpesh nga pengesat e shumta. Fisanakët kujdeseshin që trungu — varkë të mos pengohej në pemët e përmbytura. Kishin uri, ftohtë, por ishin shumë të gëzuar që mundën të ecnin mbi ujë, dhe këtë mënyrë notimi do t'ua tregonin edhe fisana-këve të tjerë.

Provuan të shtynin ujin me copa degësh; shpjetësia e rrëshqitjes së trungut rritej, madje trungu mund të kthehej nga njëra anë ose tjetra sa herë që ndryshohej kra-

hu i degës. Ky zbulim i madh u shpëtoi jetën.

Qielli i zymtë ende qëndronte varur mbi pyllin e përmbytur. Laraskat zhurmëmëdha lëshonin piskama të çjerra e herë-herë ceknin me krahët e larmë tufat e barit, që, si ishuj të vegjël lundruës, ndiqnin rrymën të bindur.

Trungu — varkë ecte pa asnjë drejtim. I kishte marrë malli për trojet e veta. Këto ditë me ecejake të ndryshme, me të papriturën e rrezikut, sikur ua kishin shtuar më shumë dëshirën për t'u kthyer. Po ku ndodhej fisi i tyre?... I gjithë horizonti mbulohej nga një mjegull e dendur, që ngjasonte me një shkretëtirë ngjyrë hiri.

Në këto anë pemët ishin më të ulëta dhe shkurret dendësoheshin; kjo tregonte se pylli nuk vazhdonte edhe shumë, diku duhej të ndodhej tokë e thatë. Toka vonoi të shfaqej. Njëzet të hedhura mëzdraku larg dalluan një rrip të papërmbytur, që fshihej herë-herë mes mjegullës. Megjithatë, copa e tokës rrethohej nga të katër anët prej ujit të turbullt.

— Të zbresim! — thirri i çliruar nga ankthi Sydielli.

Te kjo copë tokë ndoshta mund të shpëtonin, të thaheshin, të ushqeheshin. Kishin ngrirë mbi atë copë druri, trupi u dridhej nga të ftohtët, buza u ishte mavijosur e tha-

rë nga uria, duart u ishin nxirë nga shtrëngimi. Në bark ndienin një djegësirë të padurueshme.

Kallamngrënësi bëri me shenjë se s'duhej nxituar. Luftëtari i vjetër vëzhgonte me kujdes tokën, së cilës pas pak do t'i afroheshin. Ishte një sukë e ngritur me bimësi të rrallë, qarkuar nga shkëmbinj të mprehtë. Vendi dukej mjaft i egër. Shkëmbinj të e zinj vullkanikë lëshonin një avull të lehtë, që luhatej bregut me një qetësi të frikshme. Duhej t'i ruheshin këtij vendi.

Kjo mëdyshje u solli shumë dobi. Kur iu afruan goxha kësaj toke dhe konturet dalloheshin qartë, dëgjuan britma të forta luftarake. Dy fisanakët ngrinë nga habia. Në të majtë të tyre, midis dy shkëmbinjve, kërcyen befas disa trupa leshtorë, që sokëllinin e tundnin armët prej guri.

— Njerëzit e Pyllit! — tha me gjysmë zëri Sydielli.

Bashkudhëtari tundi kokën e pas pak lëshoi një britmë të fuqishme në drejtim të njerëzve që kërcënonin lëvoren lundruese.

— Kallamngrënësi u rrëmbeu çomangen Njerëzve të Pyllit! . . Ai është më i shkathët! Fisanakët armiq e kuptuan përbuzjen. Klithmat u shtuan edhe më, ndërsa trupat e ndërkryer gati preknin ujin. Me sa dukej këtë vend ata e zgjidhnin për të shpëtuar kokën gjatë përmbytjeve, sepse e njihnin mirë.

Kalonin shkëmb më shkëmb pa e parë fare vendin ku shkelnin. Bashkë me fisanakët e rritur ulërinin edhe gratë e fëmijët.

— Ata do të na vihen pas, — vërejtji i shqetësuar Sydielli.

— Leshatakët nuk dinë të ecin në ujë, — qeshi Kallamngrënësi, i kënaqur nga dobësia e tyre. — Janë në mes të ujit. . .

Djali ngriti supet i habitur. Si në mes të ujit?! . . A nuk vazhdonte toka më tej?

Fisanaku i vjetër i tregoi se kjo copë tokë shkëmbore ishte e lartë dhe nuk përmbytej. Njerëzit e Pyllit mund të shkonin në vendbanimin e tyre vetëm kur uji të kthehej në Përroin si Mamuth... Se kur do të ndodhte kjo, as vetë Kallamngrënësi nuk e dinte, megjithatë, djali u qetësua e filloi t'i shikonte britmaçjerrësit pa frikë.

Njerëzit e huaj u bindën së fundi se me të bërtitura nuk trembeshin dy fisanakët që kapardiseshin mbi një trung. Mahniteshin nga zgjuarsia e notuesve, por më shumë ishin të egërsuar nga rrëmbimi i çomanges... Pas pak edhe atyre iu polli mendja, filluan të hidhnin në drejtim të varkës mëzdrakë e gurë të mëdhenj, që shkumëzonin ujin jo larg njerëzve, që, megjithëse përpiqeshin, rryma nuk i largonte nga ishulli shkëmbor.

— Fisi i Kallamave është i fortë! — thërriste gjahtari i vjetër për t'i dhënë zemër djalit.

— Sydielli noton si peshku! — përgjigjej Sydielli me një zë burrëror.

Për fat të keq ishulli zgjatej shumë dhe rryma tashmë lëpihej afër bregut. Kallamngrënësi e ndjeu shpejt rrezikun; ndjekësit tani do ta kishin të lehtë për të qëlluar me gurë ose mëzdrakë.

Lundronin vetëm njëzet hapa larg bregut.

Ishullorët s'ishin aq budallenj sa duke-shin. Porsa e vunë re një gjë të tillë, u vërsulën majë shkëmbinjve e shkurreve. Gurët binin si breshër rrotull trungut-varkë.

— Lëvizi më fort degët! — gulçonte Kallamngrënësi i djersitur. — Duhet të ecim më shpejt!

Djalit iu mpinë duart nga lodhja. Sytë e mjegulluar shikonin ylberë shumëngjyrësh, ndërsa zemra i rrihte fort. Një lëvizje e pakontrolluar mbi lëvoren që po u shpëtonte jetën, sillte rrotullim dhe ngecje në vend, ose më e keqja, rrëzim në ujin e turbulluar e të rrëmbyer.

Papritur ndjeu në sup një goditje të fortë, që e detyroi të lëshonte një klithmë dhimbjeje. Shtrëngoi më fort dhëmbët, por gjymtyrët iu prenë e s'urdhëroheshin më. Iu duk se do të binte dhe çdo gjë do të merrte fund në pak çaste. Sytë i shkuan padashur te shoku, që po luftonte me ujin... Edhe pak... Edhe pak. Ja, pas atij shkëmbi të

përkulur rryma kthehej në të djathtë. Dhimbja në shpinë sikur iu pakësua, por ndjeu një dobësi të përgjithshme dhe trupi iu anua. Gati po rrëzohej. Britmat e fisit armik i shungëllonin në veshë si zhurmë dauulleje...

Një shtrëngim i fortë e përmendi. Hapi sytë dhe në atë mjegull të ndriçuar pa një siluetë të voziste me një dorë... Sydielli u mbështet i lodhur në shpinën e shokut. Lëvizjet e muskujve, ajo nxehtësi e zakonshme e trupit të djersitur sikur ia pakësuan dhimbjen.

— Sydiell... Jemi larg... Gurët dhe heshtat e tyre s'na arrijnë dot, — buzëqeshi Kallamngrenësi.

I plagosuri me mundim të madh hodhi shikimin në drejtim të copës shkëmbore, që dalëngadalë shkrihej mes mjegullës. Sokëllimat, britmat hakmarrëse dëgjoheshin gjithnjë e më dobët.

6
Mbi trungun-varkë lundruan gjatë. Qie-lli vende-vende kishte grisur rrobën e përhimtë, duke treguar pjesë të kaltra. Rosat e egra kërkonin njëra-tjetrën me gagaritje monotone; rrëshqitnin mbi ujë mes vazhdash të shkumëzuara.

Dy fisanakët e guximshëm s'ngopeshin

së admiruari ndryshimet e motit, që ishin jetë, ishin shpresë. Duart e shkathëta s'kishin pushuar së vozituri drejt një cekëtime. Sytë i mbanin vazhdimisht hapur, pasi këto vende të pashkelura gëlonin nga jeta. Diku, matanë bregores që u shfaq pas cekëtime, u dëgjua edhe një ulërimë e thekshme çakalli.

Sydielli ndiente ende një dhimbje të fortë në shpinë, por nuk e jepte veten. Fundja plaga tani ishte tharë dhe për disa orë korja do ta mbyllte plotësisht.

— Uji po mbaron, — vërejti i lehtësuar Kallamngrenësi.

Dy të hedhura mëzdraku larg shtrihej një brez i gjerë mbuluar me kallamishte të dendura, që rrethonin një tundër të ulët me pemë të rralla, por gjigante. Këtu sigurisht kishte jetë dhe të papritura.

— Do të zbresim? — pyeti djali jo fort i sigurt.

Gjahtari i vjetër i shpjegoi me durim se nuk kishin rrugë tjetër, do të fshiheshin, pastaj Ylli i Mëngjesit do t'u tregonte drejtimin e fisit.

Trungu kaloi me vështirësi barrierën e kallamave dhe ndaloi jo larg një trungu tjetër të rrëzuar nga rrufetë, që lidhte si urë kallamishten me bregun e thatë. Kjo i ndihmoi të shmangnin llumin e trashë e të rrezikshëm.

Viset e panjohura buisnin nga gjallesat. Një kor i fuqishëm zogjsh të merrte veshët. Qukapikët trokëllinin sqepin e gjatë në lëvoren e njomë si për të treguar fillimin e ditës së re. Zëra të largët, disa fëshfërima, përplasje të befta flatrash, s'të linin të dyshoje për gjallërinë dhe luftën për jetën që bëhej prapa çdo gëmusheje ose dendësie pemësh.

Endacakët në fillim u kujdesën të ushqehen dhe gjahu u shkoi mbarë. Sigurisht, me barkun mbushur mund të ecje lehtë. Ishin larguar mjaft nga vendbanimi dhe këto vende fshihnin rreziqe e pusira. Jeta, përpjekjet e kishin mësuar Kallamngrënësin të llogariste kohën. Se sa larg kishin shkuar, nuk guxonte as ta mendonte, jo më t'ia thoshte Sydiellit. Ylli i Madh ishte fshehur netëve të stuhisë dhe duhej pritur nata me qiell të pastër. Tani për tani duhej të ecnin me kujdes.

Shtegu u priu drejt një lirishteje të bukur. Bimësia e dendur, drurët dhe gëmushat u zhdukën si me magji. Përpara kishin një brez kodrinash të ulëta përcëlluar nga zjarret e rrufeve, në këmbë të cilave gurë të shkëputur sajonin figura fantastike.

Ndalën të pavendosur. Kallamngrënësi u trembej vendeve të hapura, megjithëse këto kodrina i kujtonin vendbanimin. Sydielli s'ua ndante sytë dy shkëmbinjve që

ngjasonin çuditërisht me kokën e një kali. Thua t'i kishin vendosur njerëzit në këtë mënyrë!?

— Sydielli të rrëshqasë mes barit e të shikojë ç'ka pas shkëmbinjve, — porositi djalin Kallamngrënësi.

Natyrisht, ai e priti me gëzim këtë detyrë nderi, sepse dinte të lëpihej si mace pas shkurreve dhe, në rast nevojë, të tërhiqej me shpejtësinë e një majmuni.

Fisanakut të vjetër s'i dridhej asnjë muskul i fytyrës. Heshtja që zotëronte rreth këtij vendi i ngjalli një dyshim. Pse dredhuan dy çifte drerësh nga rruga, kur rreth e rrotull shkëmbinjve kishte bar të njomë?! Pastaj dhe pëllumbat e egër fluturonin larg këtyre shkëmbinjve të ulët... Fillin e mendimeve ia ndërpreu shfaqja befas e trupit të Sydiellit, që po i bënte me shenjë se s'po shikonte asgjë. Djaloshi maskohej për mrekulli e pas pak humbi nga sytë e tij. Tashmë qetësia u bë e madhe.

— Atje nuk ka asgjë! — tha djaloshti kur u kthye.

Kallamngrënësi u gëzua.

— Atje ka vetëm një gufë... — vazhdoi djali.

Një gufë!... Çudi, pse nuk e kishin zënë Njerëzit e Pyllit këtë gufë?! Edhe po të ishte banesa e arinjve, njerëzit dinin t'i nxirrnin prej andej.

Vendosën t'i afroheshin edhe ca vendit të çuditshëm. Rrugës nuk hasën asnjë qenie të gjallë. Kaluan ngadalë gëmushat dhe u gjendën pranë një gufe të heshtur. Këtu diçka nuk shkonte.

— Shpella është foleja e mishngrënësve, — tha lehtë Sydielli.

— Ku janë gjurmët e tyre? — pyeti Kallamngrënësi.

Vërtet, rreth e rrotull asnjë gjurmë grabitqari. Hijet e mbrëmjes filluan të pushtojnë si njolla të mëdha sipërfaqen e barit, që rrudhej lehtë nga flladi. Pylli i madh dukej si një gojë gjigante që lëshonte aty-këtu ndonjë britmë ose trokëllimë të vonuar. Së shpejti yjet do të ndritnin në pjesën e qiellit ku retë kishin marrë me kohë arratinë. Gjatë kësaj kohe do të shfaqej edhe Ylli i Madh.

Kallamngrënësi rrotulloi dy herë çomangen sipër kokës. Atij do t'i pëlqente të çlodhej pak në shpellën e zbrazur. Përgatiti me kujdes mëzdrakun dhe heshtën me gur të mprehtë dhe kuturisi të hynte në thellësi. Sydielli u ngarkua të vëzhgonte drejt pyllit të paanë.

Çastet e para djali i kaloi me gëzimin e këtij zbulimi. Veç, kur mugëtira u shtua dhe koha fluturoi, u shqetësua. Rreth e rrotull qetësia vazhdonte. Vetëm diku larg zërat e natës shtyheshin deri tek ai të dobëta.

Pse nuk po kthehej Kallamngrënësi? ...

Zëri i brendshëm e ftoi të ndiqte gjurmët e shokut. Para hyrjes dyzoi vetëm disa çaste. Heshtja që po vinte prej asaj goje të lagësht, ia shtoi mornicat në trup. Muret e shpellës gati nuk dalloheshin nga errësira. Këmbët i përplasën në një grumbull kockash, që shkaktoan një zhurmë ngjethëse. Sydiellit i mbajt fryma. Djersa në ballin e rrudhosur pikoi drejt e në gjoksin që i ulej e i ngrihej nga frymëmarrja plot shqetësim. Befas jo larg tij u dëgjua një dihatje e rëndë. Hodhi dhe dy-tre hapa, por klithi si i kafshuar... Këmbët i prekën një trup të ngrohtë.

Vetëtimthi u kujtua se duhej të ishte trupi i shokut. Çfarë të kishte ndodhur me të!... Pse nuk fliste?!

Dihatja e rëndë u ndie së dyti. Tani djali u bind se poshtë këmbëve të tij ishte shtrirë Kallamngrënësi, largoi çdo frikë dhe filloi ta tërhiqte trupin jashtë shpellës... Diçka po i zinte frymën. Një dorë e padukshme kërkonte t'i shkëpuste frymëmarrjen. Po i merreshin mendtë.

Përmbloodhi gjithë forcat dhe, pa e lëshuar trupin e squllët, u zvarrit për nga hyrja. Ajri i freskët ia largoi atë marramendje të fortë. Vetëm tani po e shikonte me vëmendje trupin gati pa jetë të Kallamngrënësit. Kaloi me një frymë duart nëpër gjymtyrët e të shtririt, por nuk hasi asnjë plagë. Kjo ishte më e habitshmja nga të gjitha. As-

një shenjë mëzdraku, asnjë gjurmë kafshimi ose gërvishtjeje!

Sydielli fërkoj dy-tri herë sytë nga habia. Dukej se Kallamngrënësi flinte një gjurmë të rëndë, zemra i rrihte lehtë, por anash buzëve shkumëzonte një lëng i bardhë. Megjithatë ishte gjallë dhe duhej shpëtuar.

Lart në qiell u shfaqën yjet e parë. Ja dhe Ylli i Madh... Shpresat i dhanë më shumë forcë e gjallëri. Përfshiu nga sjetullat trupin e shokut dhe filloi ta tërhiqte me një mijë mundime drejt kodrinave të ulëta.

Pranë pellgut të parë me ujë u ul, lagu pëllëmbët dhe me duart që i dridheshin nga padurimi, i lagu faqet dhe gjoksin. Kallamngrënësi filloi të merrte frymë më thellë. Uji i freskët sikur e gjallëroi, por nuk u përmend. Sydielli s'e ndërpreu ecjen. Tej u ndie një bulërimë e zgjatur, klithma të ndërprera shpendësh, një kërkëllitje trangu që rrëzohej. Jeta vazhdonte edhe pse shumë kafshë strukeshin në foletë e tyre të frikuara nga e papritura.

Sydielli vazhdoi të tërhiqte trupin e shokut drejt kodrave shkëmbore pa ia ndarë sytë Yllit të Madh. Ato pak re që lundronin majë Malit të Thinjur, ishin shpërndarë dhe tani kupa qiellore qëndisej nga mijëra xixëllime.

I lodhur, me gjymtyrët që s'i mbanin, u struk në një gropë të thellë, pa e lëshuar tru-

pin e shokut. Aty nga mesi i natës Kallamngrenësi shqiptoi fjalët e para. Djalit iu duk se terri i natës u zbut. Ashtu i mpirë priste me durim agun. Koka i këputej në gjoks e herë-herë ngulte vështrimin në një pikë, ku errësira prishej nga ndonjë ndriçim kalbësire.

— Ajri i lig!... Ajri i lig!¹⁾ — murmuriti së dyti Kallamngrenësi duke hapur sytë.

— Sydielli nuk e la vetëm Kallamngrenësin, — i shtrëngoi fort dorën djali i gëzuar.

Për një çast gjahtari i vjetër rrotulloi sytë me habi, pastaj u ngrit vrik ndenjtur. Të gjitha i dukeshin një ëndërr e keqe. Mbante mend hyrjen e shpellës, hapat e parë, ajrin me atë erë të panjohur dhe... Instinktivisht vendosi dorën në kraharor si për të kujtuar mbajtjen e frymës, sytë e lotuar, humbjen e ndjenjave... Por ja, ishte gjallë bashkë me djaloshin trim të fisit. Asnjëherë nuk ishte ndeshur me një armik të padukshëm dhe ndihej tepër i frikësuar.

— Kallamngrenësi flinte në shpellë, — qeshi Sydielli.

— Ajri i lig e mundi Kallamngrenësin, — shqiptoi turivarur gjahtari i vjetër.

1) Ajri i lig — gazi metan, që shpeshherë shfaqet në shpellat karstike.

— Ajri i lig!?

— Njerëzit e Pyllit nuk hyjnë në atë shpellë, as ariu, as pëllumbat. Ajri i lig është kafsha më e fortë! — tha si një profet Kallamngrenësi.

— Ajri i lig nuk duket, prandaj është i fortë! — kuptoi së fundi edhe djali.

7

Agu i gjeti në këmbë. Qielli kaltëronte si një liqen i paanë. Disa re të bardha lozonjare u kthenin shpinën rrezeve të diellit, sikur donin të luanin me to.

Dy fisanakët e mardhur kthenin fytyrën nga ngrohtësia, pa e ndalur për asnjë çast ecjen drejt kodrave shkëmbore. Ylli i Madh u kishte treguar drejtimin dhe së shpejti do të ishin afër trevave të tyre. Një brez i artë farfuritës rrethonte kënetën, ndërsa brezat me gjineshtra dhe lëndinat me tërfil të kuq lëshonin një avull të lehtë marramendës.

Kallamngrenësi ndaloi i dalldisur nga bukuritë e natyrës.

— Sa i madh! — tregoi vendin përreth, si për të treguar se bota ishte e pafund dhe vende për ushqim e gjueti kishte plot.

Sydielli s'i ktheu përgjigje. Po shikonte me ngulm në një drejtim, ku kënetat për-

mbyste disa shkëmbinj. Ky vend i kujtoi gjuetinë e ngjalave.

— Arritëm, — murmuriti papritur, duke treguar me gishtin e madh shtegun. Kallamngrënësi vendosi pëllëmbën si strehë. Vërtet atje diçka lëvizte.

— Janë fisanakët, — kërceu djaloshi duke thithur ajrin fort. Kallamngrënësi rrotulloi me gëzim çomangen. Tani të gjithë do t'i besonin fjalët e tij. Të gjithë do ta ndëronin po aq sa prijësin.

U turrën drejt shtegut, ku pas të gjitha gjasave lëviznin njerëz. Ata asnjëherë nuk mund të gabonin. Njeriu ecte me të dy këmbët dhe mbante në duar diçka, kurse kafshët barisnin.

Sydielli kërkoi të lëshonte një kushtrim luftarak, por befas gjahtari i shtrëngoi kra-hun me egërsi. Djali pa me habi luftëtarin ta ftonte të ulej mes barit. Çfarë po ndodhte?!.. A mund të kishin frikë prej fisana-këve?

Kallamngrënësit i dridheshin flegrat e hundës. Nuk kishte asnjë dyshim që kjo ishte treva e tyre, madje prapa atyre shkëmbinjve ndodhej edhe shpella, por njerëzit që lëviznin, s'ishin njerëzit e fisit dhe nuk kishin dalë aspak për gjah.

U afruan rrëshqanthe për të parë nga afër turmën e armatosur me shtiza kocke dhe çomange të rënda.

— Njerëzit e Pyllit! — mezi e përmbajti habinë Sydielli.

Kësaj radhe Njerëzit e Pyllit ishin përgatitur për luftë. Shiu i rrëmbyer u kishte kujtuar shpellat dhe ata do të hynin në to me forcë. Ecnin përkulur mes barit dhe hap pas hapi kërcenin mbi shkëmbinj.

— Fisanakët do të gjenden keq... Njerëzit e Pyllit kërkojnë t'u dalin prapa, — kuptoi planin Kallamngrënësi.

Përpara syve i dolën skena të tmerrshme, ulërime. Njerëzit e tij do të shpërndaheshin si gjethet e vjeshtës në pyllin e pafund, pa strehim, pa shpellën e ngrohtë, në mëshirën e erës dhe të shiut.

Fuqi nuk kishin të luftonin kundër një turme të armatosur dhe kënetat ishte një pengesë e pakapërcyeshme.

— Njerëzit e Pyllit nuk e kalojnë dot kënetën, — tha Kallamngrënësi.

— Sydielli dhe Kallamngrënësi e kalojnë! — ia ktheu djali. — Ata dinë të notojnë mbi ujë...

Gjahtarit të vjetër i shndritën sytë... Fjalët e Sydiellit ishin të arta... Tani mund ta lajmëronin fisin për t'u mbrojtur...

U zbythën heshturazi në fund të kënetës dhe mes ujit të ndenjtur kërkuan ndonjë trung të rrëzuar. Rrebeshi i madh dhe rrufetë kishin rrëzuar disa syresh dhe s'e patën të zorshme të zgjidhnin më të përshtat-

shmin. Barriera e kallamave s'i lejonte Njerëzit e Pyllit të vëzhgonin veprimet e tyre.

Kallamngrënësi ngulte me forcë një kallam të trashë dhe trangu-varkë shtyhej për mrekulli në ujin e ndenjtur. Sydielli mundohesh me të gjitha energjitë të mbante drejtimin. Këneta me ujin e qetë s'i pengoi aspak t'i afroheshin kodrës ku ndodhej shpella.

Disa klithma të forta habie treguan se lëvizjet e tyre ndiqeshin me admirim nga bregu. I kishin njohur dhe gjithë fisi, si një kor i vërtetë, shprehte admirim. Prijësi dallohej mbi të tjerë. Në dorë mbante një stap kocke dhe hijerëndë shikonte manovrimet.

Kallamngrënësi për një çast rrotulloi çomangen e grabitur sipër kokës. Ky veprim u shoqërua me klithma të papërmbajtura të fëmijëve dhe grave, ndërsa shumë luftëtarë tundën armët. Kishin njohur çomangen e armiqve dhe u bindën se ata mund të sulmonin nga çasti në çast. Veç më të shumtët qëndronin të ngrirë nga habia. Si mund të qëndronin vallë mbi ujë fisanakët?! Tani këneta mund të kalohej pa frikë. Ky zbulim u dukej si jashtëzakonshëm dhe në sytë e tyre Kallamngrënësi rritej si një njeri me mendje pjellore.

Shumë djelmosha admironin Sydiellin, heroin e zbulimit, dhe me mend kërkonin të bëheshin si ai, të merrnin lavdi për t'u pranuar në grupin e gjahtarëve.

Fjala e parë që tha Kallamngrënësi por-
sa vuri këmbën në tokë, ishte: «Njerëzit e
Pyllit po sulmojnë shpellën!»

Gjithë fisi u drodh nga kjo e papritur.
Leshatoku dhe Hundëtrashi kundruan çomangen e rrëmbyer dhe tundën kokën të bindur.

Kryegjahtari nuk e humbi toruan. Tregoi në heshtje xhepat shkëmborë sipër shpellës dhe tundi stapin prej kocke:

— Fëmijët në shpellë! Gratë të mbledhin gurë!

Ligji i mbrojtjes së strehës u dha krahe fisanakëve. Kallamngrënësi u rreshtua në krahe të mbrojtësve, duke e përshkruar me ngjyra të gjalla pamjen e Njerëzve të Pyllit.

Sulmi nuk vonoi të vinte. Njerëzit e Pyllit kishin kaluar në heshtje brezin e thatë të shkëmbinjve, që rrethonte kodrën shkëmbore me kënetën, dhe, të bindur në fitore, u turrën me armët e gurta. Thirrjet e egra të leshtorëve u përzier me britmat luftarake të mbrojtësve.

Një breshëri gurësh dhe mëzdrakësh ranë si rrufe në kokat e Njerëzve të Pyllit, që s'e pritnin. Rënkime, thirrje të trembura sunduan deri larg në pyll.

Njerëzit e Pyllit sulmonin si të verbër, por nga xhepat shkëmborë vinin goditje vdekjeprurëse. Vendi i përleshjes u mbush me

copa gurësh, mëzdrakë me strall të mprehtë, shtiza kocke dhe trupa të sulmuesve.

Përleshja nuk vazhdoi gjatë. Njerëzit e Pyllit morën arratinë mes pyllit. Shumë syresh u mbytën në kënetë, pasi u përpoqën të shpëtonin. Në qiell një tufë korbash përshëndeste me krakaritje të forta sheshin e betejës.

Rreziku tashmë kishte kaluar dhe fisnakët bridhnin duke mbajtur nëpër duar trofetë e luftës, ndonjë armë guri ose gjerdan, ndonjë vath kocke ose gëzof të lëshuar në panik e sipër.

Atë mbrëmje zjarret e shpellës ndritnin më shumë se kurrë. Gratë dhe fëmijët hidhnin vazhdimisht shkarpa e degë me veshët pipëz për të dëgjuar bëmat e Sydiellit dhe të Kallamngrënësit, që ishin kthyer me fitore në shpellën e tyre.

FLUTURIM I PAPRITUR

Novelë fantastiko—shkencore

Është ora e ngritjes!... Është ora e ngritjes! Këto fjalë i përsëriste vazhdimisht aparati i zgjimit me një timbër të fortë metalik. Mbulova si munda kokën në jorganin e ngrohtë ajror, por nuk shpëtova dot nga kokëfortësia e tij. Pas disa minutash ky aparat i bezdisshëm do të lëshonte një paralajmërim edhe më të fortë.

Mëngjeset me shi kanë diçka të veçantë. Rri gjatë në shtratin e ngrohtë e shikon rrebeshin që sajon në xhamat e dritareve harta fantastike nën një copë qiell ngjyrë hiri. Të vjen keq për gjethet e ver-

dheme që luheten e bien një nga një. E kushedi për çfarë tjetër do të ëndërroje, sikur të mos ekzistonte aparati i zgjimit.

Në qoftë se do të vazhdosh të shtrigesh, në ekranin e dhomës do të shfaqet fytyra e vrenjtur e gjyshes. Atëherë lamtumirë, gjethe të vogla, të pafajshme, lamtumirë, rrebesh trokëllitës, lamtumirë, shtrat i ngrohtë. Ajo nuk do t'ia dijë për ndjenjat e tua, për shiun e breshrin. Veprimet kërkon të bëhen sa më shpejt dhe në kohën e duhur. Herë-herë më duket se aparati i zgjimit komploton bashkë me gjyshen që të ngrihen më shpejt.

Nejse, të gjitha kalojnë. Pa hedhur sytë në ekranin e vogël, u ngrita, u veshja duke turfulluar dhe pëshpërita atë mirëmëngjesin tim gjysmak. Në sallën e ngrënies, përballë takëmeve të porcelanit, qëndronin, si zakonisht, gjyshja dhe im vëlla.

E njëjta gjë do të ndodhë edhe këtë mëngjes. Vëllai më përshëndeti, ndërsa gjyshja dëgjonte me vëmendje emisionet televizive të mëngjesit.

— Fjete mirë? — pyeti vëllai me një shikim hetues. Është gjashtë vjet më i madh se unë dhe vazhdon shkollën e mesme të prodhimeve plastike. Si kryetar i grupit shkencor të shkollës, sigurisht i takon të lëvdohet për këtë, po me mua nuk i shkon. I di të gjitha, edhe pse ai mendon se unë jam

i vogël. Për çdo gjë do të thotë: «Shiko, Skerdi, këto gjëra do t'i kuptosh në thelb kur të bësh elektronikë të zgjeruar. Ju të shkollave të ulëta...» Ec e mos pëlcit nga inati po deshe!

— Dukesh i mërzhitur! — vërejti im vëlla duke përtypur ngadalë copën e kekut. — Nuk e besoj të kesh marrë ndonjë përfundim të dobët?!

Gjysëmbuzëqeshja, që shoqëron përherë këto fjalë, më la të dyshoja se diçka nuk shkonte. Mos vallë ka marrë vesh rastësisht eksperimentin me lepujt? Të ketë treguar Peti?

— Më dhemb pak koka, — dhe u ula në vendin tim për të qenë më i qetë në gjykime. Peti s'duhej të kishte treguar. Në fund të fundit është edhe vetë bashkëfajtor. Pastaj Gjergji, kështu quhet im vëlla, shumë rrallë e pyet atë për mbarëvajtjen time në shkollë. «Nuk u besoj shumë fjalëve të Petit!» Qesh përherë, sa kujton shokun tim. E unë, ta themi midis nesh, prekem pakëz, por edhe i jap të drejtë. Peti ka një zakon të keq: ose i zmadhon shumë gjërat, ose i zvogëlon po aq.

— Lëre djalin të hajë! — ndërhyri gjyshja.

Im vëlla vetëm buzëqeshi. Ndërkohë mbllaçitesha e mendoja për ditën e re. Përfytyroja me ngjyra të gjalla skenën kur më-

suesi i zoologjisë do të gjejë lepujt e butë të shtrirë sa gjatë gjerë në shtrojën e kafazit. Ç'rremujë do të bëhet! Peti do të më shkelë syrin. Le të presë, fundja. E di vetë kur duhet të ringjallen lepujt.

— Derdhe qumështin! — tha gjyshja tërë kujdes.

Gjergji kukurisi pa të keq. Hutimi im atë e zbavit më shumë se çdo gjë tjetër. Sa keq që je i vogël dhe nuk je as në shkollë të mesme, as kryetar grupi shkencor!

— Do të vonohesh sot, Gjergji?

— Mundet, gjyshe... Së shpejti fillojmë praktikën shkencore dhe na duhet të krijojmë diçka... Grupi i shkollës «Rilindja» është më përpara.

«Se janë më të zotët, prandaj!» thashë me vete. «Vjet ndërtnuan një batiskaf të vogël, kurse ju një koleksion peshqish të rrallë. Krahasohet një koleksion peshqish me një batiskaf? Edhe ne kemi mbledhur gjithfarë peshqish e molusqesh. Të paktën nuk mburremi me një palo koleksion!»

Po t'ia thuash këto Gjergjit, do të mundohet të të mbushë mendjen se një krimb i rrallë vlen më shumë se një batiskaf prej peksiglasë.

Gjatë kohës që Gjergji vishej, duke palosur me kujdes çantën, unë më në fund mora frymë lirisht. Së shpejti ai do të dalë dhe pushteti mbi gjyshen, kur mungon ai, është

i madh. Zë e i përrallis asaj gjithfarë aventurash me raketa e robotë, që, megjithëse gjysmë të trilluara, i dëgjon me qejf deri në çastin kur më duhet të largohem.

Rrëmbeva çantën dhe kapërceva pragun. Porta u mbyll menjëherë pas meje. Ka kohë që përdoret një sistem elektronik për dyert dhe dritaret. Këto të fundit janë ndërtuar në mënyrë të tillë që lejojnë të hyjë drita dhe ngrohtësia e diellit sipas ndriçimit. Mua më pëlqen më shumë shkalla vetëlëvizëse në pallatin prej xhami të Petit. Shtëpia ime e ulët nuk ka nevojë për shkallë vetëlëvizëse, kështu, dashur padashur, nuk e shijoj një kënaqësi të tillë.

Poshtë gardhit plastik të kopshtit befash pashë një copë letër që më tërhoqi vëmendjen. Për fat të mirë letra e bardhë s'ishte lagur plotësisht dhe në të lexoheshin dy-tre rreshta.

Mënjanova me kujdes mushamanë e këqyra nga të gjitha anët pusullën pa u nxjerrë dot kuptimin fjalëve të shkruara, *Gje... Nesër, në orën pesë mbledhemi tek shpe... e Bardhë. Bledi.*

Po kjo! Picërrova sytë si për të lexuar shkronjat e fshira nga shiu. Ishte e pamundur të lexoja më. Frazës misterioze nuk i dilte kuptimi. Kush e ka shkruar këtë pusullë?! Ç'është kjo mbledhje tek, «Shpe... e Bardhë»?

Merreni me mend sa do të çuditet Peti kur t'ia tregoj. Autobusi elektrik rrëshqiti lehtas para meje, ndezi sinjalin dhe priti të hipja. Dy-tre udhëtarë u bezdisën nga hutimi im, por autobusi nuk pyet për ta, ai do të niset vetëm pasi të kem hipur. E kanë këtë të mirë autobusët pa shoferë.

— Mendoja se nuk do të vije fare në shkollë sot! — më priti turivarur Peti.

— Më vonoi autobusi, — nxitova të mbroja veten, — pastaj kam një sekret të madh për të të thënë.

— Hë...?! — sytë e Petit shkëlqyen. Për një çast fërkoji cullufet dhe prekat e vogla në hundë sikur iu shtuan. — Sekret?!

— Ta them në pushim, — vazhdova unë hijerëndë e i pazakontë.

Petit iu skuqën faqet. E, kjo të paktën s'është një lojë e thjeshtë. Më shikoi nga koka në këmbë për të dalluar ndonjë fije shaka, por, pasi nuk vuri re asgjë të tillë, s'i ngeli gjë tjetër veçse të plaste nga kurreshtja.

— Për lepujt e ke fjalën? — Ndërkohë duart me gishtërinjtë hollakë trazojnë pareshtur xhepat e thellë, ku gjenden vazhdimisht transistorë radiosh, bateri diellore, lupa të madhësive të ndryshme e gjithfarë xhinglash që Peti i mbledh me kujdes.

— Jemi vonë. Në pushim bisedojmë shtruar.

Shoku më ndoqi duke përplasur çantën gjunjëve. Shiu tashmë kishte pushuar. Rreth e rrotull çdo gjë ka marrë ngjyrën e tullës. Retë, vende-vende holluar nga ai gulçim mëngjesor, përflakeshin nga rrezet e diellit. Gjethet e rralla të blirëve shushurin e herë-herë shkëlqenin me një ndriçim marramendës.

Ja, së fundi u duk shkolla disakatëshe, e bardhë, ndërtuar krejtësisht me plastmasë dhe xham kristali.

2

Gjatë orës së matematikës s'më mbante vendi. Sytë i kisha ngulur në ekranin e madh, ku mësuesi demonstronte ushtrime të ndryshme duke shtypur me shkathtësi dhjetëra butona në fund të tij, po mendja më fluturonte gjetiu. Vetëm një orë na ndante nga mësimi tregues në zoologji dhe trimëria ime do të shpalosej fare hapur.

«Zgjidhje e ekuacionit të gradës së tretë... Kalimi i parë... Koordinatat...», zëri metalik i trurit elektronik, kur s'e ke mendjen, të vë në gjumë. Gati m'u mbyllën sytë, koka m'u këput dhe mua më erdhi të pickoj veten nga inati.

Sa të lumtur duhet të ishin nxënësit dhjetëra vjet më parë! Kishim parë nëpër filma dërrasa të zeza dhe fëmijë që shkruanin me shkumës. Kishte gjë më të bukur se kjo! Në fund të fundit çdo gabim trashanik shuhej menjëherë me fshirëse. Kurse tani, veprimi regjistrohej e përsëritej sa herë donte mësuesi, madje dhe lajmëronte për gabimet që bëje në detyrat e shtëpisë. Po më e keqja ishte se dërrasa elektronike të kujtonte gjithë gabimet e vitit. Thoni si të doni, po paraardhësit tanë ishin më rehat! Dikush mund të thotë se ordinatorët sot e kanë lehtësuar mjaft punën e njeriut. Sigurisht këtë unë e pranoj, por jo për nxënësit ama. Le të kishte ushtrime e problema të lehta, pa unë do shkruaja ditë e natë me shkumës.

Ajo që prisja s'vonoi të vinte. Gjithë klasa dalloi në videofonin e lajmërimit përgjegjësia e shkollës. Mornica të shpeshta më kaluan në trup ndonëse isha veshur mirë.

«Nxënësit e mëposhtëm lutemi të vij në pakëz në zyrë», dëgjuam zërin e trashë të profesorit. Vetë nuk isha i pari në listë, po kjo s'më shpëtonte, ndërsa mësuesi i zologjisë bariste sa në një qoshe në tjetrën, sikur donte t'i maste perimetrin.

— Është e pashpjegueshme, shoku Klinton! E pashpjegueshme! Lepuj të racës, të ngordhur?! Kjo është, si të të them, maka-

bre! — Vazhdonte ecejaket mësuesi i zoologjisë.

Fjalën makabre diku e kisha ndeshur. Mundet në ndonjë libër, që kishte për subjekt luftërat e shekujve më parë. Nënkup-tohej diçka e tmerrshme, çnjerëzore.

Një djersë e ftohtë më përfshiu të gjithin. Si, të shkretën, kishte shkuar i pari mësuesi! Ne zakonisht punonim me ditë të tëra vetëm në laborator, bënim eksperimente, shënonim në fletore rezultatet e punës dhe në fund të javës konsultoheshim me mësuesin.

Ishim katër veta në grupin eksperimental. Peti, i bindur për bashkëfajësinë, mendohej të mos shikonte njeri në sy. Pak më tej Adriani, si një dele e butë, pyeste në heshtje herë përgjegjës, herë mësuesin. Mbahej si i dyti në klasë dhe ishte «i përkëdheluri» i mësuesve. Gjithë qenia e tij protestonte me forcë për këtë vepër të padëgjuar. Kush e kishte bërë, xhanëm?! I kishte ushqyer mirë e bukur me dorën e vet. Ç'të kishin pësuar lepujt e shkretë!?

Dy hapa përpara meje fërkonte këpucët në parketin e lustruar Beni, futbollisti më i mirë i klasës dhe pjesëtar i grupit tonë të eksperimentimit. Çapkënlleqet e tij bëheshin përherë objekt dyshimi nga mësuesit kur ndodhte diçka që nuk shkonte. Megjithatë i përballonte me kurajë shikimet e mësuesit

të zoologjisë, pajisur me armët e forta që të jep pafajësi. Kuptohet, sa isha unë futbollist i shquar, ishte ai «helmuesi» i lepujve.

— Ja, le të pyesim në fillim Benin, — prishi heshtjen profesori. — Ju punuat si grup, apo jo? Lepujt tani s'kanë gojë të flasin...

Beni ndërpreu lëvizjen e këpucës mbi parket. Prej tij kërkohet diçka e pakuptueshme. Lepujt i la shëndoshë e mirë. Si mund ta merrte me mend përse u ishte tekur të shtriheshin e të mbyllnin sytë?!

— Mbase, — kaloi pështymën ai, — mbase janë ftohur, shoku Kliton. — Mësuesi i zoologjisë kërceu përperjetë, sikur t'i kishin dhënë një dackë të mirë.

— Ftohur?! Lepujt në kafaz, ftohur?! Ah, jo, Beni! Nuk jua fal çapkënlleqet. Lepujt janë ngacmuar, janë shqetësuar. Përgjegjësia rëndon mbi ju, djem të mbarë...

Sigurisht isha penduar. Ç'm'u tek t'u jepja substancë gjumëndjellëse! Të tregoja, gjithçka do të shkonte për bukuri, por ec e vendos. Më duhej të mbaja paskëtaj të gjitha fajet, talljet e shokëve, përbuzjen e Petit.

Befas dëgjova zërin e tij që vinte si prej fundit të një pusi.

— Sa orë mund të flenë lepujt, mësues?

Të gjithë shtangën. Unë më shumë nga të tjerët. Ç'i duhej Petit të ngatërrohej me të tilla pyetje! Ec e ki besim tek ai pastaj.

Përherë do të m'i prishte planet në minutën e fundit.

— Përse pyesni? — shkëmbeu një shikim profesori me mësuesin e zoologjisë.

— Po ja... Lepujt mund të jenë duke fjetur dhe ne kujtojmë se kanë ngordhur, — shkrepri «idenë gjeniale» Peti.

Ky ishte kulmi! Tavani i zyrës tashmë më dukej pakëz i shtrembër. Si, o Pet, si, o Pet, bie vetë me këmbët e tua!? Ne vendosëm ta mbajmë sekret eksperimentin e gjumit. Fundja, ç'kuptim kishte të mos bëje diçka vetë, pa ndihmën e mësuesit?

— Mirë, mirë, — buzëqeshi përgjegjësi i shkollës, — ju të tjerët shkoni! Ne do të bisedojmë shtruar me Petin.

Peti e përballoi me burrëri këtë gjendje. Sigurisht, i dukej vetja hero! Atë çast vendosa t'ia bëja kurrizin më të butë se barkun. Grabitet në mënyrë të tillë lavdia e tjetrit?!

* * *

Gjatë orëve të mësimit Peti rrinte si guhak. Bile në orën e fizikës së zbatuar këputi një copë gjashtë, e cila do t'ia zbukuronte për mrekulli dëftesën e notave. Mirë t'i bëhej! Kishim vendosur të mos flisnim për

gjumin e lepujve. Çudia do të ndodhte kur ata të ngriheshin fup në këmbë, do të lëviznin mustaqkat, do të rrotullonin syçkat e xhamta dhe të gjithë do të thoshin: Kishte të drejtë Skerdi, pas aq e kaq minutash lepujt do të ngjallehin! Po ku të linte Peti!

Përpiqesha që të mos ia ndaja sytë Petit. Dëgjova si nëpër mjegull pyetjen e Benit: «Ishte e vërtetë që lepujt flinin?» Zgjarta ca më shumë veshët të dëgjoja përgjigjen e Petit: «Kuptohet që flinin...»

Mirë o mirë, po ideja ishte imja!

Përsëri sytë më shkuan te Peti. Pas atij balli të ngushtë, pakëz të rrudhosur, lexoja një brengë. S'duhej ta shikoja më. E ndieja se do të zbulohesha shpejt dhe ec e mbaje Petin pastaj. Megjithatë rrudhëzat e holla në ballin e shokut nuk më linin rehat. Peti nuk ishte i keq, fundja nuk kishte bërë ndonjë gjë të madhe. Kërkonte të më shpëtonte nga dënimi, kjo ishte e gjitha.

Po më shikonte përsëri. Për një çast sytë e tij u takuan me të mitë. Dukej sheshit që kërkonte të falur.

Ora e mësimit kaloi shpejt, po ndihesha i lodhur si pas një pune të rëndë.

Inati pothuaj më kishte ikur, megjithatë nxitoja. Dëgjoja fare mirë hapa prapa shpine, por kokën nuk e ktheja. Çfarë u ishte përgjigjur!... A do të merrej ndonjë masë?

Kureshtja doli më e fortë se inati, nga-

dalësova ecjen me shpresë se Peti do të më arrinte.

Për çudinë time, tashmë i ngadalësoi hapat Peti. Diç kuptonte edhe ai nga taktika ime. Atëherë përdora mjetin e fundit. Nxora nga xhepi pusullën e famshme që kisha gjetur në mëngjes e u zhyta në një lexim të thellë, si Arkimedi përpara figurave gjeometrike. Ilaci e bëri punën e vet, Peti u afrua duke ecur në krah.

— Çfarë shkruan letra? — më pyeti me zë të mekur. Pa i kthyer përgjigje i bëra me shenjë se atij pak i interesonin të fshehtat e mia.

— Skerdi, s'kisha si të veproja...

— Si?! — kërceva si kaposh. — Të mos flisje fare, ja si të veproje!

— Po ishte turp! Mësuesi i zoologjisë është aq i mirë, m'u duk shumë i mërzitur.

— E si kujton ti, unë nuk e dua mësuesin, hë?! Në fund të fundit do të gëzohej kur të shikonte lepujt në këmbë si diva, — thashë, duke ia këputur një krahasimi që pas-këtaj m'u duk budallallëk.

— Emri yt nuk doli. I mora vetë të gjitha fajet, — tërhoqi hundët Peti.

Po kjo?! Edhe gjysma tjetër e inatit më iku. Hapat tanë u shkrinë në një të vetëm.

— U thashë se kisha derdhur padashur substancën gjumëndjellëse në kafaz dhe ndodhi ajo që ndodhi...

Vetëm Peti mund të sajonte diçka të tillë, veç sakrifica nuk kishte të sharë. Kot i mbaja kaq gjatë mëri! Për një nxitim të vogël shokut i bëhej kabull, pastaj fajin e kishte marrë në shpinë si burrat.

— Të hoqën vërejtje? — pyeta më shumë për t'u siguruar. E kisha të freskët rastin e balonës me lëndë kërcitëse. Babai s'më pa me sy dy ditë vetëm se e thirrën në shkollë për t'i treguar «bëmën» time, që tronditi gjithë lagjen.

— Më falën për sinqeritetin. Mësuesi kërkoi që unë të marr pjesë patjetër në eksperimentin me ultratinguj.

Pse diskutohej? Të gjithë kishim dëshirë për eksperimente!

— Mirë, mirë, — sikur u pajtova unë, — kjo do të ishte diçka e bukur.

Pas shiut të mëngjesit, nga toka ngrihej një avull i lehtë. Kullat dhe panelat e ngrohjes diellore shndritnin verbtas kur ndeshnin rreze dielli të pingulta. Kundërmimi i dheut, afshi i asfaltit të lagur ngacmonte flegrat e në gjoks ndieje një shtrëngim të këndshëm.

— Mund ta shoh pusullën?

I besoja këtej e tutje Petit?! Ky mendim më rrotullohej në kokë si një mizë e zënë pas perdeve. E pranoja që ishte disi më afër nga shokët e tjerë. Më pëlqente pushteti që kisha mbi të, falë shkathtësisë dhe zgjuarsisë sime në mësimet e lodra. Më shumë pse

kërkoja të kisha një «dëshmitar» për to, megjithëse Peti të ngatërronte punë shpesh.

— Unë e di që më mban mëri. Mirë, mos ma trego.

Duhej ta kisha zemrën prej guri që të mos përulesha para tij.

— Jo, mo, — u nxitova të ktheja përgjigje. — Po të bëtohesh!

Peti i ndriti fytyra nga gëzimi. Nëpër xhepa u dëgjua trokëllitja e famshme e në të njëjtën kohë ai hapi çantën për të nxjerrë racionin e ushqimit. Kjo u vuri vulën të gjithëve! Nuk mbaja mend ndonjë rast që paketa e ushqimit të mos ishte asgjësuar gjatë pushimit e aq më shumë të ndahej më dysh. Ky veprim barazohej me betimin më të rëndë. Shkëmbeva pa e zgjatur pusullën me copën e kekut. Peti e lexoi me një frymë.

— E shikon sa e çuditshme është?

— Çek! — kaloi pështymën shoku. — Vërtet shumë e çuditshme! Ku e gjete?

— Poshtë-strehëzës së gardhit, afër shtëpisë.

Papritur Peti u kujtua të rrëmonte nëpër xhepa e të nxirrte një lupë të vogël. Kontrollloi me imtësi çdo fjalë, por pa dobi, shkrimit nuk i dilte kuptimi. Pikat e shiut e kishin prishur mjaft.

— S'po kuptoj gjë! — ngriti supet. — Ia çojmë Fatmirit, ai gjurmon nëpër shpella dhe ka njohuri për shkrimet e palexueshme.

Fërshëlleva, si për t'i thënë që të tillë gafë zor se kisha dëgjuar. Shkrimi ishte në shqipe të pastër, ndërsa emri Bledi nuk ishte parahistorik.

— Përderisa e gjete afër shtëpisë, — nxitoi të shlyente fjalët e pamatura Peti, — Bledi duhet të jetë komshiu yt.

Kujtova gjithë komshinjtë me emër të tillë, por asnjëri nuk ma mbushi syrin. Disa ishin fëmijë që nuk dinin të shkruanin, disa pleq që nuk kishin nge për lojëra.

— Jo. Nuk njoh njeri me emrin Bledi.

— Mos është Bled Krina, ai që e ka babanë kozmonaut?

— E pse të shkon mendja tek ai?!

— Kot. Ai duhet të jetë!

Bled Krina ishte një djalë i gjatë, pakëz vëngërosh, që fliste vetëm për raketa e satelitë. Në pëshime rrotull tij mblidheshin një turmë për të dëgjuar historitë me protagonist babanë. Të gjithë dyshonin në vërtëtesinë e historive, por kishin qejf të dëgjonin e kështu, dashur padashur, Bled Krina mbulohej me lavdi.

Edhe ai mund të ishte. Po ç'kuptim kishte plani tek «Shpe... e... Be».

— Unë them që nesër ta ndjekim, — fliste pareshtur Peti.

— E përse?!

— Të kuptojmë planin.

Heshta i pavendosur. Si mund ta ndiq-

nim pa e parë? Ë kishim këtë të drejtë? Mbase kishte lënë takim me shokët e klasës për të luajtur dikur dhe ne kërkonim të futnim hundët. Ky duhej të ishte zëri i ndërjegjes, sigurisht. Por ai krimb i vogël i kurreshtjes, që shpesh tek unë bëhej vetëm pas disa çastesh një gjarpër i madh, më ngacmonte (çër, çër, çër... Çfarë donte pusulla e Bledit pranë shtëpisë sime? Një të drejtë të vogël e kisha, të merrja vesh se kush qëndronte pas pusullës, madje dhe planin që po sajonin.

— Do të veprojmë si the. Pasi të mbarojmë mësimet më kërko në videofon... I ngulemi përpara shtëpisë dhe s'ka ku shkon.

— Po sikur të dalë më përpara? — prishi fytyrën Peti. Ej, bela! Përherë tersllëk do të ndilte!

— Çudi me ty! Këtu shkruan e zeza mbi të bardhë, në orën pesë!

Pranë postës këmbuem autobusin elektrik. Isha i sigurt që Peti më ndiqte me buzët ngjitur në xhami duke rrëmuar në xhepat që s'u gjendejofundi.

Drekën e thava me një frymë, pastaj iu futa mësimëve edhe më i babëzitur.

— Do të shkoni ekskursion?! — pyeti gjyshja e habitur.

— Si punë ekskursioni, — u përgjigja shkurt, pasi nuk doja të hasja ndonjë pengesë të paparashikuar.

— Nuk do të më thuash gjë?

— Si? ... Unë... I jam betuar Petit.

— Mirë, mirë. Kam besim se nuk do të jetë diçka që vërtet duhet të ma thuash,

— buzëqeshi gjyshja. — Edhe Gjergjit nuk kemi pse ia themi.

U ngrita nga tryeza për ta përçafuar. Sa shpejt më kuptonte! Më krijonte përherë letësira në lodrat e mia edhe pse babai kërkonte regjim të rreptë studimi.

— Kështu do të vepronte edhe gjyshi, — u mallëngjye ajo. — Me siguri do të të kishte marrë në udhëtimet nëntokësore. Ti, Sandri, i ngjan shumë.

Kjo ishte lëvdata më e madhe për mua. Gjyshja në shumë raste nuk besonte, por kishte dëshirë të zbulonte tek unë diçka. Ndoshta i kujtoja gjyshin, një burrë hijerëndë, me thinja aty-këtu në flokët e zez, me dy sy të gjallë që duket sikur flasin nga fotografia. Aksidenti në termocentralin nëntokësor i kishte marrë jetën, por asnjëherë kujtimin tonë.

Në çast Gjergji mbërriti, si përherë, në orën dy.

— Hë, buçko! — më rrahu shpatullat. Kujtdo kjo përsëritje do t'i dukej e ëmbël mjaltë. Po mua, të them të drejtën,

m'u duk sikumbull e thartë. Për Gjergjin isha vëllai i vogël, njeriu që duhet të mësoja mirë, të sillesha mirë, të mos futja hundët në punët që s'më takonin e të tjera. Shpesh më merrte në shëtitje e kinema, por këto nuk mjaftonin. Përgjigje të tilla si «Do t'i marrësh vesh më vonë. Ti nuk ke bërë elektronikë të zgjeruar», më bënë të dridhesha nga inati.

Nga dera gjysmë e hapur e dhomës së tij befaz më zunë veshët këto fjalë: «Një pusullë e vogël ishte gjyshe...» dhe përgjigjen e gjyshës: «S'kam gjetur gjë. mor bir. Të pëvesim nëherë Skërdin»? «Jo, nuk ka nevojë. Po të më kërkojë njeri në videofon, të lutem, më zgjo!»

U shtanga me fletoren mbledhur tub para gojës. Nië pusullë? Thua të ishte e Gjergjit? Rrëmbeva copën e letrës si i urituri copën e bukës. Që prej këtij çasti vetja më dukej një eksplorator i madh. Sa do të habitej Peti për këtë zbulim!

Tia ktheja përsëri pusullën e humbur tim vëllai sikur nuk shkonte. Cdo gjë do të merrte fund si filuskë sapuni. Isha i bindur që Gjergji me shokë po përgatitnin dicka. Tani i kuptoja qartë mbylljet e tij në dhomën e studimit së bashku me shokët duke diskutuar pareshtur për disa skica.

Mirë, po ky rast s'do të më shpëtonte lehtë. Le të qeshte im vëlla pastaj, jo nuk ke

bërë këtë, jo nuk di atë. Më ishte mbushur mendja topit'izbuloja të gjitha.

Prita rastin më të përshtatshëm dhe u turra në videofon.

— E kishim lënë të të merrja unë, — fërkoj sytë Peti.

— Ngjarjet u përmbysën, — imitova unë një artist të famshëm filmi. — Eja tek unë para orës së caktuar. Gjyshes thuaji se do të shkojmë në ekskursion.

— Na sikur e kishim lënë... — Ende s'po kuptonte Peti pikalosh.

Shumë gjëra nuk thuhën në videofon. — mbylla aparatin i kënaqur që Peti po plaste nga kureshtja.

3

Në fund të rrugës kalimtarët ndalnin hapin. Dikush hiqte syzet për të na parë më mirë, po më të shumtët buzëqeshnin. Unë dhe Peti vrapuam me sa na hanin këmbët.

— Më mirë ta heq shallin, — fshiu djersën Peti. — Është vapë...

Kasketën verore e ngjesha më thellë në kokë duke i kthyer një përgjigje të vendosur:

— Si kështu?! Bashkë vendosëm të maskohemi! Dëshiron të na njohë Gjergji?!

— Nuk e kam aty... — tregoi me kokë kalimtarët.

— Po të të pyesin, thuaju se i ke bajamet e sëmura.

Peti shfrydosi lokomotivë treni. Sigurisht mallkonte njëqind herë vefen që nuk zgjodhi kasketën verëre. Të mbaje atë shall të trashë ishte torturë e vërtetë.

— Shëëët! Rô vjen! — bënte zë Gjergji, hapi derickën e gardhit arrethues. Në dorë mbante një çantërlëkure.

U fshehëm vetëtimthi pas cepit të pallatit përballë. Shoqëruam me sy lëvizjet e tij të bindur se e kishim gjetur fijen e lëshit. Le të mos tregonte tani Gjergji për «shpikjet» e tij. Le të shkruante shokëve pusulla. Në dorë të merrnim vesh planin e tyre, e pastaj...

— Ta ndjekim? — pyeti shokë. Bulëza të mëdhodjërse rrëshqitnin në fytyrën e skukur. Prekat e shumta në hundë i ngjasonin me grupin e ishujve të Malajzisë në atllasin gjeografik!

— Priti... — bënte zë Gjergji. Të nxilloje ishte këllaja. Gjergji ndërkohë kaloi trotuarin dhe po i afrohej stacionit të trenit elektrik.

— E pse të mos ia japim vetë pusullën? Ai mund të na tregojë gjithçka.

— Sa lehtë i merrte gjërat! Gjergji na quante të vegjël. Përsë nuk donte që të më

pyeste gjyshja për pusullën? Përse po ikte me një çantë të bukur në dorë jashtë qytetit? Kjo tregonte, si një e një bëjnë dy, fshehtësi të plotë.

— Mos u bëj budalla! Gjergji nuk do kurrsesi të merret vesh plani.

Treni rrëshqiti lehtë në shinat e trotuarit. Ky tren përdorej vetëm për shërbime urbane e për transporte udhëtarësh në pikat turistike. Gjergji hipi bashkë me një grup kalimtarësh.

— Eja më duket ise na pa! — u tërhoq Peti duke fërkuar hundën.

— Shikon ëndrra me sy hapur? — ia ktheva jo fort i sigurt. Diçka kisha parandier edhe unë, por nuk doja kurrsesi të besoja se gjithcka do të merrte fund aq shpejt.

— Bile edhe buzëqeshi, — shtoi Peti.

— Jô, more... Mos vallë edhe të përshëndeti. — u ngërdheshi unë, po me vete sikur si dhashë të drejtë. Peti ishte i tmerrshëm për këto punë. Mund t'i dallonte zogjtë edhe në fluturim, jo po ky është gushëkuq, ky tjetri bishttundës, ai tjetri në degë mëllenjë. Madje një ditë Beni solli aparatin filmik që zmadhonte për të fituar bastin dhe e fitoi.

— E vëmë me bast? — dëgjova thënien e njohur të Petit.

— Jemi përpara një misioni të rëndësishëm, ti na flet për baste.

— E... Vërtet... Ç'na duhen bastet tani, — fshiu djersën Peti.

Përparuam me sa na hanin këmbët, u kapëm fort pas derës së pasme dhe u ulëm si qengja në kolltukët e fundit. Fati ishte me ne; Gjergji nuk mori mundimin të shikonte në kolltukët e fundit, madje hapë çantën, nxori prej saj një libër të trashë dhe u zhyt në lexim.

Kjo anë e qytetit më kujtohej si nëpër mjegull. Kaluam dy parqe të mëdha, një stadium të mbuluar dhe një varg ndërtesash shumëkatëshe. Peti dukej më pak kureshtar. Babanë e kishte rregullues të paneleve të ngrohjes që punonin me energji diellore dhe shpesh udhëtonte me të nëpër qytet.

— Një herë hoqëm keq, — filloi të tregonte Peti, sikur të ishte vetë mjeshtër elektronik. — Pallati ishte bërë akull, kallkan. Lajmërojnë babanë. Eja, Peti, më thotë, do të shkojmë të rregullojmë panelin e ngrohjes të një banesë këtu afër. Unë pa ë zgjatur rrëmbeva çantën e veglave, shaluam trenin-urban e për disa sekonda u gjendëm në vendin e caktuar. Ç'të shikonim! Banorët kërcëllonin dhëmbët nga të ftohtët.

— Pse, nuk kishin mjet tjetër për t'u ngrohur?! — ndërhyra unë me mosbesim.

— Kishin, — u zu ngushtë Peti, — po përpara ngrohtësisë së diellit nuk vinin asgjë tjetër. Ku e lamë? Hëm, ata kërcëllonin

dhëmbët nga të ftohtët. Sa na panë ne, thirrën tri herë urra, urra, urra!

— Kjo gjë s'më besohet!

— Pyet babanë në të gënjej! — u hodh Peti i fyër, por edhe i bindur që asnjëri nuk do të merrte mundimin të pyeste babanë. — Hipëm me shkallë vetëlëvizëse. Ishte bërë batër di! Mineralet e rralla, që kthenin energjinë diellore në elektrike, kishin shkëputje nga ushqimi. Ti e di që pa to as bishtin e denit nuk mund të ngrohësh. C'të bënim! Njerëzit ende kërcëllonin dhëmbët nga të ftohtët.

Vetëm ndalesa e trenit i dha fund tremimit të Petit, që do të zoiatei pa mbarim dhe ndoshta do të ishte pikërisht ai shpëtimtari i njerëzve të shkretë.

— Kuides! Nuk duhet të na shikojë, — i përshpërita tregimtarit të shquar.

— Ashtu them dhe unë, — u kujtua për misionin delikat Peti.

I ndjekuri vazhdoi të ecte qetë. Zgjodhi një rrugicë zhytur në gjelbërim e pas pak ktheu në një shteg që të çonte në rrethinat e qytetit.

Papritur dëgjuam një fërshëllimë. Në shteg u shfaq edhe një shok i Gjergjit, u takua me të dhe të dy ecën krah për krah. Peti më goditi me një goxha bërryl. Mezi e përmbajta veten pa thirrur prej dhimbjes.

Në fund të fundit nuk isha prej hekuri! Të gjitha i kisha parë me këta sy!

— Ti, Skerdi, je i madh! Diçka po përgatitet!

— Fjalët të pakta! Fshiu pas drurëve!

— Ata po shkojnë drejt kodrës...

— Ehë... Aty si duket e kanë lënë takimin.

Ecnimi si lëpujt. Tashmë rruga kalonte pranë brigjeve të lumit. Zalli kërciste nën këmbët tona, e ndienim sikur zemra do të na pushonte aq herë sa kërciste zalli. Ndalëm duke mbajtur frymën pezull. Për një çast kujtuam se Gjergji ktheu kokën, prandaj u fshëm.

— Përse ndale? — pyeti shoku që e shoqëronte.

— A të shkon ndër mend se mund të na përgjojnë? — tha Gjergji duke këputur një degë të thatë.

— Të na përgjojnë?! Kush, ata të shkolles «Rilindja»? Jo, jo, as kam dyshim për një gjë të tillë, — qeshi djali që qëhej Bledi. — Kujton se dikush nga ne do të ketë folur për fluturimin?

— Jo, mo, jo, po... Desha të them që atë copë shënim që më dërgove e humba.

— Oh, e pastaj? Kujt i hyn në punë?

— E kam edhe unë një vëlla kureshtar. Po të futej me Bledin nëpër shkurre ishin të humbur. Trupat tanë të strukur u

bënë një me tokën. Të rrahurat e zemrës së Petit i ndieja më shumë se të miat. Kjo afërsi na ngrohu e na dha më shumë kurajë.

— Të thashë unë që dyshojnë?! — pëshpëriti Peti.

— Shëët! — A nuk e shikon? Po largohen.

Peti nxori hundën nga shalli i trashë. Dy siluetat vazhduan të ecnin më tej shoqëruar nga disa të qeshura që të themi të drejtën mua nuk më pëlqyen aspak. Kështu kukurisej përherë Gjergji, kur donte të më ngacmonte ose kur merrte vesh për ndonjë bëmë timen.

— A t'u mbush mendja që diçkë po përgatitin... C'ishte ky fluturim? — rregullova kasketën unë.

— Jemi përparë një enigme, ke të drejtë, — fërkoj duart Peti dhe u bë gati t'u lëshohej pas.

— Të presim pak! Mund të kenë lënë rojë.

— Ngjitemi asaj ane! — më tregoi një shpat veshur me shqipë, që lartohëj në të djathtë.

S'ishte keq. Pëj andej kishim mundësi të vroitonim në thellësi pa u diktuar. Veç mendimi im se duhej pritur edhe pak u gjet me vend.

Pritëm dhjetë minuta, pastaj u drejtua asaj ane. Duart na u gërvishtën keq,

kurse trupi lëshonte avull. Peti e mbështolli shuk shallin. Unë hoqa kasketën, duke e justifikuar me ngjyrën e saj të bardhë. Në të vërtetë më shumë ndieja vapë, koka më dukej se ziente si krater vullkani.

Nëpërmjet dy të çarave pamë atje poshtë. Një lëndinë e vogël, rrethuar me shkëmbinj, dukej se ishte formuar enkas për një aerodrom të maskuar.

Nuk shoh gjë! — dihaste Peti.

Sa i nxituar je, — i tërhoqa vëmendjen. — Atje tej dallohet një hyrje.

Peti lizgjati kokën. Vrimat e hundës iu hapën paq dhe gati sa s'thirri.

— Ja! Ja! ku janë!

Tashmë po i shikoja edhe unë. Jo larg hyrjes, përpara një letre të shpalosur diskutonin një grumbull djemsh, madje në mes tyre lëviznin dy bishtaleca. Sigurisht ndonjë vajzë.

Vendosa gishtin në gojë dhe rrëshqita në atë drejtim. Peti më ndoqi si një qengj i urtë. Shkurret dhe bimësia kaçavjerrëse që kishte mbirë në gropat shkëmbore maskoi mirë afrimin tonë. Zëmë vend dhjetë metra mbi kokat e tyre për të dëgjuar më mirë.

— Hidrogjeni është i rrezikshëm, — fliste një djalë i hollë me një laps në dorë që tregonte diçka në skicën e shtruar përpara.

— Edhe unë i këtij mendimi jam, — vazhdoi Gjergji duke rrotulluar nëpër duar çantën prej lëkure.

Pakëz më tej qëndronte Bledi me grushtet në dhe. Djali tjetër dhe vajza me bish-taleca miratonin me kokë. Këta të dy i shikonin për herë të parë.

— Drejtuesi shkencor mendon se heliumi është më i përshtatshëm, — ngulte këmbë djaloshi që nuk e njihja. Ishte zeshkan, me trup atleti, në fytyrë i dallohej një nishan sa një kokërr kafe.

— Shikoni, shikoni, — vazhdoi Gjergji. — Na duhet një aerostat që vetëm për nga forma t'u ngjasë atyre të kohës së lashtë, kurse nga funksionimi të jetë i sigurt për studime aeronautike. Konkursin e vjetëm e humbëm. Këtë vit besoj se do të nderohemi.

— Koha është e shkurtër, Gjergji, — kumboi zëri i vajzës. — Ku do t'i porositim koshin, balonën, aparaturat?

— Koshin do ta ndërtojmë vetë. Në bazën tonë prodhuese do të ndërtojmë pjesët e veçanta, pastaj e montojmë në vend. Bledit i premtoi i ati për tekstolitin e balonës. Edhe profesor Bardhyli do të na ndihmojë për planin tonë.

— Ç'ta zgjatim, — hidhet Bledi, — t'i futemi punës. Vetëm, shokë...

Përfitova nga ky çast për t'iu afruar
Petit, që qëndronte si mumje.

— E shikon, Peti? Do të ngrenë aëro-
stat.

— Si atë të Qendrës Kërkimore Aero-
nautike?

— Diçka e tillë.

— Oh, sa qejf do të ishte të fluturo-
nim dhe ne!

Peti sikur ma mori mendimin nga ko-
ka. Që atë çast e përfytyrova veten në qiell.
Prej lartësive do të shikoja shtëpitë, kullat,
do të prekja retë e dendura.

— Fute kokën! — m'i ndërpreu men-
dimet Peti. — Ata po ngrihen.

Të rinjtë u shpërndanë një nga një. Në
veshë na jehonin, ende thirrjet e tyre të gë-
zuara. Heshtja, që përfshiu vendin, ma hoqi
disi ëmbëlsinë e së papriturës. Ç'e do! Pra-
pëse prapë nuk do të kishim mundësi të hip-
nim në aërostat! Plani i këtij grupi më du-
kej mrekullia vetë. S'kishte gjë më të keqe
se të ishe njëmbëdhjetë vjeç! Në rrethet to-
na shkencore mjaftoheshim me ndonjë eks-
peditë, e shumta fluturonim me planer. E
ku planeri që drejtohej me pilot, ku aëro-
stat!

Edhe Peti, si dukej, këto mendonte, se-
pse luante me cullufet e pashtruara.

— Sikur t'i ndihmojmë në punë, mba-
se hipim edhe ne; — tha me zë të shuar
Peti.

— S'është kollaj të fluturosh me balonë, — ia ktheva më shumë nga dëshira që të tregohesha i ditur. — Ata do të kenë me vete një aeronaut me eksperiencë.

— Nuk them, — u tërhoq Peti.

— Si nuk thua?! — shfryva sikur ma kishte fajin ai. — Balonë mund të ngjitet në lartësi të mëdha deri në 5000 metra.

— Pse të mos shkojë deri në dhjetë mijë metra? — filloi zmadhimin si zakonisht shoku im.

— Rrallohet ajri, — ia preva shkurt. Kisha frikë se pyetjet e mëvonshme do të më detyronin të ngelesha keq, gjë që Peti do ta dëshironte shumë. Shpesh këto «kryengritje» të vogla kërkonin të rrëzonin autoritetin tim, sepse Peti më mbante më të ditur se veten jo vetëm se dëftesa ime ishte me nota më të mirë, por edhe pse nuk ngurroja të futesha në bëma që ai s'guxonte t'i provonte.

Ndarjen, si zakonisht, e bëmë para postës. Të nesërmen i kishim premtuar mësuesit të zoologjisë ta shoqëronim në zhytjen e zakonshme të natyralistëve pranë lumit të qytetit. E prisnim me qejf këtë ditë, po zbulimi i sotëm ia shtonte dyfish rëndësinë.

Në mes të grupit të aktualangistëve të shkollës dikush fliste me këmbë e duar! U

afrova për të parë ç'bëhej në atë turmë entuziaste. Për habinë më të madhe, ciceroni që fliste e i kishte lënë të tjerët me gojë hapur ishte Peti. Asnjëri nuk e vuri re afri-min tim, kështu që unë pata mundësi t'i dëgjoja ligjëratat e shokut me gjak të ngrirë.

— Ju thashë që në plazh nuk mund të zhyteshim. Unë do ta provoja si një e një bëjnë dy, po ç't'i bëja Skerdit, që druhej. Bëmë ca debate, pastaj vendosëm t'i hipnim hidroplanit. Unë, kuptohet që e ngas me sy mbyllur, kurse Skerdi e mësoi me vësh-tirësi. Hipëm në hidroplan, ia lëshuam me gaz dhe në det të hapët...

— Sa milje larg? — pyeti Adriani, që i gëlltiste të gjitha.

Unë gati sa nuk plasja nga inati. Me ç'të drejtë më merrte nëpër këmbë Peti? Unë frikacak?! Ia tregoja më vonë. Në sy të shokëve s'duhej nxjerrë fjalë. Më thuaj me kë rri, të të them se cili je, do të ma përplasin menjëherë në fytyrë!

— Po nja dy, tri... shtatë milje, — vazhdoi Peti pa as më të voglin ngurrim. — Veshëm akualangët dhe bëlldumb... brenda. Deti kishte një ngjyrë të shkëlqyer. Ç't'ju them! Peshqit me miliona. I them Skerdit: «Hyjmë në thellësi?» Bëri ca naze, po pranoi. Zhytemi në thellësi... Aha, këtu e pamë veten keq! Skerdit filluan t'i dri-dheshin këmbët nga të ftohtët. Ç't'ju them.

Bile edhe mua filluan të më dridheshin.

— Po ju ishit veshur me akualang?

— Ishim veshur, nuk them, po deti është i ftohtë në thellësi. Pse, lumë është deti?! Pranië një shkëmbi vumë re një vrimë të zezë. Skerdi më tha: «Atje është frikshëm, Peti, ec kthëhemi!» E pashë një herë me inat dhe ia ktheva përgjigjen fët e fët: «Unë do të hyj, ti, po pate frikë, më prit në hyrje!» Me të thënë e më të bërë. Hyra në thellësi. Ndeza projektorin, por ç'të shikoja! Një goxha oktapod flinte si mëshqerrë. Tentakulat i kishte dhjetë metra të gjata, kurse sytë sa një pjatë gjelle. Këtu, të them të drejtën, u tremba, por, e mblodha veten, përderisa flinte...

— Nuk lëvizte fare? — vazhduan pyetjet.

— Ore, si i ngordhur ju them! Do të doja të përparoja më tej, por ai oktapodi i pöshtër më kishte zënë rrugën. Për një çast mendova ta goditja e të çaja përpara. Kisha vetëm thikën e molusqeve, po më të nuk mund të prisje as bishtin e qenit, jo më atë alamet kafshë deti. Befas trupi i oktapodit u drodh. Si duket u zgjua. Duhet ikur sa nuk është vonë, mendova dhe fap... u drejtova për nga dalja. Ç'të shikoja, oktapodi e kuptoi qëllimin tim dhe ma zuri rrugën me tentakulën më të gjatë, që rrotullohej si gjarpër përpara syve të mi. Hëm...

Papritur sytë e mi ndeshën me të Petit. Kaloi pështymën nga zori, po tregimin nuk e la në mes. Shokët nuk kuptuan gjë nga ky vështrim. Historia e Petit ishte mjaft interesante dhe do të dëshironin ta dëgjonin deri në fund.

— Tentakula ishte goxha e gjatë. — vazhdoi Peti, tashmë me zë të ulët. — Si të veproja? Nxjerr thikën, pastaj lajmëroj Skerdin në radio. Skerdi nuk e humb to-ruan, vjen si vetëtimë, me thikë në dorë. Përleshemi një copë herë me tentakulën, çli-rohemi dhe dalim fitimtarë...

Tregimi i Petit kishte mbaruar dhe kushdo nga ne shikonte tjetrin në sy. Disa syresh u kujtuan dhe për praninë time.

— Pritej me zor tentakula, Skerdi?

— Hëm! — u përtypa unë. — Jo dhe aq! Mishi i oktapodit është i butë. Që ishte gjë e tmerrshme, duhet ta pranojmë...

Petit i ndriti fytyra. Kujtonte se unë do t'ia përplasja në sy bombën e gënjesh-trës. Ah, mor Peti, nuk më njihke mirë! Unë jam burrë e nuk i braktis shokët në fatkeqësi.

Mësuesi i zoologjisë erdhi pakëz me vo-nesë.

— Të më ndjeni, pionierë! — kërkoi të falur. — Aparati i filmit për xhirime nënujore pati një defekt. Tani jemi gati.

Morëm rrugën anës lumit. Kënga e

bretkosave zhurmonte. Aty-këtu plaquritjet e peshqve që kërcenin ishin refreni i muzikës fëshfëritëse të kallamishtes. Piklat e vesës lotonin majë bistakëve të gjelbëruar, ku insektet e zogjtë pranverorë gëlonin si mes një tregu të zhurmshëm.

Të gjithë ishim pajisur me akualangët e rrethit të natyralistëve. Mësuesi porositi me durim se duhet të ndaheshim në grupe, të mos shkaktanim zhurmë në ujë, në qoftë se dëshironim të shuanim kureshtjen me bimët dhe kafshët e ujit...

Befas një britmë e zgjatur e Luljetës drithëroi ajrin e lagësht dhe trupat tanë. Vajza tregonte në drejtim të një cektime. Përse ishte trembur? Uji ishte i tejdukshëm, sa dallohej fundi i shtruar me gurë e zall të rumbullakët.

Pa e hequr çantën e shpinës Arbeni iu afrua shoqes me shpejtësi. Në ujin e kthjellët lëvizte një gjarpër jo larg këmbëve të saj.

Mësuesi buzëqeshi.

— Mos u shqetëso, Luljeta! Është gjarpër uji.

— Gjarpër uji?! — tha Luljeta me fytyrën dyllë të verdhë. — E pastaj!?

— Pastaj, nuk të kafshon, s'ka dhëmbë. — ndërhyri Peti.

— Peti, mos bëj gabime, — ia ktheu mësuesi, — çdo gjarpër ka dy të tillë.

— Mund të jetë dhe nepërkë. — përgatiti një bigë trimoshi ynë.

— Dallimi është i qartë, — u afrua mësuesi, — gjarpri i ujit ka dy njolla të verdha në kokë. Nuk të helmon, Luljeta, pasi nuk ka helm.

Ndërkohë gjarpri dredhoi i trembur, duke lënë një turbullirë të lehtë në llum, po Luljeta e shoqëroi edhe ca me sy.

Kaluam dy-tri vahe pa shkëmbyer asnjë fjalë. Sipër kokave fluturoi një fajkua. Në lumë, ca peshq të shkathët, tepër të ajthshëm në lëvizjet e tyre, sulmonin çdo gjethë a degë të thatë që binte në rrjedhë. Kudo mbizotëronin kuisjet e bretkosave dhe shpendëve të ujit.

Vendin ku do të zhyteshim e caktuam pas gjysmë ore. Dukej i qetë se formonte një gji natyror të mrekullueshëm. Mes klithmave gazmore filluam të kërcenim rreth e rrotull e të matnim thellësinë, shpejtësinë dhe temperaturën e ujit. Ora shënonte dhjetë. Ngrohtësia e diellit të lejonte t'i gëzoheshë kësaj zhytjeje në brendësi të lumit.

Akualangët, një veshje për punë nënujore, ishin të lehtë, praktikë, me shtresë ajri për ta mbajtur temperaturën të pandryshueshme dhe rezervë oksigjeni për disa orë. Nën maskë vendosej hidrofolësi, kurse në pjesën e ballit kamera e vogël e hidro-

pamësit, që shërbente për ndërlidhje në largësi.

Përgatitjen e bëmë pa u ngutur. Më duhej t'i ndihmoja dhe Petit, që rrotullonte mbërtheakat i hutuar. Po ta kishin parë shokët në këtë gjendje, do ta mernin me «hya». «Po ti u zhyte në thellësi të detit, u përleshe me oktapodë», i thashë me ironi. «E..! Mendje është, të shkretën!» — vuri gishtin në buzë ai.

Luljeta rrotullonte fletët e helikës. Zhytej për herë të parë nën ujë dhe nuk e fshihete emocionin.

— Kjo do të më shtyjë në ujë? — më pyeti.

— Vetëm në raste kur duhet shpejtësi e madhe. Përfytyro sikur të sulmon ndonjë peshkaqen, — i thashë më shumë për t'i treguar se dija shumë gjëra për zhytjet. — Në krah ke tre butona. I pari shërben për ujëfolësin, i dyti për helikën e lëvizjes, i treti për rregullimin e ajrit gjatë dihatjes. Nën ujë këto kostume ta kthejnë notimin në një shëtitje të këndshme.

Mësuesi kontrolloi për herë të fundit aparatin për xhirime nën ujë dhe projektorin. Filmimi në këto kushte kërkon mprehtësi të madhe, duar të fuqishme dhe shkathësi.

Takimi me ujin sikur na shtoi gjallërinë. Në fillim notuam ngadalë, duke mbë-

shtetur herë pas here këmbët në zhavorrin e rrëshqitshëm të tabanit. Në grupin që printe mësuesi bëja pjesë dhe unë së bashku me Arbenin e Luljetën.

Një tufë cironka kërcenin përpara aparateve si për të na treguar pushtetin e tyre. Më tej dy trofta ndërruan drejtimin të trembura. Arbeni lëshonte klithma habie.

— A do të gjuajmë? — dëgjova zërin e tij në kufje. Mësuesi e sqaroi me durim se gjuetia e peshqve lejohej vetëm në muaj të veçantë.

Kishim vetëm dhjetë minuta në ujë, kur papritur u bëmë dëshmitarë të një ngjarjeje jo të zakonshme. Peti tregoi një mi uji që zhytej e dilte në një cep të bregut.

— Po lahet? — pyeti Luljeta.

— Mundohuni të mos lëvizni fare. Helikat të mos përdoren! Kujdes! Përkuluni nën rrënjët e shelgut! — kërkoi me këmbëngulje mësuesi duke përgatitur aparatin filmik.

Miu kishte zgjedhur si pre të vetën një krustace lumi. Gaforrja luhatej mbi barishte, duke lëvizur ngadalë nyjat e këmbëve dhe antenëzat që ngjasonin me mustaqe të holla.

Pas pak miu sulmoi edhe një herë gaforren, që u mbrojt me vendosmëri. Prisnim që gjitari i vogël të shijonte një drekë të mirë pasi ishte sa dyfishi i gaforres me

trup. Veç ndodhi ajo që nuk pritej... Miu e humbi drejtimin. Mashat e gaforres e mbërthyen fort poshtë grykës dhe miu u mbyt mes përpëlitjesh. Pastaj ngadalë-ngadalë gaforrja e copëtoi gjahun e rrallë.

Ne ngelëm gojëhapur.

— Miu i ujit është armiku kryesor i gaforres, po trimëria e saj shpesh e çon këtë grabitqar trupvogël në disfatë të plotë, — tha mësuesi i kënaqur nga xhirimi.

Shëtitjen nënujore e vazhduam më tej. Siç dukej të papriturat me gaforret do të vazhdonin.

Kur po ktheheshim nga vizita e mrekullueshme nën lumë, mendimi më shkoi përsëri te fluturimi me balonë që po përgatiste im vëlla së bashku me shokët. Gjatë rrugës bëja plane nga më të ndryshmet, por të gjitha dështonin. Gjergji asnjëherë nuk do të pranonte të më tregonte, pale të më merrte në fluturim.

— Do të kthehemi në shtëpi?

Zëri i Petit, sikur më zgjoi.

— Mos harro sot. Kemi vendosur të shkojmë në Pallatin e Zhvillimit.

— E kush tha se kam harruar?! — u hodha. — Po na duhet të marrim vesh çfarë ka sajuar Gjergji për aerostatin.

— E ç'mund të kenë bërë për tri ditë, — trökëlliti xhepat e mbushur Peti. — Në sër mësojmë ndonjë gjë të re.

Kërkonte t'i linte përgjysmë punët ky Peti ynë, po me mua nuk i shkonin! Kur i viheshja një pune, duhet ta mbaroja që ç'ke me të. Mësuesi i historisë më lëvdonte shpeshherë për vullnet të fortë, që Gjergji e quante kokëfortësi, nëna shpesh e quante tekë, kurse babai qeshte sa herë më qortonin. «Skerdi është tip shkencëtari», më lëmonte lehtë flokët. Gjergji sa nuk mekej nga të qeshurit, ndërsa gjyshja nxitonte t'i shuante menjëherë gjakrat.

— S'kemi ftesë. — I kujtova vështirësinë e parë shokut tim.

— E... Është e vërtetë, — fërkoi çaçkën e kokës Peti, po nuk e humbi toruan. — Do të marr ftesën e motrës. Zakonisht ajo shkon te tezja ditët e shtuna... Ti merr të Gjergjit. Këto pasdite ai nuk ka kohë të shkojë në Pallatin e Zhvillimit.

Ku s'i shkonte mendja! Ishte mrekulli të rrije pranë nxënësve të rritur, të dëgjoje biseda për shkencën, ndonjë film me jetë kafshësh. Këto ditë pritej të vinte dhe një kozmonaut i njohur që, së bashku me kozmonautë të tjerë botërorë, kishte marrë pjesë në fluturimin drejt Epsilonit të Eridanit.

— Hë, si thua? — priste Peti me padurim, duke picërruar sytë e rrudhur hundën. — Motrën ma quajnë Enkelejda. Unë hedh një pikë bojë mbi «anë» dhe bëhet Enkelejd.

Veprimi, megjithëse i dënueshëm, ishte një zgjidhje e hatashme për të hyrë në pallat. Nxënësit e shkollave të ulëta atje nuk lejoheshin.

Aty për aty nuk e shfaqta entuziazmin tim për mendimin e shokut. Dhe jo pa shkak: Peti do të kujtonte se isha më pak i zgjuar e nuk ma priste për të tilla gjëra.

— Fundja shkojmë, — psherëtiva, si për t'i treguar sakrificën e madhe që po bëja.

Portieri mati shtatin tonë dy herë me sy, rrotulloi po aq herë kokën me mosbesim, por nuk tha asnjë fjalë.

Peti, për të qenë brenda, mbante veshur një xhaketë dimërore, flokët i kishte krehur e shtruar me kujdes anash, ndërsa këpucët i kishte lustruar aq shumë, sa në to mund të shikoje fytyrën.

Unë isha veshur si zakonisht. Mundohesha t'i jepja fytyrës një pamje hijerëndë, që rrumbullakësia e saj, sytë e mëdhenj dhe qerpikët e gjatë e shndërronin në ngerdhe-shje. Peti mezi e përmbante të qeshurën kur më shikonte, sepse mendohej t'u shmangej syve të mi.

Në hyrjet e gjëra të pallatit zhurmomin nxënësit e shkollave të mesme. Dikush

fiksonte në aparatën fotografik pamje pikurash, disa syresh mundoheshin mbi një kamera televizive, të tjerët, pjesa dërrmuese mbushnin sallat e veprimtarive.

Fillimisht u drejtua në kopshtin e mrekullueshëm botanik. Aty afroheshin nxënësit e klasave të ulëta, që nuk ndryshonin shumë për nga shtati. Edhe aty nuk na u ndanë vështrimet e dyshimta.

— Që kur filluan të merren me shkencë dhe pionierët? — dëgjua një flokëkuq.

Peti shtrëngoi grushtet nga inati, megjithatë, pa folur, i ktheu kurrizin.

Kopshti zoologjik na tërhoqi si magnet. Vizitua me radhë kafshët e egra, u ndalëm gjatë para një krokodili, ngacmuam pa na parë njeri majmunët zhurmëmëdhën, pastaj dora-dorës kaluam në mjediset e brendshme të pallatit.

Pas kopshtit filluam të shkonim nga një sallë në tjetrën, po temat që zhvilloheshin atje ishin aq të vështira për ne, sa Peti si hynte dilte, madje në fund u mërzit dhe të dy përfunduam korridoreve të hutuar.

Befas unë u ndala si me sustë. Përballë nesh u shfaq portieri që po na zbironte me sy. Kishte hequr edhe syzet, si për të na parë më të shkurtër se ç'ishim.

— Përse sorollateni nëpër korridore, fëmijët e mi?

— Dëshëm të thithnim pak ajër të pastër, — kuturisi e tha Peti.

— Ashtu?! — një buzëqeshje qesëndie u end në buzët e holla prej plaku. — Në cilën sallë ndodheshit?

Njeriu i shkretë ndodhet ngushtë para pyetjeve të tilla të njëpasnjëshme, sidomos kur hyn në një vend me ftesa të huaja dhe pa as më të voglën dijeni për morinë e sallave që ka ky vend.

Portieri priste përgjigjen tonë me një ndjenjë triumfi.

— Më tregoni ftesat? — erdhi pa asnjë vonesë pyetja tjetër, më e pamëshirshme se e para.

Peti më shikonte si për të më qortuar rëndë. Pse, qëndrim ishte ky? Pas pak ftesat do të binin në duart e portierit dhe loja jonë do të merrte fund si flluskë sapuni... «Eja të ikim!... Të zhdukemi», flisnin sytë e tij.

Jo, or Pet, unë nuk turpërohem! Do të duroj si burrat, fundja gabimin e kishim vetë. Portierit duhet t'i kërkonim të falur, pastaj të shkonim në punën tonë... Pallati Pionierëve kishte mjedise të mrekullueshme, kurse ne të zgjuarit kërkonim të hynim te të mëdhenjtë!

— Dëgjuat?! Ftesat tuaja desha! — nguli këmbë portieri me një zë jodashamirës.

— I treguam pak më parë, — u për-pëlit edhe një herë bashkëfajtori im. Nuk e

kuptonte se me të tilla profka nuk bindej portieri?!

Atë çast bëra atë që Peti do ta quante gafën më të madhe të shekullit, pasi, duke mos i treguar ftesat, portieri do të na shoqëronte urtë e butë jashtë dhe emrat tanë do të ngeleshin pa njollë.

— Jemi me ftesa të huaja, — ia shkrepam me një frymë, i habitur edhe vetë nga ky guxim prej luani. Sigurisht, diku thellë në zemër, në ato qoshe të saj, ku unë mbaja thesare të mëdha sinqeriteti, bëhej luftë ndërgjegjeje. Të tilla raste për vëllanë tim unë shkëlqejja si meteor në qiell të pastër.

— Ashtu?! Keni vepruar shumë keq! — tha portieri tashmë i zbutur dhe pakëz kureshtar. — Patë ndonjë aktivitet?

— As edhe një! — shfryu Peti më shumë për inatin tim.

— Sipas rregullit duhet të më jepni emrat. Le ta gjykojë organizata veprimin tuaj, — shtoi portieri me njëfarë keqardhjeje.

Urdhëro! E mendonim një fund të tillë! Emrat tanë do të shkonin në shkollë. Të gjithë do ta marrin vesh «proçkën», lexoja në ballin e rrudhosur të Petit. Kishte të drejtë, nuk them, por ishte ideja e tij që na solli në këtë përfundim. Të dy e meritonim dënimin.

Thamë pa e zgjatur adresën dhe me

bisht në shalë, siç do të shprehej më vonë Gjergji, ecëm mes turmës së kalimtarëve që nxitonin kush në autobusët elektrikë, kush në stacionet e palanerëve fluturues. Peti ankohej vazhdimisht, kurse unë heshtja si Sfiksi i Piramidave.

Gënjeshtra i ka këmbët e shkurtra, shoku Pet!

4

Sjelljen tonë në Pallatin e Zhvillimit as organizata as familja nuk do të na e fajnin. Shumë vite më parë mbase ndodhnin më shumë gjëra të tilla, po tani këto faje të lehta s'kalonin pa gjurmë. Peti e kishte më pisk, sepse «trimëritë» e tij po përsëriteshin fill pas ngjarjes, me lepujt. Ndieja dhimsuri për të, por asnjëherë nuk e tregoja me fjalë. I lëshova pe në drejtime të tjera dhe ai e kuptoi fare mirë keqardhjen time.

Çështja e balonës na ngacmonte vazhdimisht. Kishim ditë që s'po mësonim gjë të re. Gjergji na rrëshqiste si ngjalë. Te vendi i grumbullimit mbledheshin rrallë. Thua ta kishin kuptuar qëllimin tonë, apo ruheshin nga grupi tjetër? Dyshonim se i kishin ndryshuar pikat e takimit dhe punën në

fshehtësi. Ankthi dhe dyshimet na rrëmbe-
nin orë të tëra mbushur me biseda, aq sa
Peti regjistroi edhe një notë të dobët. Pas-
këtaj iu desh të mësonte seriozisht për ta
përmirësuar. Babai s'do t'ia falte këtë rënie
dhe planet tona do të bëheshin pluhur e hi.

Gjyshja e kuptoi e para ndryshimin
tim.

— Ke marrë ndonjë përfundim të dobët?!
— më pyeti e merakosur.

— E përse!? — bëra sikur u habita.

— Ke ndryshuar, mor bir... Sikur
ëndërron shpesh.

— Posi! — shfryva. — Ty, gjyshe, sa
herë që të dukem pak i mërzhitur, mendja
për keq të shkon.

— E ku të më shkojë tjetër? — qeshi
ajo. — Sëmure nuk je, se pjatat i përlan
me një frymë. Halle nuk ke mbi kokë. Pa
më thuaj, ku të më shkojë mendja tjetër?

— S'kam pse gënjej, — hapa fletoren
e notave. — Urdhëro shiko! Në qoftë se ke-
ni dëshirë, mund të pyesni në shkollë.

Fjalët më fluturuan pa kuptuar dhe
desh kafshova gjuhën. Ç'më duhej t'i kuj-
toja shkollën! Emrat tanë duhet të ndodhe-
shin diku në fletoren elektronike të drejto-
rit. Ato s'mund të fshiheshin lehtë, fletorja
elektronike, që s'ishte gjë tjetër veç një
kompjuter me një ekran të vogël, i kujtonte
drejtorit të gjitha punët e lëna përgjysmë.

Së shpejti furtuna do të përplasej në brigjet e mia.

— I thashë tët eti që të interesohet, — sikur e kuptoi mendimin gjyshja. — Këto dy ditë janë të zënë me projektimin e një anije. Sigurisht më pas...

Duhet të isha prishur shumë në fytyrë. Gjyshes i ngelën fjalët në grykë, u kollit nga zori duke më shikuar me vërejtje.

— Do të shkojë në shkollë?! — mërmërita.

— Në shkollë?! — tashmë në zërin e saj dallova dhëmshurinë e zakonshme. — Skerdi, ti diçka më fsheh. Babai s'ka nevojë të shkojë në shkollë, fletorja i tregon të gjitha.

Si dreqin i shqiptova ato fjalë... Fletorja — kompjuter kishte lidhje me çdo shtëpi. Prej saj mund të mësoje në çdo kohë përparimin e nxënësit, madje dhe sjelljen e tij.

— E di si është puna, gjyshe... Unë me Petin kemi një të fshehtë...

— Kaq e rëndësishme është, sa mos ta dijë gjyshja? — u çel fytyra e saj.

— Nuk është puna aty... Po Gjergji s'duhet të marrë vesh gjë, — fillova t'i mbllaçitja fjalët sikur të kisha karamele në gojë.

— Mirë, pra, — psherëtiu gjyshja, —

po të ndihmoj edhe kësaj here. Do ta bind babanë se ndryshimi yt nuk ka lidhje me mësimet.

Kjo u vinte vulën të gjithave. U ngrita si me sustë dhe iu hodha në qafë gjyshes së mirë, e putha pllaq e plluc dhe pastaj i hodha një vështrim të shpejtë orarit. Të them të drejtën dëshiroja ta zbukuroja dëftesën me nja dy përfundime të forta që të çuditej pallati, madje edhe blloku. Vetëm kështu mund të vihej në vëndndëri i humbur.

Të nesërmen u takuam, si zakonisht, me Petin përpara postës. Kishte diçka të gëzuar për të më thënë. pasi fytyra i shkëlqente si zemër bostani e dallohej që larg.

— Shpëtuam! — thirri si i shkalluar, pa pritur të afrohesha mirë.

Disa kalimtarë kthven kokat të trembur. Kujtuan se Petit i kanosej ndonjë rrezik i tmerrshëm. Kur u bindën se asgjë e tillë nuk kishte gjasë të ndodhte, vazhduan rrugën me një buzëqeshje që mua do të më vinte keq të ma jepnin.

— Përse thërret?! — i bëra shenjë.

— Nëna dje kontrolloi fletoren elektronike. Portieri s'i ka dhënë emrat tanë.

— Je i sigurt? — pyeta unë serioz. po zemra më këndonte.

— Dhe më thua! Nëna rastësisht takoi vetë drejtorin. Fjalët e zakonshme i tha:

Peti është i shkathët, i dashur, merr pjesë në eksperimente, duhet të ketë kujdes gjuhën.

— Kaq?

— Nuk më beson?!

Kjo ishte një mrekulli... Portieri i besoi sinqeritetit tonë, me një fjalë u bind që ishim djem të mirë dhe vetëm kureshtja na kishte shtyrë të hynim me ftesa të huaja.

Një perde mallëngjimi më mjegulloi sytë. Pas kësaj perdeje Peti më dukej djali më i bukur në botë.

— Kam edhe një sekret, — pëshpëriti shoku tashmë si ndonjë informator me përvojë, — Enkelejda bën praktikën në Kombinatin e Plastikës.

— Shkrepe, të shkretën! — ndala frymën.

— Grupi i shkollës «Rilindja» ka porositur tekstolit një plastmasë me fortësi të madhe...

— Domethënë, — gjithë fytyra ime qeshte, — domethënë ata po e ndërtojnë balonën.

— Këtë them dhe unë. Ata po e ndërtojnë e së shpejti do ta ngrenë në ajër...

— Do ta ngrenë në ajër?! — Përfytyronim koshin, balonën e fryrë dhe ata, ekipazhin... Lart, ajër i tejktgjellët i freskët, poshtë një gjelbërim i ngjyer me qindra vezullime, objekte si lodra, njerëz si miza.

— Erdhi autobusi! — më përmendi shoku.

— Sot na duhet t'i marrim vesh të gjitha, — ia ktheva i vendosur.

— E si! — shtangu Peti.

— Ta them në pushim, — thashë, i bindur se mendja më punonte si orë me kuarc.

* * *

Rrugëzgjidhjen kisha dy ditë që po e bluaja në kokë.

Im vëlla mbante një ditar shumë të bukur, ku shënonte mbresat e ditës, përshypjet, ndonjë gëzim apo hidhërim të tij. E shikoja nga larg atë bllok të bukur shkruar me ngjyra ari dhe habitesha me durimin e vëllait, që shpesh më lexonte pjesë duke më porositur se një gjë të tillë duhet ta bëja edhe vetë. Mbajtja e ditarit më dukej koha më e humbur e ditës dhe nuk ia hidhja asnjëherë sytë.

Këtë e kishte kuptuar me kohë Gjergji, prandaj s'mundohej ta fshihte ditarin. Blloku i pruar dergjej i shtrirë në sirtarin e komodinës natë dhe ditë.

Më ishte mbushur mendja top se në këtë ditar Gjergji duhet të kishte shkruar dhe diçka për ekspeditën. Meqë im vëlla më

ishite lutur ta lexoja dhe të mësoja prej tij, unë tani do ta bëja me kënaqësi. Leximin do ta kryeja së bashku me Petin, që m'u lut shumë. E porosita të vinte me çantën mbushur, t'i shpjegoja me durim gjyshes se ndihma ishte një metodë që s'do të harrohej asnjëherë, pastaj të hynte fishek në dhomën time. Kështu do të vrisja me një gur dy zogj, gjyshja do të na linte të qetë dhe do të kujtonte që unë isha nxënësi më i mirë i klasës.

Kuptohet që Peti i zbatoi pikë për pikë udhëzimet, veç thartoi pak turinjtë kur gjyshja i kujtoi përfundimet në gjuhë. E kisha bërë këtë gafë. Për të mbuluar ndonjë notë të dobët, kujtoja në shtëpi përfundimet e Petit. Më vriste pakëz ndërgegjja, po qetësohesha kur mendoja se Peti hakmerrej me kumbullat që lëshonte poshtë e lart për gjoja dobësitë e mia në trimëritë e tij.

Përpara kisha ditarin.

— Ky është? — pyeti ai, që harroi menjëherë «tradhtinë» time.

— Veç duhet të kemi kujdes!... Porsa të dëgjojmë sinjalin e derës, blloku duhet të ndodhet në komodinë.

Peti s'paraqiti asnjë kundërshtim. Nuk do t'i kishte zgurdulluar më shumë sytë nga habia një njeri i lashtë përpara anijes kozmike, sesa ai para këtij blloku. Këto çaste

autoriteti im ishte i padiskutueshëm. Shoku më shikonte me një respekt të veçantë dhe mezi priste të filloja leximin.

Im vëlla shkruante bukur. Shkronjat merrnin udhë të shtrënguara si ushtarë të bindur. Aty-këtu dalloheshin nënvizime të kujdesshme. Fillova të lexoja me një zë të dridhur por të qartë:

E mërkurë, 20 maj,

Kam gjithë paraditen që mendoj për konkursin shkencor. Në dy konkurset e para kemi humbur. Grupi i shkollës «Pavarësia» as kësaj here s'do të rrijë duarkryq. Gjergji ka mendimin të ndërtojë një vinç automatik. Ideja e tij s'është e keqe, po përpara telendërlidhësit që do të ndërtojë grupi tjetër humbjen do ta kemi të sigurt...

E Enjte, 21 Maj,

E përpiva me një frymë librin «Pesë javë në balonë»... Sa njerëz të guximshëm!... Libri i vjetër më ngjalli emocione të shumta. Përse të mos ndërtojmë edhe ne një balonë?!... Urra!... Më duket se e gjeta atë çka kërkonim... Shokët më panë me habi, por kur u bindën se balona jonë do të ishte plotësisht e automatizuar, më mbytën me përqafime. Bledi më quajti «gjeni», kurse Donika «kapiten të mendimeve». Tani

që po shkruaj këto radhë librin e zverdhur nga koha e kam pranë.

Shënim: Po sot,

Fatmiri u tregua edhe më largpamës, propozoi që ndërtimin e balonës ta mbajmë në fshehtësi dhe fluturimin ta bëjmë papritmas. Nuk e ka keq Fatmiri; e papritura është gjithmonë e bukur. Sytë po më mbyllen nga lodhja, gjithë pasditen e kaluam me diskutime dhe plane. Dita e sotme kaloi për bukuri. Qeshëm edhe pak me Petin, shok i vëllait tim të vogël. Skerdi, sa herë që shoku i tij thotë ndonjë...

Ndërpreva leximin për të kaluar më poshtë. Sytë e Petit më kërkonin mëshirë dhe unë, që isha burrë, kalova trimërisht më poshtë.

E premte, 22 Maj,

Drejtuesi ynë shkencor, profesor Bardhyli, e miratoi me entuziazëm planin tonë. Na porositi të studiojmë ligjet aeronautike dhe gjithçka që ka të bëjë me fluturime në ajër.

Bukur deri këtu, megjithatë duhet të tregohem më i vëmendshëm. Pusullën e takimit me shokët e kam humbur. Kontrollonva gjithë librat e fletoret, por asnjë gjurmë të saj. Kemi vendosur që asnjë të mos marrë vesh për punën tonë.

E shtunë, 25 Maj,

Shiu i rrëmbyer pranveror nuk na la të takoheshim te vendi, por shumë punë i kryem. Jemi të mendimit që balona të mbushet me helium.

Orientimin, uljen dhe ngritjen do t'i organizojë një ordinator i posacëm, ose komandues elektronik. Vetëm Instituti Aeronautik mund të na ndihmojë në këtë rast.

E Diel, 24 Maj,

Jam si në ethe. Dhe jo vetëm unë. Nesër do të marrim përgjigjen e institutit. Shokët atje u habitën, madje na përgëzuan për guximin tonë. Drejtori, një njeri i ngrysur në pamje, tha: «Jam i bindur se do t'ia dilni mbanë, fëmijët e mi. Sot, në shekullin e anijeve kozmike, fluturimi juaj me një balonë nuk është romantizëm, por një eksperiment.

Skerdi duket i trishtuar sot. Pa i thënë gjë atij pyeta në shkollë. Cudi, s'ka marrë asnjë notë të keqe. Megjithëse e ngacmoj vëllanë e voaël, jam i bindur se do të bëhet dicka. Ka një kureshtje të cuditshme. Nuk i them asgjë në sy, por kam bindjen se ai kupton shumë gjëra.

E Hënë, 25 Maj,

Këtë datë e nënvizova. Çdo gjë flet për ne, Përgjigjen e morëm siç dëshironim. In-

stituti do të na ndihmojë me të gjitha pajisjet e nevojshme, përveç atyre që do të përgatitim vetë. Fluturimi është yni dhe do të dëshironim që shumë pajisje t'i prodhonim me duart tona.

Hartuam listën e pajisjeve të balonës. Një lagështimatës, një barometër, një erëmatës, hartën aeronautike, katapultën e rasteve të veçanta. Këto pajisje të thjeshta s'na kushtonin kohë. Ndryshonte puna me komanduesin elektronik, ndërlihdhësin pamor dhe kompjuterin. Bledi u kujtua edhe për robotin Sem. Nuk e ka keq! Do ta marrim edhe atë.

Më duhet t'i mbaroj shpejt këto shënime. Televizioni do të transmetojë një lidhje me Marsin. Të gjithë duam ta shikojmë.

E Martë, 26 Maj,

Skema e balonës u pëlqeu të gjithëve. Cdo gjë flet për një fluturim të jashtëzakonshëm. Punuam shumë në laboratorin e shkollës dhe pajisjet janë gati.

Ende s'është vendosur kush do të fluturojë.

E mërkurë, 27 Maj,

Më është prerë fare oreksi. Kot nuk thonë që gëzimi të ngop më shumë se buka. Do të fluturojmë vetëm. Unë, Bledi, Fatmiri dhe Donika.

Balona jonë luhatet midis balonave të tjera të Institutit Aeronautik, plotësisht e gatshme. I kemi vënë numrin pesë.

Çfarë të shkruaj më, nuk më punon dora. Mezi pres mëngjesin ta vizitoj.

E Enjte, 28 Maj,

E bëmë së fundi dhe provën, Balona fryhet për mrekulli. Kërcyem brenda bor-teve duke i zbavitur mjaft specialistët e institutit. Çdo gjë brenda koshit shkëlqen, kabinat, ordinatori, katapulta e rasteve të iashtëzakonshme, pajisjet tona. Të gjitha. Inxhinierët futurëqeshur na treguan një për një komandimin.

Aerostati ynë ngjyrëvjollcë pret ditën e fluturimit. Këtë ngjyrë e kemi zgjidhur që të dallohet...

Shënim: Për itinerarin e fluturimit ka diskutime. Unë jam i mendimit të fluturojmë mbi det...

Bledit iu mbush mendja për lojën me kureshtarët. Lëre ç'do të vejë...

E Premte, 29 Maj,

Më zgjodhën njëzëri kapiten. Është titull nderi dhe përgjegjësie. Do ta justifikoj me punë... Deri në praktikën shkencore ngelen edhe pesë ditë. Pesë ditë me dridh-ma dhe emocion. Kushedi si do ta presë Skerdi këtë ngjarje. Çmendet për udhëtime të tilla.

Këtu shënimet mbaronin. . . I hodha një shikim të hutuar Petit, që s'guxonte të nxirrte zë. Pesë ditë dhe gjithçka do të merrte fund. S'do të mundnim as ta shikonim nga afër, pale të fluturonim.

— T'u themi njëherë! — belbëzoi fjalët e zakonshme Peti.

— Mendon se do të na marrin? — tunda kokën me dëshpërim. — Kushedi sa kanë luftuar që t'i lejojnë dhe ata vetë. Pastaj, s'i besoj Gjergjit. Prite kur t'ju thonë se me ju do të vijë dhe një aeronaut me përvojë. . .

— Si të bëjmë? — ngashëreu.

Atë çast s'po më vinte asnjë mendim. Ku të linin të hyje në institut. . . Aty kishte dhjetëra balona e planerë të ndryshëm.

— Sa ta shikojmë. — thoshte Peti.

Nuk më kishte marrë malli të shikoja planerë apo balona. Isha ngopur së pari filma të vjetër me ta. Dëshiroja të fluturoja njëherë, pa le të bëhej nami. Të tierët shkonin në Hënë, ne nuk mund të ngriheshim lart në ajër. Me aeroplan kisha fluturuar disa herë, ndryshe ishte aerostati.

Mendimi i Petit ishte i mrekullueshëm. E pranoj, disa herë mprehtësia e tij më mahnit, në këto çaste prania e tij më jepte krahë. . . kërkoja që askush të mos mendonte keq për të. Shoku im meritonte lëvdën të rralla dhe më vinte keq për përfun-

dimet e tij. Sa keq që nuk regjistroheshin edhe këto mendime në fletoren elektronike... Nuk kisha dyshim që mësuesi i gjuhës do të ndryshonte dhe në dëftesën e Petit do të shkëlqente përfundimi i merituar.

— Skerdi, — më shkundi shoku, — nuk është koha për ëndërrime.

— Të shfletojmë disa libra... Gjergjit nga një libër i lindi ideja.

— Ashtu do të bëjmë, — vendosa pa e zgjatur.

Peti më ndihmonte të zgjidhja librat më të vjetër të bibliotekës.

— Ta shikojmë këtë?

— Flet për mbarështrimin e lopëve...

— Pëh... S'është gjë...

— E kupton që duhen libra fantastiko-shkencorë?!

— E kuptoj...

— Atëherë zgjidhi mirë, të shkretën!

Djersa na doli mbi këmishë por asgjë s'po gjenim. Dëshpërimi gati na i shteroi forcat, kur papritur Peti më tha:

— Gjeta një libër me anije.

E shfletova ngadalë librin. Aty-këtu më kaluan skica anijesh në furtunë, ishuj të shkretë, gjurmë indianësh... Libri u përplas në togun e librave të tjerë.

Ballin e djersitur e mbështeta në rimeson e lustruar i bindur se dështimin e kisha shokun më të afërt. Peti diç rrëmonte...

— Skerdi... shiko ç'thotë këtu! — më goditi me bërryl.

— Ç'thotë? — pyeta pa qejf.

— «Alfonsi vendosi të hipë në anije. Kapiteni asnjëherë s'do ta pranonte në këtë udhëtim të largët e me rreziqe. Kishte ditë që vëzhgonte ngarkimin e anijes dhe mendoi të hipte në të duke u fshehur. Pas nisjes dhe daljes në det të hapur kapiteni do detyrohej të merrte...»

— Të hipim dhe ne në balonë?

Duart më dridheshin nga dy ndjenja të kundërta edhe pse ishte një zgjidhje e mrekullueshme, por edhe pse këtë e kishte gjetur Peti. Pikët që fitoi në këtë rast ishin të mëdha.

— Të fshihemi në të dhe kur ata të ngrihen... — ngazëllente Peti.

— Do të na marrin, s'kanë ç'bëjnë, — i rashë ballit.

Pra shpresat s'i kishim prerë. Tani do të mendonim më shumë si të hipnim disa orë para fluturimit në koshin e balonës, të rrinim atje pa u ndier, derisa të ngrihej në ajër, pastaj t'u kërkonim të na merrnin në fluturim.

— Datën e nisjes do ta marrim vesh, — tregoi ditarin Peti.

— Si do të hipim pa!?

— Këtë mendoj edhe unë... Ç'thotë libri?

— «Djaloshi u fut në një arkë dhe qëndroi atje gati një ditë e një natë... Talla-
zet e detit luhatnin si një djep gjigant ani-
jen e së bashku me të edhe arkën. Ndiente
uri, të ftohtë, i përzihej, po vullneti dhe
dëshira për të lundruar bënë të pamundu-
rën. Anija doli në det të hapur pas disa
orëve. Kishte fituar. Tani asnjëri nuk mund
ta kthente nga rruga e nisur...», — vazh-
doi leximin Peti, por, pasi pa që unë ëndë-
rroja, e ndërpreu. — Të lexoj ende?!

— Është e kotë. Balona s'është anije.
— Pse?! Po të ketë arka, ne mund të
futemi në to disa orë para dhe kur të ngro-
het balona...

— Si s'e kupton, xhanëm, që s'është
problemi atje. Në radhë të parë na duhet të
gjejmë kush është balona jonë...

Fjalën «jonë» e thashë me një theks të
fortë. Tashmë ishim të bindur që fluturimi
ishte çështje ditësh dhe ne do të ishim pje-
sëtarë të ekipazhit.

— Do ta gjejmë, — vazhdoi i vendo-
sur Peti. — Ajo ka ngjyrë vjollcë. Dhe nu-
mëron pesë! Si më kishte shpëtuar ngjyra
e balonës? Po numri? Aftësia e shokut sot
ishte për t'u lavdëruar, ndërsa unë isha te-
për i hutuar.

— Mirë e ke. Nga ngjyra do ta dalloj-
më dhe numrin të madh do ta kenë bërë,

— thashë si për një gjë që më kishte shkuar ndër mend edhe vetë. — Të nisemi!

Mbylla ditarin me kujdes, e vendosa në vendin e mëparshëm dhe i thashë Petit:

— Vetëm me një kusht: nesër do të rregullosh notën në gjuhë.

Shoku më pa me dhimbje. Kjo sakrificë, do t'i kushtonte shtrenjtë. Vetëm gjuhën të mos i përmendnin. Ajo turmë rregullash, pikash e presjesh gjithmonë e ngatërronte keqas. Ne shpesh e thërritnim Petin pikëçuditëse. Këtë nofkë fyese ia përmendnim rrallë, megjithatë, kur dikush e thërriste kështu, ai skuqej si lafshë gjeli dhe belbëzonte nga inati.

— Patjetër që do ta rregulloj, — tha me gjysmë zëri.

— Jo për gjë, — kërkova të shfajësohesha, — nxënësit e dobët nuk e meritojnë të jenë pjesëtarë ekspedite.

— Unë vetëm gjuhën kam dobët, — kundërshtoi Peti.

— Në shkencë nuk duhet vetëm elektronika dhe matematika. Pa mendo të gjenësh nesër në një planet të qytetëruar dhe të dëgjojnë gjuhën tënde. Ç'do të mendojnë?

Kjo gjë s'i kishte shkuar fare ndër mend Petit. Më pa me habi nga koka në këmbë, por s'më kundërshtoi. Kishte dëgjuar se eksploratorët dhe shkencëtarët ishin

njerëz me kulturë të gjerë. Mund të ishte i vetmi që e kishte gjuhën dobët.

— Vendosa ta rregulloj, sikur qielli me tokën të bashkohen! — tha Peti me zë të lartë.

— Më ngadalë! Gjyshja do të kujtojë se grindemi, — ia ndala hovin. Fjalët e tij m'u dukën serioze dhe isha i kënaqur që sadopak kisha ndihmuar edhe unë në mbarrëvajtjen e mësimëve. Ky lloj patronazhi po jepte fryte të këndshme.

* * *

Të nesërmen çdo gjë na u përmbys nga disa pengesa të paparashikuara. E para, klasa jonë do të vizitonte centralin elektrik me dallgë dhe e dyta, Petit i duhej të përcillte motrën për në stacionin e rritjes së algave, ku do të kryente praktikën.

— Nuk mund ta përcjellë njeri tjetër motrën?! — i kërkova me ngulm shokut.

Peti numëronte me sy autobusët elektrikë që rrëshqitnin butë në asfaltin e zi pa lëshuar asnjë zhurmë. Herë-herë dëgjohej një tingëllimë e lehtë zileje kur ndalonin para kalimtarëve. Këta autobusë komandoheshin automatikisht sa herë që hasnin në njerëz. Madje nuk kishin as fatorino. Kush-

do hipte e zbriste në vendin ku dëshironte pa as më të voglën vështirësi.

— Babai ka shkuar në kombinatin e kompjuterave në Shkodër. Kush ta përcjellë tjetër? I premtova, — tha pas pak Peti, që provonte dy ndjenja të kundërta. Dëshironte edhe të shikonte balonën, por edhe të përcillte motrën, që e donte aq shumë.

— E po kjo është të lësh shokun në baltë, ta dish! — thashë i zemëruar. S'e kisha inatin me të. Kush nuk donte të shikonte centralin me dallgë. Pastaj mungesa do të binte në sy. Vetëm pesë ditë kishin ngehur, të shkretën. Të mërkurën Gjergji me shokë fluturonin si shqiponja. Atë çast m'u duk vetja një breshkë e mjerë, që zvarritej, kurse Peti, një gur i rëndë në kurrizin tim prej kocke.

— Nuk kemi si veprojmë ndryshe, — filozofonte ai, — shkojmë nesër.

— Nesër? Të gjitha nesër?!

— Përse nuk vjen dhe ti me mua të vizitojmë stacionin e rritjes së algave?

Pa prit. Ky mendim i Petit nuk ishte pa gjë fare. Për katër ditë njerëzit mund të bënë çudira. Atje ku rriteshin algat duhej të ishte shumë bukur. Ah, ky Peti, ah, ky Peti, që përherë më zbuste me atë zemërgjeresinë e tij!

— U pa puna! — psherëtiva sikur më kërkonte t'i dhuroja diellin. — Do të vij.

Por më parë të nxitojmë. Shokët duhet të jenë mbledhur.

Në oborrin e shkollës shkëlqente që larg një helikopter. Rrotull tij turma e gëzuar e nxënësve cicërinte si një trumbë zogjsh në pranverë.

— Me këtë do të shkojmë? — pyeti Peti pa treguar ndonjë interes të dukshëm.

Beni e pa nga koka në këmbë, por i hoqi sytë i tmerruar, qetësia e Petit të kalte datën. Ç'kishte ndodhur vallë? Në shkollë po zbriste një helikopter i vërtetë, nga ata më të fundit, dhe mezi prisnin të hipnin, kurse Peti nuk tregonte as më të voglin interesim. Sigurisht që ai do të kishte diçka më interesante.

Këto mendime unë i thitha si makarona të freskëta. Ç'do të ndodhte po qe se ata merrnin vesh përgatitjet tona për fluturim? Të gjithë do të kërkonin të mos u shpëtonte një rast i tillë. Atëherë lamtumirë, fluturim me balonë, lamtumirë, pamje të mrekullueshme në qiellin e hapët!

— Sa helikopter i bukur! Do të jetë një udhëtim i paharruar, — ndërhyra duke përkëdhelur pjesët metalike sikur të kisha përpara një send të rrallë.

— E morët vesh?! — tha Adriani, që me urtësinë e vet nuk dallohej po të mos fliste. — Helikopterin do ta ngasë vetë mësuesi i fizikës.

— E ç'ka këtu për t'u çuditur? — ia ktheu Peti. — Helikopteri për një javë mësohet.

— Si u mësoka për një javë, — tha Beni. — Vetë t'u desh një muaj të drejtoje automjetin e shkollës.

Sigurisht Peti do të ngulte këmbë në të vetën, por ardhja e mësuesit i ndërpreu diskutimet.

Në kabinën e helikopterit hipëm me gëzim të madh. Për fat të mirë Petin nuk e kisha afër. Isha ngopur me zmadhimet e tij dhe dëshiroja ta vrojtoja peizazhin i qetë.

Zukatja e lehtë e motorit mbytej nga bisedat plot zjarr.

— Shikoni! Shikoni si duket Tirana!

— Ç'të jetë ai tym atje?

— Si?! Nuk e dallon Kombinatin e Konpjuterave?

— Përse bërtitni? Së shpejti do të duket edhe deti.

— Ja, ja, unë po e shikoj...

— Pse flet kot, more Peti? Ai është brez kodrash.

— E megjithatë unë e shikoj...

Po të fliste kështu majë balonës, e kishte hak ta hidhnin që nga bortet, mendoja unë. Duhet ta kuptonte së fundi që ne kishim një mision shumë më të rëndësishëm përpara dhe nuk ia vlente të bëje si vogëlush për një pamje nga helikopteri.

Deti me gjithë madhështinë e vet u shfaq pas disa minutash. Mësuesi hapi ekranin e pamjeve të afërta dhe filloi të na tregonte me radhë naftënxjerrësit dhe objektet e mëdha ngritur në mes të tij.

Centrali elektrik me dallgë u shfaq pasi kaluam një kodër bregdetare. Ishte me të vërtetë një objekt i bukur. Që lart dukej si një përmendore e bardhë me këmbët zhytur në det. Një gojëzë gjigante thithte si një kuçedër dallgëzimin e bardhë, kurse më tej një ndërtesë kthente energjinë e forcës së dallgëve në energji elektrike. Mësuesi shpjegonte ngadalë që të kuptonin të gjithë çfarë shikonin që lart.

Të them të drejtën nga kjo vizitë ngela shumë i kënaqur. Për disa orë s'më shkoj mendja fare te balona. E njëjta gjë i ndodhi edhe Petit, aq sa harroi që pasdite duhej të përcillte motrën. Veç unë, si vigjilent që isha, ia kujtoja rrugës, kur ktheheshim.

— Prandaj po vijmë dhe ne, — thashë më shumë për t'i treguar se nuk ishim dosido por amatorë të shkencës.

— Skerdi është nga nxënësit më të mirë të klasës. I ka shumë qejf shkencat e natyrës, pale eksperimentet... — më hoqi lëvdatë Peti.

— Po, më ka thënë edhe Gjergji për ty. Pse ta fsheh, m'u më qejfi. Gjatë rrugës i tregova Enkelejdës lloj-lloj historish ku

protagonistë ishim unë dhe Peti. E shkela aq shumë në teprime, sa ishte hera e parë që shoku im ngeli gojëhapur. Më vonë këtë ditë do ta rrethoja me një shirit turpi. Njeriu s'duhet të trillojë asnjëherë.

— Përse mërzitesh, — mendohej të më ngushëllonte Peti. — Pak trillime ka në librat fantastiko-shkencorë?!

5

Nga ditari i Gjergjit mësuam se balona ishte gati për fluturim. Pritej vetëm koha e përshtatshme, pra kushte të caktuara atmosferike, që udhëtimi të mos kishte shumë pengesa.

Këtë gjë Peti e quajti mungesë burrërie, kurse unë një tektikë për të fluturuar krejt papritur... Natyrisht vendosëm të mos qëndronim duarkryq. Në radhë të parë balona duhej parë nga brenda. Si ishte ndërtuar, ku mund të fshiheshim, si do të mësonim orën e ngritjes dhe hollësitë e tjera më të domosdoshme. Kuptohet që ditën me diell kjo punë s'mund të bëhej, prandaj, pasi u menduam gjatë, vendosëm të zgjidhnim një mbrëmje të kthjellët. Një mjegull e dendur ishte mbërthyer në luginën ku shtrihej zona

industriale e qytetit dhe territori i Institutit Aeronautik. Ndrëçimet e llambave atomike çanin bulëzat e imta ujore si fishekzjarrë në një natë shiu.

Fusha ku ndodheshin aerostatet shtrihëj jo larg ndërtesës dhjetëkatëshe të institutit. Prej andej dëgjohej një zhurmë e habitshme, sikur të gjitha kafshët e pyllit të ishin mbledhur në kuvend. Britma, fishkëllima, goditje e lloj-lloj sinjalesh përhapeshin e vinin deri te ne të pakapshme ose më saktë të pakuptueshme.

Peti ishte strukur poshtë gardhit plastik. Në dorë shtrëngonte projektorin e vogël e në të njëjtën kohë kërkonte të shquante në grumbullin e balonave të shumta atë ngjyrëvjollcë.

— Po sikur të ketë njerëz?

— S'më besohet... Gjergji me shokë përgatiten në laboratorin e shkollës. Ti i pe me sytë e tu.

— I pashë, nuk them, por mund të ketë njerëz të tjerë, — nguli këmbë Peti më shumë për të më nxitur t'i afroheshim sheshit.

Befas nga kulla më e lartë e ndërtesës u shkëput një sondë ajrore e pasuar nga dy aerostatë.

I shoqëruam me sy derisa humbën në gjysmerrësirën që dalëngadalë do të na ndihmonte t'i bënim një vizitë balonës aq shumë të ëndërruar.

— Mos bëjmë gabim gjë? — vazhdoi të fliste Peti.

— Gabim?!... Ne vetëm sa do ta shikojmë balonën nga brenda.

— Mirë e ke. Kushedi sa bukur do të jetë brenda!

— Pale në fluturim...

— Shëëët! Kalojnë njerëz.

Përbri rrëshqitën dhe gati sa nuk na panë dy punonjës të institutit që bisedonin e qeshnin me zë të lartë. Shpejt hapat e tyre nuk u ndien më dhe ne morëm frymë të lehtësuar.

Befas preka pa dashje gardhin plastik. Një ndriçim i fortë dritëroi gjithçka.

— Të ikim, — thërriste Peti.

Ashtu bëmë. Pas pak, ashtu të kapitur nga vrapi i gjatë, u fshehëm në errësirë.

Rreth gardhit plastik brezi i dritës nuk vazhdoi gjatë. Si duket kompjuterat nuk dalluan asgjë për t'u shqetësuar.

— Si nuk na panë?! Mua s'më besohet, — tha Peti. Edhe vetë nuk ndihesha i sigurt... Megjithatë jo larg nesh njëra nga deriçkat e gardhit ndodhej e hapur.

— Pa shiko, — i rashë me bërryl shokut.

— E paskan harruar! — kaloi pështymën Peti.

U nisa i pari. Pas më ndiqte edhe Peti. Asnjë zhurmë, asnjë sinjal. Kjo ishte

me të vërtetë për t'u çuditur. Tanimë ecnim në brendësi të sheshit, duke përfituar nga mjegulla e dendur që tashmë kishte përhumbur gjithçka. Lagështia e piklave të ujit dallohej më qartë në pushin e faqeve. Kushdo në këto çaste do të na kishte marrë për çirakë mullisësh. Kuptohet që ne gjithë vëmendjen e kishim te radha e aerostatëve. Midis tyre shpejt dalluam dhe atë që kërkonim. Peti fërshëlleu lehtë për të më lajmëruar.

— E shikoj, — thashë i përmbajtur, por pa e fshehur gëzimin.

Përsëri nga rreshti i balonave u shkëput njëri prej tyre.

— Edhe natën bëjnë studime? — pyeti Peti.

— Përderisa ngrihen,

— Të ketë njerëz brenda?

— Sa i paduruar je! Prit njëherë të shohim!

Afër balonave s'kishte njerëz. Zhurma e lehtë e fërkimit të pajisjeve me kacakët e fryrë sikur prishte atë monotoni që krijon vendosja në një radhë e mjeteve fluturuese. Për një çast nguruam të hipnim në kosh. Na dukej se gjithçka rreth e rrotull qortonte për këtë veprim. Litarët që trokëllinin, paftat ngjyrë argjendi që u buzëqeshnin me ndriçime të befta projektorëve të institutit, qetë-

sia e rrugicave shtruar me beton të lustruar, sikur na e shtonin freskinë e mbrëmjes.

Në të tilla raste shpesh bëhem pakëz ëndërimtar, po shpejt më kalon. Puna ime ishte parë me kohë, kisha lindur t'u shkaktoja gjithmonë andralla të mëdhenjve! Këtë arsyetim, që shpesh më nxiste të bëja prapësira, mund ta kishte në të njëjtën kohë edhe Peti.

Iu afrova koshit. Në qafë ndieja frymën e ngrohtë të shokut që s'më ndahej. Derigkën e hapa pa ndonjë vështirësi. Të ishte harruar padashur hapur? Nejse, tashmë ishim të dy në aerostat dhe dridheshim nga kureshtja. Ndodhej vetëm njëzet centimetra i ngritur nga toka, mbajtur në këmbalecë të bukur metalikë nëpërmjet dy pllakëzave. Çudi si qëndronte balona e palidhur vetëm mbështetur në dy pllakëza të vogla!

Ndërkohë që Peti mundahej ta kuptonte këtë enigmë duke shqyer sytë, nën kosh kisha filluar të shquaja në gjysmerrësirë shumë hollësi interesante. Parmakët ishin ndërtuar me një material të fortë por edhe tepër elastik njëkohësisht. Po të mbështeteshë në ta ktheheshe me forcë brenda koshit i paralajmëruar për rrezikun. Në vendin ku lidheshin shkallët me dyshtemenë pashë dy llambushka nëpër qoshe që u ndezën porsa vumë këmbët. Shtroja mbulohej nga një

qilim i butë artificial që të kujtonte një lëndinë me bar të porsaçelur.

— Ku mund të jetë motori? — dhe drejtoi projektorin e vogël Peti.

— Në qoftë se ke ardhur të thuash bu-dallallëqe, më mirë kthehu, — ia prita pa një pa dy. Ti, mor vëlla, sikur jeton në shekullin e njëzetë! Gjithçka këtu komandohet në mënyrë elektronike. Nuk e shikon ordinatorin?!

Përbri tri deriçkave, që me sa duket ndanin tri mjedise, pamë një kompjuter të mrekullueshëm mbushur me butona, mikrokamera e sy të ndryshëm magjikë. Peti hapi njërrën prej tyre dhe më ftoi të hynim pa bërë zë. Vendi ishte i ngushtë por ngjasonte çuditërisht me një kabinë motoskafi. Në mes dy tryeza të vogla pune, katër stola të mbyllshëm plastikë dhe në një kënd gjithçka që i duhej një ekspedite aeronautike: barometër, shimatës, erëmatës, sondë ajrore, aparatura për matjen e temperaturës së ajrit në lartësi të ndryshme, aerofotografë e tjera.

— Ç'mund të jenë këto?!

Peti tregonte gjashtë kostume vendosur në radhë. Nuk ndryshonin shumë nga kostumet e zhytësve, përveç maskës.

Lëmova me dorë njërin prej tyre dhe papritur dallova një shënim sqarues: Kostum Ajror, masa 42, lartësia mbi 2000 metra.

— Këto vishen në lartësi të mëdha, —
i thashë Petit.

Veçse ai, si një urith i vërtetë, kaloi
në kabinën tjetër të koshit.

Ndriçuar prej një llambe atomike që
lëshonte një dritë qumështore kjo kabinë
s'kishte asgjë të veçantë përveç shtretërve.
Derën tjetër, megjithëse u munduam shu-
më, nuk e hapëm dot. Për këtë natyrisht
na erdhi shumë keq, sepse pas asaj deriçke
mund të fshihej diçka misterioze, por nuk
kishim ç'të bënim.

— Merre me mend si do duket që lart
në fluturim! — i thashë shokut duke pshe-
rëtitë.

— Edhe e diskuton! Gjergji me shokë
kanë bërë një punë të shkëlqyer! Jam i bi-
ndur që do ta fitojnë konkursin e shko-
llave.

— Aq më bën për konkursin! — shfry-
va sikur të ma kishte fajin Peti. Për mua
një fluturim me këtë balonë të mrekullue-
shme vlente më shumë. Mund të kapje retë
me dorë. Rreth e rrotull fluturojnë zogj, ae-
roplanë, planerë, dielli shkëlqen më fort, ajri
bëhet më i rrallë...

Peti qesh me hutimin tim.

— Përse qesh? — u nxeha fare kot. —
Kujton se jemi në rrugë?! S'është mirë të
na gjejnë këtu.

— Po pse? Ne vetëm për të parë...

Kaluam përsëri pranë borteve. Ordinatori me morinë e butonave më tërheq si magnet. Besoj se e keni parë macen përpara akuariumit, pikërisht kështu rrija para aparaturës. Sipër një butoni shkruhej: Porta e hyrjes. Dora u avit si pakuptuar dhe butoni ishte shtypur. Befas deriçka e koshit u mbyll menjëherë, ndërsa llambushkat ndërruan ngjyrë.

— Eh, — qeshi përsëri Peti, — gjithçka automatike!

Ende s'e kisha marrë veten nga e papritura, kur shoku e kishte bërë të madhen. Pa u thelluar shtypi një buton që dallohej nga të tjerët. Në ekranin e ordinatorit tashmë dallohej fjala Nisja dhe një sinjal i mprehtë ushtonte herë pas here.

— Ç'na bëre, more Peti! Balona po ngrihet në ajër, — klitha unë.

— Ku ta dija, — u mblodh sa një grusht ai.

Menjëherë rëndëm pranë borteve për të parë poshtë. Diku hë të majtë shkrepitnin dritat e institutit, që shpejt u fikën si të ishin fshirë nga një dorë gjigante.

Rrinim si guhakë para komanduesit. Piklat e vogla të ujit na hynin në qafë, në shpinë, në faqe për të na shtuar edhe më shumë dridhmat e së papriturës.

— Të kërkojmë butonin e uljes, — tregoi aparatën e komandimit Peti.

— Ku të ulemi!? Në çatitë e shtëpive?

— Kemi bërë gabim të rëndë, — vari kokën Peti. — Të gjitha fajet i kam unë...

Më erdhi shumë keq për të. Përse ta mbante gjithë barrën mbi vete? Bashkë kishim hipur. Ç'rëndësi kishte se ai kishte shtypur butonin e ngritjes, kjo gjë mund t'i ndodhte kujtdo.

— Dëgjo, Peti, s'duhet të dëshpërohem. Kujto mësimet që kemi bërë për fluturimet ajrore. Fundja jemi si dy marinarë në mes të detit.

Sigurisht më dukej vetja kapiten i shquar në këto çaste. Gabime mund të bëja me okë, po frikacak nuk isha.

— Unë s'kam frikë! — u shkund si të ishte përmendur nga një ëndërr e ligë vrasësi i oktapodit gjigant.

— Shpejt mund të shpërndahet mjegulla dhe ne do të kemi pamje më të qartë.

— Balona ngjitet vazhdimisht...

Në njërën prej kamerave të komanduesit lexuam shifrën gjashtëqind. Pra fluturonim në gjashtëqind metra lartësi, po në ç'drejtim, majtas apo djathtas, sa larg institutit kishim shkuar, s'e kuptonim. Gjatë kësaj kohe më tërhoqi vëmëndjen një buton me mbishkrimin — Ndal! Vendosa ta shtypja, pa të dilte ku të dilte.

— Nuk po ngjitemi më, — thërriste i gëzuar Peti.

Fshiva ballin e djersitur. Në fushën e ndriçuar, treguesi shënonte vetëm shtatëqind metra lartësi. Më shumë më vriste ndër-gjegjja që i kisha prishur punë tim vëllai. Ata prisnin me padurim të fluturonin, kurse ne miqtë e paftuar ua kishim rrëmbyer lavdinë.

— Përse mendohesh?

— Asgjë...

— Sikur të na përplasë era në ndonjë mal?!

E kuptoja luftën që zhvillohej në shpirtin e Petit, por s'kisha si ta ndihmoja. Për vete nuk më vinte keq aspak.

— S'e shikon që po qëndrojmë në vend? — i dhashë zemër.

— Nuk më besohet... Shiko ordinato-rin.

Për fat të keq shoku kishte të drejtë. Aty për aty lëshova nga bortet një copë le-tër që menjëherë devijoi duke fluturuar nga e djathta. Me sa dukej aerostati s'qëndronte në vend. Ngjitja kishte pushuar, por ecte me shpejtësi në një drejtim që s'e përcakto-nim dot.

Kaloi gjysmë ore plot ankth. Gjatë kë-saj kohe ne vetëm shikonim rreth e rrotull, shkëmbenim biseda të shkurtra pa ditur si të vepronim. Për fat të mirë megjulla vende-vende po shpërndahej dhe patëm mundësi të dallonim grumbuj dritash si xixëllonja,

ndonjë projektor planeri, por më pas asnjë gjurmë jete. Aerostati lundronte mes një errësire të frikshme.

Ora e balonës tregoi tetë. Në shtëpi do të bëheshin merak. Në qoftë se Qendra Aeronautike s'do ta kishte pikasur ngritjen e balonës, sigurisht që do ta kishim pisk. Vetëm kjo shpresë na ngrohte ende.

Peti kërkoi të shtypte gjithë butonat me radhë për të provuar komandimin, por një sinjal i mprehtë alarmi s'e lejonte të bënte çap.

— Ç'të jetë kjo! — u çudit pikaloshi.

— Kjo do të thotë që s'duhet prekur.

— Eh? Të ishte ditë ndryshonte puna!

— psherëtiu ai.

— Ja, zëre se janë nisur për të na kërkuar, — vazhdova unë t'i jepja zemër. — Shkojmë në kabinë mos gjejmë ndonjë hartë aeronautike. Peti më pa me habi. Kishte hartë aeronautike? Mund të hidheshin në hartë rrymat e ajrit apo erërat që frynin në të gjitha drejtimet? Këtë lexova në sytë e tij, por s'u tunda nga imja. Diçka kisha dëgjuar dhe lexuar për to dhe kërkvoja me këmbëngulje një zgjidhje.

Në kabinën e punës ishte shumë më ngrohtë se jashtë, ku ajri i lagësht e i ftohtë të hynte në hundë dhe në grykë, duke të djegur si alkool. Kërkuam gjatë, përmbysëm aparaturat, palosëm kolltukët, shtretërit dhe

si përfundim asgjë. U ulëm të rraskapitur e të dëshpëruar në fund të borteve. Flokët na i gufonte një fllad i lehtë por këmbëngulës. Aerostati fluturonte vazhdimisht për diku, në lartësinë shtatëqind metra mbi nivelin e detit.

Poshtë edhe mund të na shikonin, po kujt i shkonte ndër mend se kjo balonë ishte shkëputur krejt papritur nga Qendra Aeronautike dhe aq më shumë që në koshin e saj ndodheshin dy fëmijë.

Shpesh afër kalonin planerë e helikopterë të ndryshëm. Provuam të jepnim shenja me shamitë, kapelat, flamujt që ndodheshin në kosh, por askush nuk kujtohej për ne. Dikush na kthente përsëritëse, dikush kalonte me një shpejtësi që s'të premtonte asgjë. Të gjithë i merrnin për shaka përpjekjet tona të dëshpëruara! Madje një nga planerët na dërgoi një notë proteste kur Peti, si i marrë, bënte shenja me projektor. Si duket kishim prishur rregullat e fluturimit dhe mund të përplaseshim nga minuta në minutë. E kush e mendonte që në këtë shekull ky aerostat ecte fare kot, në kohën kur mjetet e ndërlihdjes, e të telendërlidhjes ishin kaq të fuqishme.

Peti s'mund të qëndronte gjatë në një vend. Me gjithë dëshpërimin e madh që e kishte përfshirë arriti të zbulonte diçka të papritur:

— Shiko këtu! — dëgjova një klithmë. Diku në një qoshe vezullonin dy sy të verdhë. Si nuk e kishim parë më përpara!

— Robot?!

— Ehë, — pohoi Peti pa iu afruar.

— Të kujtohet roboti Sem? — thashë unë, po fjalët më ngrinë në buzë. Roboti ktheu drejt nesh sytë vezullues dhe befas dëgjuam të fliste qartë, me pak ndërprerje:

Unë jam... Roboti Sem. Mirë se vini në aerostatin tonë!

Për një çast i harrova të gjitha. Peti shikonte me sytë e shqyer nga habia e frika herë mua e herë robotin. Nuk dinim si të vepronim.

— Bën ta prek? — pyeti pas kësaj heshtjeje të rëndë shoku im.

— Ku ta di unë... — ngrita supet.

Roboti ishte gati shtatëdhjetë centimetra i gjatë, pakëz i rrumbullakët, me një kokë katërkëndëshe si të një milingone dhe dy duar të mrekullueshme mekanike. Në vend të këmbëve rrëshqiste mbi dy rruzuj që shkëlqenin si ar.

— Kështu nga pamja s'ta mbush syrin, — vazhdoi Peti.

Ju lutem... Jo me ofendime! — vikati roboti.

Peti gati sa nuk u rrëzua përtokë... Edhe vetë isha tepër i habitur... Gati nuk po u besoja veshëve. Zëri më dukej si i njo-

hur... Asnjëherë nuk besonim për fantazma, po kësaj here ky robot me zërin e Gjergjit më la pa mend. Lëvizta dy-tre metra për t'u freskuar. Duhej ta mblihdhja veten. Si dukej e kisha mendjen te gabimi që kisha bërë dhe zëri i robotit më ngjante me atë të Gjergjit.

Vura gishtin në gojë që të kuptonte Peti se nuk duhej folur vend e pa vend. Mirë do të ishte ta pyesnim robotin se ç'duhet të bënim.

— Ku ndodhemi, Sem? — guxova e pyeta robotin si të ishte njeri i gjallë.

Mekanizmi elektronik nuk u përgjigj menjëherë. Në brendësi të tij diçka kërciti, pastaj lehtë-lehtë rrëshqiti dhe iu afrua aparaturave. E ndoqëm pas si qengja të bindur. Peti ishte zverdhur në fytyrë dhe prekat në hundë dalloheshin hapur. Edhe vetë duhet të isha prishur në fytyrë, pasi shoku më vërente jo si zakonisht.

Gjashtëqind metra mbi nivel të detit. Gjashtëqind metra mbi nivel të detit. Dyzet gradë gjerësi veriore.

Sinjalizimet e robotit shoqëroheshin njëkohësisht me shkrime të shndritshme në ekranin e vendndodhësit.

Pra diçka ishte qartësuar; roboti dinte shumë gjëra për drejtimin e aerostatit.

— I mrekullueshëm! Apo jo, Peti? — lëmoja pjesët metaliko-plastike të robotit.

— Ky robot është disa herë më i zoti nga ata që kemi ne në laboratorin e fizikës së zbatuar.

Gati kishim harruar gabimin që bëmë duke u ngjitur në balonë. Të udhëtoje në qiellin e errët, mes një freskie drithëruese, ishte diçka e mrekullueshme.

— Sem, kërkojmë të udhëtojmë në lartësinë mbi një mijë metra, — kuturisa dhe i dhashë një urdhër tjetër robotit për të parë sa ishte në gjendje ta drejtonte fluturimin.

Mekanizmi elektronik s'u përgjigj menjëherë. Dukej se truri i tij me qarqe të shumta diçka analizonte. Mos vallë i kishim bërë ndonjë kërkesë të tepërt?!

— Unë e di që jo çdo pyetjeje mund t'i përgjigjet po qe se s'është në program, — vërejti Peti.

Megjithatë durimi im u shpërblye. Roboti rrotulloi kokën katërkëndëshe, fiku e ndezi tri-katër herë sytë e verdhë dhe tha me zërin metalik: *Vishni kostumet ajrore! Vishni kostumet ajrore!*

U pamë sy më sy. Si të vepronim? Po të na kishte parë njeri, sigurisht do të na merrte për tuhafë.

— Ç'të bëjmë?

Vishni kostumet ajrore! Vishni kostumet ajrore! përsëriste roboti pa u tundur nga e tija.

Ngadalë-ngadalë u avita i pari për te

kostumet e varura, kërkova masën që më përshtatej dhe u vешa. Peti i ndoqi veprimet e mia plot dyshim.

— Vërtet kërkon të ngjitemi lart?!

— E pse? — zëri më dilte pakëz i shformuar nga aparati i frymëmarrjes.

Pa ç'pa u vesh edhe Peti, të cilit mezi i rrinte kostumi, ashtu trupaktë si ishte. Tashmë dukeshim si kozmonautë të vërtetë.

Komando ordinatorin! Lartësia dy mijë e pesëqind metra... e dëgjua pas pak robotin.

Ndiem një shkëputje të vogël. Edhe ato pak ndriçime që shikonim aty-këtu u zhdukën mes mjegullës dhe reve. Duhet të ishim ngritur shumë lart, megjithëse fluturimi vazhdonte.

— Të merren gjë mendtë? — pyeti Peti.

— Hiç fare! — nuk thashë të vërtetën.

Maskat na mbronin fare mirë nga ndryshimet e presionit dhe rrallimi i ajrit. Lëviznim pranë borteve për të parë poshtë, por asgjë nuk dallonim. Qilimi stërmadh i reve, edhe pse ndriçohej nga projektorët e fuqishëm, ngjasonte me një det të porsaqetësuar.

— Kushedi sa do të jemi ngritur.

Në ekranin e vogël të lartësisë shkruhej shifra 2700 metra. Kaq lart? Merreni me mend sa do të habiteshin shokët kur ta merrnin vesh.

— Sikur të përplasemi, — vazhdoi hamendjet Peti.

Këto fjalë më bënë akull të gjithin. Shoku nuk e kishte keq. I ishim futur një bëme të rrezikshme, që mund të na kushtonte shtrenjtë. Disa gjëra edhe duroheshin, po që të ishim në duart e një roboti shtatëdhjetë centimetra të gjatë, ishte e rëndë.

Ndërkohë aerostati vazhdonte ngjitjen pa ndërprerje. Tashmë na kishte ikur fare dëshira për të fluturuar më gjatë. Kërkonim medoemos të ktheheshim në shtëpinë tonë. Me siguri që Petit i ishte mbledhur një lëmsh mallëngjimi në fyt. Këtë e merrja me mend, pasi fjalët i dilnin të shkëputura e të mbytura.

— E ka fajin maska, — kërkoi të shfaqësohej, kur pikasi mendimin tim.

— Mirë është të kthehem, apo jo, Peti?

— Kjo do të ishte më e mira. Po si?! — e tregoi robotin Peti.

Po kjo punë! Çdo gjë nga Semi duhej kërkuar? Nuk të vinte plasja? Duhej duruar paskëtaj edhe Gjergji. Do të tallej paq me ne dhe e kishte me hak.

— Nuk duhet të ngelemi në duart e Semit, — thashë fytyrëngrysur.

— Shëëët! Mund të të dëgjojë!

— Le të më dëgjojë! — shfryva duke parë me inat herë shifrat që ndryshonin në ekranin e vogël, herë antenëzat e robotit të heshtur. Më dukej se ai buzëqeshte me qesëndi për paaftësinë tonë.

— Përse bëhesh kokëfortë, Skerdi? Nuk ishte Semi që na çoi kaq lart? — këmbëngulte Peti.

Natyrisht që e kuptoja. Semi ishte ndër-tuar të ndihmonte aeronautët në fluturim, po këmbëngulja më shumë nga inati pse nuk dija si drejtohej ordinatori. Kjo kokëfortësi nuk zgjati shumë.

— Sem, — i fola robotit duke iu afruar në largësi të përshtatshme, — duhet të kthehemi. Si mund të kthehemi në institut?

Roboti kësaj radhe heshti më gjatë. Në fillim kujtuam se aq e pati. Gjaku më ngriu në dej dhe djersa e ftohtë bulëzoi nën maskë.

— Më duket se kaq e patëm! — u ul i dëshpëruar, me sytë tek lartësimatësi, Peti.

— Përse bëhesh qaraman, more Peti? Ordinatori i balonës nuk e lejon të ngrihet më shumë se kufiri i lejuar. E shikon pesë-mijëmetërshin?

Ndërkohë sytë e robotit ndryshuan ngjyrë dhe dëgjuam përgjigjen aq të dëshiruar: *Përcaktoni koordinatat e institutit! Përcaktoni koordinatat e institutit!*

U turrëm menjëherë për te harta aeronautike. Kishim mësuar disa gjëra për përcaktimin e koordinatave, po në atë mori vijash, izobaresh dhe shenjash sikur hutoheshe. Petit i dridheshin duart, kurse unë, megjithëse isha i qetë, s'po orientohesha dot.

— I mban mend formulat? — kërkoi Peti.

— Jo të gjitha më kujtohen, — ia ktheva i mërzitur.

— Mua hiç fare! — tha i dëshpëruar shoku, — Kompjuteri sigurisht mund të na ndihmonte, po në s'e dimë si përdoret. . .

— Vallë, duhet të dorëzohemi? — fillova të shtroja një nga një formulat që më kujtoheshin. — Kushdo mund të ndodhet në vështirësi.

Formulat i shtrova pak nga pak. Më duheshin disa të dhëna, prandaj, doja nuk doja, pyeta Semin. Ai ma ktheu përgjigjen shpejt e shpejt: *Kaloja zgjidhjen ordinatorit! Kaloja zgjidhjen ordinatorit!*

— Ja pra! — u ngrit në këmbë Peti pasi shoqëroi me sy veprimet e mia, shkrimin e zgjidhjes në tastierën e ordinatorit. Tani prisnim me ankth para tij. — Pesëdhjetë milje. E shikon, kemi fluturuar pesëdhjetë milje larg institutit.

Isha i kënaqur nga përfundimi i zgjidhjes. Maska ma fshihte buzëqeshjen, që Peti sigurisht do të ma merrte për mendjemadhësi. Të paktën nuk isha turpëruar, dija të veproja në rastet e vështira.

— Kërkoj të ulemi në lartësinë gjashtëqind metra, — i kërkova menjëherë robotit me shpresë se kështu mundet edhe të ktheheshim nga kishim ardhur.

Për habinë time më të madhe, me gjithë pritjen e gjatë roboti kësaj radhe nuk u për-

gjigj. Pyetjen e përsëriti edhe Peti, i njëjti rezultat. Roboti heshtte si mumje. Ç'të kishte ndodhur?

— Mos është prishur?

Ngrita supet. Pak më parë ishte fare mirë. Ç'dreqin kishte pësuar? Antenëzat vazhdonin të rrotulloheshin si më parë dhe drita e verdhë në të kaltërreme s'ishte fikur.

— Nuk do. Ka edhe ai huqet e veta, — bërtita me sa kisha në kokë.

Ju lutem, jo me ofendime! Ju lutem, jo me ofendime — vikati roboti i pabindur.

Kjo gjë na ngurosi të stepur. Kishim ngelur pa gojë. Roboti ishte në rregull, por s'donte t'u bindej urdhrave. Në programin e tij sigurisht kishte defekt, për këtë ishim më se të sigurt. Edhe në shkollë kishte ndodhur që një nga robotët e prishur të hynte në klasë në vendin e mësuesit të historisë.

— Le të mos shpresojmë te Semi, — i thashë Petit, — Të dalim vetë nga kjo gjendje. Butonin e uljes tashmë e kemi mësuar.

— Çfarë presim? Shtype menjëherë!

Poshtë aerosatatit shtrihej vetëm ajër ngjyrëvjollcë. Shtëllungat e reve kishim kohë që i kishim lënë. Të vazhdonte ende ngjitja. punën do ta kishim pisk.

Nuk e zgjata më, shtypa butonin në pritjen e asaj që do të ndodhte. Njëqind metrat e parë të uljes i kaluam në heshtje të

plotë, pastaj dora-dorës e morëm veten dhe filluam të shëtisnim lart e poshtë borteve. Re s'dallonim. Një humnerë e zezë gllabëronte si e babëzitur ndriçimin e projekto-rëve të fuqishëm.

Ulja ishte aq e shpejtë, sa filluam të ndienim një boshllëk të madh në stomak. Kjo gjë mbase na vinte meqenëse ishim edhe të uritur.

Hiqni kostumet ajrore! Hiqni kostumet ajrore! ndërhyri pa e pyetur njeri roboti.

Ec e mos u nxeh po deshe! Kur e pyesnim ne, s'përgjigjej. Hoqa me kujdes kostumin tim ajror, pastaj i ndihmova edhe Petit. Në fytyrën e tij prekat spikatnin më shumë se kurrë ndonjëherë. Tani po, kishte të drejtë t'u fliste shokëve, jo atëherë me oktapodin!

— Pa dëgjo, — vuri veshin shoku.

Një zhaurimë të lehtë dëgjova edhe unë. Ç'të ishte? Ordinatori shënonte vetëm katërqind metra lartësi, po nuk po shikoja asnjë dritë apo shenjë tjetër toke.

— Më duken si zhurmë dallgësh, — bëri veshët pipëz Peti.

— Dallgë?!

— Jemi mbi det. Diku afër bregut, — tha i sigurt Peti.

Ndërhyra me shpejtësi tek ordinatori para se të bënim një banjë të mirë. Trupi më dridhej dhe tëmthat më rrihnin si ç-

kan. Aq zët e kisha marrë Semin, sa s'ia hidhja fare sytë.

Qëndronim të varur mbi det vetëm dyqind metra lart. Balona luhatej lehtë nga puhiza detare dhe të vinte në gjumë.

— Ah, sa uri që kam! — nuk e përmbajti thirrmenë e një llupësi të vërtetë shoku im.

Befas Semi lëvizi mbi rruzujt, kaloi brenda në kabinë dhe u duk me një tabaka mbushur plot. Ndaloj para Petit dhe plot mirësjellje ia la para këmbëve.

Fillimisht nuk prekëm asgjë me dorë, por shpejt era e ushqimit na e hoqi atë krenari të kotë. Ç'faj kishte Semi, që ne nuk dinim të gjenim gjuhë të përbashkët me të? Në tabaka kishte gjithë të mirat: dy gota kakao, sallam, pasta, çokollata e pije oreksndjellëse, shoqëruar me bukë algash. Të gjitha këto i përllamë për pak çaste.

Herë-herë i hidhnim vështrime miqësore Semit, që na shikonte hijerëndë. Na ngushëllonte mendimi që Semi s'do t'i tregonte kurrkujt për sa kishte ngjarë.

Darkën e thamë me një frymë. Sytë po na mbylleshin dhe lodhja e bëri të sajën. Edhe Semi dukej se flinte. Antenëzat s'po rrotulloheshin, kjo na bindi se duhej marrë një sy gjumë. Koshi i balonës as ngrihej, as ulej. Vendosëm të çlodheshim në kabinën e fjetjes, duke bërë rojë çdo dy orë.

Gjumi na kaplloi sytë dhe përkundjet e balonës na zgjuan vetëm në mëngjes. I pari u turr pranë borteve Peti.

— Eh! Shiko sa bukur!

Ishte e madhërishme pamja që po shikonim. Balona ngjyrëvjollcë luhatej rreth dyqind metra mbi det, jo larg bregut. Cila forcë e mbante balonën në po atë vend? Kush e drejtonte me aq saktësi? Këto pyetje na vërtiteshin në kokë, por nuk u jepnim dot përgjigje.

Vija shkëmbore e bregut dredhonte mes plazhesh të vogla zhavorri. Dallgët përpiqeshin e thërrmoheshin në mijëra cikla të bardha.

Dita e re na e hoqi pak nga pak trishtimin. E përfytyronim veten aeronautë të sprovuar, pa përfillur rrezikun.

Semi vazhdoi të mos u përgjigjej pyetjeve tona. Kjo këmbëngulje e tij na dukej gjëja më e çuditshme. Fundja le të heshte, patjetër me hapjen e ditës dikush do të na shikonte dhe do të na vinte në ndihmë.

— Delfinët, delfinët. Si u shkëlqejnë kurrizet! — thërriste vazhdimisht Peti.

— Kujdes! Mund të biesh poshtë, — qesha unë. Petit këto këshilla i shijonin të tharta fort. E si mund të ndodhte ndryshe? A nuk ishte ai rregulluesi i paneleve të ngrohjes në pallatet shumëkatëshe? Sa herë kishte hipur në lartësi të mëdha dhe nuk ishte

trembur? Nejse, të gjitha këto nuk m'i shfaqte, po për t'i menduar i mendonte, ama!

— T'i themi gjë? — tregoi me gisht robotin pasi iu fashit dëshira për të parë.

— Asgjë. Të gjitha do t'i zgjidhim vetë, — u zhyta përsëri mbi hartë.

E dini që ky udhëtim tani po më pëlqente? Vetëm për një gjë më brente ndër-gjegjja, vëllait tim do t'i hiqnin vërejtje për sa kishin ndodhur.

— Sa mirë do të ishte të dinim si punon koordinatori! — vazhdoi të qahej Peti.

— Të paktën do të mësonim vendndodhjen.

S'po ia ndaja sytë ekranit të vogël, që vetëm heshtte me kokëfortësi. — Ata të shkollave më të larta sigurisht që do ta dinë... Këto fjalë më sollën ndër mend Gjergjin. Kushedi sa do të ishte mërziur. Aerostati i ndërtuar me aq mund e djersë ishte zhdukur pa lënë gjurmë. Pale në shtëpi! Sa shqetësime u sollëm familjeve fare kot. Me siguri që kërkimet për të na gjetur do të kishin filluar me kohë.

Një lëmsh mallëngjimi m'u mblodh në grykë, po nuk e dhashë vehten. Kaq donte Peti, që të lëshonte lotët rrëke, megjithëse mbahej si vrasës oktapodësh gjigantë.

— Çfarë po mendon? — më kapi nga supet shoku.

— Habitem, Peti, si nuk na kanë gjetur ende!

— Hëm!... Edhe unë këtë po bluaj në kokë. Do të kujtojnë se unë jam në shtëpinë tënde e ti në timen.

— Kaq vonë?!

— E vërtetë është, shumë vonë, — po-hoi Peti, pastaj vazhdoi me mëdyshje! — Të them të drejtën mua m'u duk se në njërin prej planerëve që kaloi pak më parë pranë nesh dikush po na vëzhgonte.

— Po na vëzhgonte?! Unë s'pashë gjë.

— Po, bile edhe qeshi.

— Të kanë bërë sytë, — ia ktheva tashmë i mësuar me zmadhimet e tij.

Paskëtaj një heshtje përfshiu koshin e aerostatit. Dëgjohej vetëm zukatja e lehtë e ordinatorit dhe syndezjet e kamerës së kontrollit. Dukej se diçka punonte në mënyrë automatike, po ku po shkonim s'e dinim. Roboti Sem, si të ishte zemëruar keq, vazhdonte të mos u përgjigjej thirrjeve tona.

Dëshira e madhe për të fluturuar përsëri lart fitoi edhe një herë. Këtë manovrim e mësua mirë dhe veprimet i kryem menjëherë. Në lartësinë 2500 metra ndalëm. Aty mundësia për t'u ndeshur me planerë ishte më e madhe. Përgatitëm flamujt me ngjyra, ndezëm projektorët e sinjaleve, por, meqenëse nuk dinim si përdorej telendërlidhësi, u mjaftua me kaq. Peti u përul edhe një herë përpara robotit për t'i kërkuar ndihmë, por u zhgënjye keq. Njeriu

prej metali vazhdonte kokëngjeshjen si mushkë e sertë.

— Nuk duhet ta kishim sharë! — shprehu dëshpërimin Peti.

— Mirë ia bëmë! Nga një robot do të varemi?! — klitha unë i fyer keq. — Njeriu është më i fortë se makinat!

Këtë do ta shohim, fërshëlleu si papagall roboti.

Të gjitha duroheshin, po një paturpësi e tillë jo. Tashmë edhe Peti, pakëz më i duruar se unë, ishte nxehur keq. Kërkoj ta fikte fare robotin mosmirënjohës, veç kur arriti t'i afrohej më shumë se dy hapa, kur u zbraps sikur të ishte djegur në stufë.

— Pëf! Më dogji! — futi gishtërinjtë në gojë. Unë s'e përmbajta të qeshurën, po shpejt heshta si me sustë. Goja m'u mpi, si të kisha ngrënë kumbulla të tharta nga një rrezatim që lëshoi roboti aty për aty.

U tërhoqëm në qoshen më të largët të koshit. Kushdo do të na ngatërronte me dy qenushë të rrahur përpara kolibes së vet. Dëshironim më shumë se kurrë ta hidhnim nga borti këtë shkurtabiq të shëmtuar, po s'na e mbante. Roboti vogëlush deri në këto çaste kishte triumfuar mbi ne.

Befas, në lartësinë dy mijë e pesëqind metra, ku fluturonim, ndiem një të ftohtë jo të zakonshëm.

— Ç'po ndodh kështu, — u habit Peti, — kam shumë ftohtë!...

Jeni futur në një masë ajri të ftohtë. Vishni kostumet! Maskat e rrallimit të ajrit mos i hiqni! — paralajmëroi disa herë roboti. Ky njoftim na ndihmoi mjaft. Ende s'e besonim që këto fjalë na i kishte thënë roboti i pabindur.

Një mjegull e hollë, shumë e ftohtë, përfshiu aerostatin mes një mizërie piklash që përplaseshin në tekstolit, litarë e bortet plastike. Pamë me tmerr se këto pika ngrinin menjëherë porsa preknin diçka. Mbi qerpikë, në flokë, kudo krijohej një brymë që sa vinte e trashej. Aq shpejt ndodhte akullzimi, sa nuk kishte kohë të fshije ekranet e ordinatorit. Gjendja paraqitej mjaft e rrezikshme. Dëborë s'na dukej se ishte, po çfarë po ndodhte, nga kishte ardhur gjithë ky akull?!

Ndërkohë duart dhe këmbët na rëndonin nga pesha. E njëjta gjë me sa dukej po ndodhte edhe me balonën. Nga kjo peshë po i merrej fryma dhe kishte rrezik të përplasej. Litarët e koshit ishin trashur dhe shkëlqenin. Ordinatori tregonte një ulje që sa vinte shtoej nga kjo ngarkesë e paftuar. Çarçafi i akullit mbuloi bortet, madje edhe dyshe-menë. U bë e pamundur edhe ecja në të, pasi rrëshqitje.

— Të dalim menjëherë nga kjo zonë!

— i thashë Petit të zverdhur dyllë në fytyrë.

— Ç'është kjo dëborë në këtë lartësi?!

— mërmëriste herë-herë Peti.

— Nuk është dëborë. Të kujtohet mësimi për pikat e mbiftohura? Me një prekje të vogël materiale këto pika kthehen në akull. Jemi në rrezik.

Koshi vazhdoi të rëndohej. Ordinatori shënonte ulje, megjithëse komandimi ishte ndalje në vend.

— Nuk ka më shpejtësi.

— Është e kotë, rryma e pikave të mbitohura ecën bashkë me ne.

Si të bënim?! Ngrirja vazhdonte pa ndërprerje dhe s'kishte shenja se mund të largohej. Ishim veshur me një shtresë akulli dhe dukeshim si arinj polarë. Lëvizjet në kosh u vështirësuan shumë. Maskat e ajrit mund të bllokoheshin. Ky mendim na ngriu gjakun.

Papritur Semi filloi nga paralajmërimet: *Rrymë e akullit! Kujdes! Rrymë e akullit. Kujdes!*

Sa shpejt ishte kujtuar! Shoqëria e pakëndshme me robotin tekanjоз na turbullonte edhe më shumë.

— Fundja le të përdorim katapultën e shpëtimit, — tha me zë të shuar Peti.

Çfarë përgjigje t'i ktheje?! E kisha të humbur nga kjo gjendje e rrezikshme, po

nuk doja kurrsesi të dëshpërohesha. Një ide e vagëlluar më ngacmonte vazhdimisht. Sikur të ngriheshim pakëz më lart. Rrezet e diellit, që diku përgjonin atë mëngjes pranvere, s'mund të na linin në baltë.

— Them se na duhet të ngrihemi më lart, Peti.

— Më lart?! Je në vete?! — u tremb Peti. — Të presim, dikush do të na ndihmojë me siguri.

— Asgjë s'duhet pritur nga të tjerët. Në radhë të parë përpjekjet duhet t'i bëjmë vetë, — ia ktheva me një vendosmëri të papritur dhe ngadalë iu avita ordinatorit. Mes atij akullzimi çdo gjë mbulohej me një brymë që vështirësonte shumë ecjen. Megjithatë veprova saktë dhe pa as më të voglin ngurrim. Prania e Semit syverdhë më ngacmonte, por nuk i dhashë rëndësi.

Çudia ndodhi me të vërtetë, porsa u ngjitëm njëqind metra më lart. Dielli ndriste i fortë dhe i bukur. I ftohti dalëngadalë filloi të dobësohej dukshëm.

— Fituam... Fituam... Akulli po shkrihet! Shpëtuam nga rreziku! — bërtiste si i marrë Peti duke më shtrënguar duart.

— Të thashë unë, — mërmërita i lumtur.

Tashmë rrezet e ngrohta filluan ta kthenin në ujë të pastër brymën e rrezikshme. Koshi bashkë me balonën ishin çliruar nga

pesha e padëshirueshme. Ishte çasti më i vështirë, por më i bukur i këtij fluturimi të papritur. Çdo gjë në këtë lartësi më dukej e bukur.

Ende s'e kishim marrë veten nga kjo e papritur e këndshme, kur në ekranin e telendërlidhësit u shfaq pa asnjë komandim një fytyrë tepër e njohur. Ishte Gjergji, dora vetë. Fytyra i qeshte. Unë, që e njihja mirë tim vëlla, dallova menjëherë ironinë e zakonshme.

Peti gati sa nuk u rrëzua nga bortet. Vetë isha aq i hutuar e pak më pas edhe i dëshpëruar nga qeshja e Gjergjit, sa pada-shur shtypa një buton të ordinatorit. Tingu-lli i mprehtë e paralajmërues i Semit na bëri të qartë se s'duhej të preknim asgjë pa leje. Të gjitha u qartësuan, aerostati gjatë gjithë kohës komandohej nga toka, kurse ne mendonim për heroizma.

— U habitët? Kështu është kur hipni pa leje në balonën e të tjerëve, — vazhdonte të fliste Gjergji në telendërlidhës.

— Ne... Ju ku jeni?! — pëshpërita disa fjalë të shkëputura.

— Ne ku jemi?! — mezi e mbante të qeshurën Gjergji. Fytyra e shtrirë, pakëz e skuqur, tregonte se im vëlla pak donte t'ia shkrepnte një të qeshuri të hareshëm. — Jemi në tokë, sigurisht. Po ju, more aero-

hautë të famshëm, çfarë doni kaq lart tokës?!

— Po na dëgjojnë!... Po na dëgjojnë!... Jemi vënë në lidhje, — hidhej përpjetë Peti.

Mua më vinte plasja. Që dikush na kishte vënë në lojë, nuk diskutohej, po si e tek ende s'e kisha të qartë.

— Mos bëj si kalama! — i ndala gëzimin Petit.

— Si! Po nuk e shikon tët vëlla! Nuk e shikon që nga toka kanë mësuar vendndodhjen tonë!

— E shikoj, — ia preva. — Po ti, nuk e shikon dhe aq më shumë nuk e kupton që s'kemi fluturuar vetëm?!

— Si nuk kemi fluturuar vetëm?! — ngeli me gojë hapur pikaloshi.

— Na kanë kontrolluar që nga poshtë, — thashë pa ua ndarë sytë dy pikave që sa venin e zmadhoheshin. Tashmë po më kujtohej edhe zëri i Gjergjit nëpërmjet robotit.

Petit i ngriu buzëqeshja në buzë. Tashmë diçka po kuptonte. I vinte më shumë inat për frikën e tij pak çaste më parë. Asgjë nuk do të ndodhte. Me rrezikun e parë, aparaturat do ta drejtonin balonën sipas komandimit nga toka. Sigurisht edhe budallallëqet që kishim thënë ishin regjistruar me hollësi. Hej, bela! Ç'mund t'u thoshe paskëtaj shokëve, që prisnin gojëhapur. Këto mendi-

me të zymta mund t'ia lexoje lehtë në fytyrë shokut tim.

— Mbërritën edhe planerët, — tregova në drejtim të pikave që tanimë ngjanin me dy brumbuj të mëdhenj.

Afrimin e planerëve e pritëm në heshtje, pa ndonjë gëzim të veçantë. Më vonë dalluam pas mburojave plastike fytyrat aq të njohura të Gjergjit. Luljetës, Bledit dhe dy të rinjve të tjerë që na përshëndetnin me duar.

— Mos e lësho veten, — i pëshpërita Petit.

Por ishte e kotë ta këshilloje. Pikaloshi, që i kishte qejf bëmat, mbante një qëndrim prej kapiteni të madh, thua jse ky fluturim i papritur të ishte më se i zakonshëm dhe planerët që po afroheshin, miza të papërfillshme.

Këto çaste ishin me të vërtetë komike. Po ne vetëm dy ditë më vonë u bindëm për këtë.

6

E papritura më e këndshme ishte pritja që na u bë. Askush nuk na qortoi, askush nuk e përfoli për të keq grabitjen e aerosta-

tit. Babai im dhe i Petit, me gjithë punët e rëndësishme që kishin, erdhën vetë për të na pritur. Pjesa më e madhe e turmës na tregonte me gisht. Për fluturimin e papritur kishte shkruar gazeta «Pionieri shkencëtar», madje edhe kanali i fëmijëve në televizion transmetoi një emision të posaçëm.

E kush e mendonte të tillë lavdi. Petit, edhe në zmadhimet më të guximshme, nuk do t'i kishte shkuar ndër mend një gjë e tillë.

Posaçërisht për këtë qëllim atë pasdite u organizua një bisedë e gjerë me temën: «Fluturimi i papritur me aerostatin numër 5». Natyrisht të gjitha këto i kishte përgatitur Gjergji me shokë.

Përshtypjet dhe mbresat e ditës nuk më lanë të merrja frymë, megjithëse nuk më mbante vendi. Dëshiroja të bisedoja gjatë me tim vëlla për çka kishte ndodhur. Rasti m'u dha vetëm në darkë.

— Gjergji!?

— Si është puna? — u shkëput vëllai nga një videokasetë ku kishte regjistruar pamje nga ekspeditat në Mars.

— Duhet të më falësh, — fillova pak nga pak.

— E përse?! — u shtir i habitur vëllai.

— Të kam lexuar ditarin. Të kam gjetur pusullën. Të kam përgjuar, — vazhdova pastaj me një frymë, — por jo me qëllim të

keq. Desha ta shikoja nga brenda aerostatin...

— Vetëm kaq?!

— Fundja, po të më merrje, edhe të fluturoja.

— Të gjitha këto i kam ditur, — më rrahu shpatullat vëllai.

— I ke ditur?! — shtanga. — Si i ke ditur?!

— Të kam thënë që ti, Skerdi, do bëhesh shkencëtar!

— Ë, mo, lëri këto! — vara buzët.

— E vlerësoj kureshtjen tënde, prandaj edhe nuk të pengova...

— Nuk më pengove?! Po ju humbët konkursin! — ia ktheva me gjysmë zëri.

— Përkundrazi. Lexoji këta rreshta! — më zgjati një gazetë. Përmbajtja e rreshtave sikur më dha flatra. Ja çfarë shkruhej: *Grupi i shkollës së mesme «Rilindja» me shumicë votash fitoi konkursin e ndërtuesve. Aerostati me komandim elektronik, i aftë për studime të ndryshme aeronautike, kaloi provën më të mirë gjatë fluturimit të papritur me dy pionierë kureshtarë. Aparatet e ndërlidhjes, sistemi i komandimit me ordinator, funksionuan në mënyrë të shkëlqyeshme. U urojmë pjesëtarëve të këtij grupi suksese në fluturimin e ardhshëm...* Këto shkruheshin me shkronja të mëdha e të qarta.

— Më duhet t'ia them menjëherë Petit, — kërceva në videofon.

— Mos u mundo. Ia ka thënë e motra,
— buzëqeshi Gjergji. — Çdo gjë e dinte
edhe Enkelejda. Në fillim sikur u step për
lojën, por, kur u bind që nga fluturimi s'ki-
shte asnjë rrezik, pranoi të bashkëpunonte
me ne. Edhe punën e ftesave e dimë.

— Pra, na keni tallur paq! — u vrenjta
në fytyrë.

— Nuk e besoj të jetë tallje, — më
ngushëlloi im vëlla. — Aparaturat tona të
ndjeshme e kapën menjëherë afrimin tuaj
në balonë. I morëm leje profesor Bardhyllit,
njëkohësisht edhe babait, pastaj çdo gjë u
programua nga kompjuteri.

— Po Semi? — pyeta papritur.

— Ah, Semi! — ia plasi të qeshurit
Gjergji. — Semi i pabindur!

— Një robot të prishur nuk ke ç'e do!

— Jo, vëllaçko, Semi është një robot
i mrekullueshëm. Por Enkelejdës i shkrep
një mendim. Semin e urdhëruam t'ju ku-
ndërshtonte për të parë si do të vepronit ju
në rastet e vështira.

— Bobo! Kushedi sa do të kenë qeshur
me ne, me fytyrat tona të zverdhura, me
fjalët tona të pamatura!

— Të gjitha i kemi regjistruar në video-
kasetë. — shtypi një buton.

Përpara syve kaluan pamjet e aerostatit,
hyrja jonë e fshehtë, frika nga ngritja e pa-

pritur, lëvizjet para ordinatorit të pakuptueshëm, zënkat me Semin.

Nuk kisha ç'të thosha. Goja më ishte mbyllur, po krenarinë të paktën nuk e kisha humbur. Në të gjitha rastet isha treguar burrë.

— Këtë gjë e pranuan të gjithë, — sikur e kuptoi mendimin tim Gjergji. — Disa shokë të mi menduan se ju do të lebetiteshit, përveç meje. Unë e njoh karakterin tënd, Skerdi, dhe për këtë të uroj nga zemra. Ju lumtë!

— Ta pret mendja, — u ngrëfosa pakëz. Im vëlla e kishte kuptuar që tashmë nuk isha fare i vogël, diçka merrja vesh edhe unë nga punët e të mëdhenjve. Këto sigurisht nuk ia thashë, se do t'i merrte për mburrje.

— Kemi vendosur t'ju pranojmë anëtarë të grupit tonë shkencor, — shtoi pas pak Gjergji.

— Ne!? Mua dhe Petin?!

— E meritoni. Vetëm për qëndrimin dhe llogaritjet e sakta të koordinatave, — tha pa as më të voglin ngurrim im vëlla.

Të nesërmen, si zakonisht, Petin e takova përpara ndërtesës shumëkatëshe të PT së. Dukej se kishte ardhur më herët se zakonisht dhe ishte mërzitur nga vonesa ime.

— Përherë më pas do të vish! — shprehu pakënaqësinë e vet, duke trokëllitur, si

gjithmonë, gjithfarë sendesh në xhepat e mëdhenj.

— Sot kemi elektroteknikë?

— Kemi... Përse pyet?

— Po ta kishim studiuar me vëmendje këtë lëndë, nuk do të na kishin vënë në lojë Gjergji me shokë.

— Mos ma kujto... Fajin ma ka edhe Enkelejda! — s'u përmbajt Peti.

— Asnjëri nuk na ka faj. Të paktën na e plotësuan dëshirën për fluturim, këtë mos e harro. Bile na pranuan edhe anëtarë nderi të grupit.

— Vërtet?! — fërshëlleu pikaloshi.

— Unë asnjëherë nuk gënjej! — ia përplasa me vendosmëri.

Përpara nesh autobusët pa shoferë ndalonin, tingëllonin sinjalin e hipjes, por, pasi asnjëri nga ne s'vendoste, rrëshqitnin lehtë në asfaltin e zi.

— E di, Skerdi, — tha befas Peti, — këtej e tutje nuk do të zmadhoj asgjë. Do të them vetëm të vërteta.

Betim më të madh se ky s'kishte thënë ndonjëherë Peti. Ia shtrëngova fort dorën dhe gati sa nuk e putha në faqe.

— Kam një ide, — shtova pas pak.

— Me gjithë mend? — prekat në hundën e shokut u shtuan menjëherë. — Ma trego!

— Ta them në pushim...

Përpara nesh ndaloi një autobus. Hi-
pëm menjëherë, duke u rehatuar në kolltu-
kët e ajrit. Peti më shikonte drejt në sy i
përfshirë nga një kureshtje e madhe çfarë
do t'i thosha. Kjo gjë mua më pëlqente më
shumë nga të gjitha,

PERMBANTJA